

Miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2022/23:MJU10

Cirkulär ekonomi

Sammanfattning

Utskottet föreslår att riksdagen avslår samtliga motionsyrkanden om cirkulär ekonomi från allmänna motionstiden 2022/23. Motionsyrkandena handlar bl.a. om återanvändning och återvinning, pantsystem, avfall, cirkulär livsmedelsproduktion, plastfrågor samt nedskräpning, städning och sanering. Utskottet hänvisar framför allt till pågående arbete.

I betänkandet finns 40 reservationer (S, SD, V, C, MP).

Behandlade förslag

Cirka 170 yrkanden i motioner från allmänna motionstiden 2022/23.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut	4
Redogörelse för ärendet	10
Ärendet och dess beredning.....	10
Utskottets överväganden.....	11
Allmänt om den cirkulära omställningen	11
Återanvändning och återvinning	19
Pantsystem.....	33
Avfall.....	36
Cirkulär livsmedelsproduktion	58
Plastfrågor	67
Nedskräpning, städning och sanering	74
Övriga frågor om cirkulär ekonomi.....	84
Reservationer	89
1. Övergripande åtgärder för en cirkulär ekonomi, punkt 1 (S).....	89
2. Övergripande åtgärder för en cirkulär ekonomi, punkt 1 (C)	89
3. Övergripande åtgärder för en cirkulär ekonomi, punkt 1 (MP)	91
4. Hållbar design, produktion, konsumtion och teknik, punkt 2 (V, MP).....	92
5. Hållbar design, produktion, konsumtion och teknik, punkt 2 (C).....	92
6. Övergripande om åtgärder för ökad återanvändning och återvinning, punkt 3 (C).....	94
7. Återanvändning och återvinning av textilier, punkt 4 (C)	95
8. Återvinning av elektronik, punkt 5 (C).....	96
9. Återvinning av förpackningar, punkt 6 (SD)	97
10. Återanvändning och återvinning av innovationskritiska material såsom metaller och mineral, punkt 7 (SD)	97
11. Återanvändning och återvinning av innovationskritiska material såsom metaller och mineral, punkt 7 (C).....	98
12. Återvinning av fosfor och kväve, punkt 8 (SD).....	99
13. Återanvändning och återvinning m.m. i byggsektorn, punkt 9 (S)	100
14. Pantsystem, punkt 11 (C).....	100
15. Definitionen av avfall och vissa frågor om avfall som resurs , punkt 12 (S)	101
16. Definitionen av avfall och vissa frågor om avfall som resurs , punkt 12 (C).....	102
17. Hanteringen av kommunalt avfall, punkt 13 (SD).....	104
18. Hanteringen av kommunalt avfall, punkt 13 (C)	104
19. Ekonomisk säkerhet och vissa andra frågor om deponier och avfallsverksamhet, punkt 14 (SD)	106
20. Ekonomisk säkerhet och vissa andra frågor om deponier och avfallsverksamhet, punkt 14 (C).....	107
21. Brottslighet inom avfallsverksamhet, punkt 15 (S)	108
22. Brottslighet inom avfallsverksamhet, punkt 15 (C)	109
23. Export av avfall, punkt 16 (C)	109
24. Övriga frågor om avfall, punkt 17 (C).....	110
25. Cirkulär livsmedelsproduktion och åtgärder för att minska matsvinnet, punkt 18 (SD).....	111

26. Cirkulär livsmedelsproduktion och åtgärder för att minska matsvinnet, punkt 18 (C)	111
27. Cirkulär livsmedelsproduktion och åtgärder för att minska matsvinnet, punkt 18 (MP)	113
28. Biogasproduktion och hantering av slaktavfall, punkt 19 (SD)	115
29. Slamåterföring, punkt 20 (SD)	116
30. Plastfrågor, punkt 22 (S).....	116
31. Plastfrågor, punkt 22 (SD).....	117
32. Plastfrågor, punkt 22 (C)	119
33. Plastfrågor, punkt 22 (MP)	120
34. Förebyggande insatser mot nedskräpning m.m., punkt 23 (C)	120
35. Övergivna och uttjänta båtar, punkt 24 (C)	121
36. Sanering och städning, punkt 25 (SD)	122
37. Sanering och städning, punkt 25 (C)	122
38. Ekonomisk säkerhet för nedmontering m.m. av vindkraftverk, punkt 26 (SD)	124
39. Producentansvar för läkemedel, punkt 27 (C)	125
40. Skrotningspremier, punkt 28 (C)	125
<i>Bilaga</i>	
Förteckning över behandlade förslag	127
Motioner från allmänna motionstiden 2022/23	127

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

Allmänt om den cirkulära omställningen

1. Övergripande åtgärder för en cirkulär ekonomi

Riksdagen avslår motionerna

2022/23:907 av Stina Larsson m.fl. (C) yrkandena 1, 3, 5, 6 och 74,
2022/23:2073 av Anna-Caren Sätherberg m.fl. (S) yrkandena 15 och 43,
2022/23:2175 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkande 18 och
2022/23:2190 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkandena 177, 178 och 185.

Reservation 1 (S)

Reservation 2 (C)

Reservation 3 (MP)

2. Hållbar design, produktion, konsumtion och teknik

Riksdagen avslår motionerna

2022/23:906 av Stina Larsson m.fl. (C) yrkande 19,
2022/23:907 av Stina Larsson m.fl. (C) yrkandena 2, 19, 21 och 62,
2022/23:2175 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkande 22 och
2022/23:2190 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 58.

Reservation 4 (V, MP)

Reservation 5 (C)

Återanvändning och återvinning

3. Övergripande om åtgärder för ökad återanvändning och återvinning

Riksdagen avslår motionerna

2022/23:716 av Lina Nordquist (L),
2022/23:907 av Stina Larsson m.fl. (C) yrkandena 13 och 53–56 samt
2022/23:2190 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkandena 179 och 186–189.

Reservation 6 (C)

4. Återanvändning och återvinning av textilier

Riksdagen avslår motionerna

2022/23:907 av Stina Larsson m.fl. (C) yrkandena 46–49 och
2022/23:2190 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkandena 191 och 192.

Reservation 7 (C)

5. Återvinning av elektronik

Riksdagen avslår motionerna

2022/23:907 av Stina Larsson m.fl. (C) yrkande 50 och
2022/23:2190 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 193.

*Reservation 8 (C)***6. Återvinning av förpackningar**

Riksdagen avslår motion

2022/23:999 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 1.

Reservation 9 (SD)

7. Återanvändning och återvinning av innovationskritiska material såsom metaller och mineral

Riksdagen avslår motionerna

2022/23:907 av Stina Larsson m.fl. (C) yrkandena 75 och 76 samt

2022/23:936 av Tobias Andersson m.fl. (SD) yrkande 15.

Reservation 10 (SD)

Reservation 11 (C)

8. Återvinning av fosfor och kväve

Riksdagen avslår motion

2022/23:981 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkandena 3 och 7.

Reservation 12 (SD)

9. Återanvändning och återvinning m.m. i byggsektorn

Riksdagen avslår motion

2022/23:2073 av Anna-Caren Sätherberg m.fl. (S) yrkande 44.

Reservation 13 (S)

10. Återvinning av glykol

Riksdagen avslår motion

2022/23:446 av Mats Green (M).

*Pant***11. Pantsystem**

Riksdagen avslår motionerna

2022/23:295 av Jan Ericson (M),

2022/23:527 av Markus Wiechel (SD) yrkande 5,

2022/23:870 av Michael Rubbestad (SD),

2022/23:899 av Michael Rubbestad (SD),

2022/23:902 av Michael Rubbestad (SD),

2022/23:907 av Stina Larsson m.fl. (C) yrkande 34 och

2022/23:1046 av Lars Mejern Larsson och Mikael Dahlqvist (båda S).

Reservation 14 (C)

*Avfall***12. Definitionen av avfall och vissa frågor om avfall som resurs**

Riksdagen avslår motionerna

2022/23:907 av Stina Larsson m.fl. (C) yrkandena 58, 59, 69.1 och 70–72,

2022/23:1871 av Sten Bergheden (M),

2022/23:2073 av Anna-Caren Sätherberg m.fl. (S) yrkande 45 och

2022/23:2190 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkandena 182.1, 183 och 184.

Reservation 15 (S)

Reservation 16 (C)

13. Hanteringen av kommunalt avfall

Riksdagen avslår motionerna

2022/23:907 av Stina Larsson m.fl. (C) yrkandena 51, 60 och 61 samt

2022/23:999 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkandena 7 och 8.

Reservation 17 (SD)

Reservation 18 (C)

14. Ekonomisk säkerhet och vissa andra frågor om deponier och avfallsverksamhet

Riksdagen avslår motionerna

2022/23:48 av Ann-Sofie Lifvenhage (M),

2022/23:60 av Robert Stenkvist (SD) yrkandena 1–6,

2022/23:674 av Caroline Högström och Mikael Damsgaard (båda M) yrkandena 1–3,

2022/23:907 av Stina Larsson m.fl. (C) yrkandena 42 och 78,

2022/23:999 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 14 och

2022/23:1613 av Martina Johansson och Malin Björk (båda C) yrkande 1.

Reservation 19 (SD)

Reservation 20 (C)

15. Brottslighet inom avfallsverksamhet

Riksdagen avslår motionerna

2022/23:907 av Stina Larsson m.fl. (C) yrkandena 41 och 43,

2022/23:1423 av Ingela Nylund Watz m.fl. (S) och

2022/23:2073 av Anna-Caren Sätherberg m.fl. (S) yrkandena 47, 48 och 50.

Reservation 21 (S)

Reservation 22 (C)

16. Export av avfall

Riksdagen avslår motionerna

2022/23:907 av Stina Larsson m.fl. (C) yrkande 57 och

2022/23:2190 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 190.

Reservation 23 (C)

17. Övriga frågor om avfall

Riksdagen avslår motionerna

2022/23:219 av Mikael Larsson (C),

2022/23:906 av Stina Larsson m.fl. (C) yrkande 43 och

2022/23:1873 av Sten Bergheden (M).

Reservation 24 (C)

Cirkulär livsmedelsproduktion

18. Cirkulär livsmedelsproduktion och åtgärder för att minska matsvinnet

Riksdagen avslår motionerna

2022/23:375 av Niels Paarup-Petersen m.fl. (C) yrkandena 1 och 2,

2022/23:761 av Katarina Luhr m.fl. (MP) yrkandena 1, 3 och 4,

2022/23:907 av Stina Larsson m.fl. (C) yrkandena 24–26 och 28–30,

2022/23:999 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkandena 5 och 6,

2022/23:1700 av Lina Nordquist (L) yrkandena 1–3 och

2022/23:2190 av Annie Löf m.fl. (C) yrkandena 195–197 och 199–201.

Reservation 25 (SD)

Reservation 26 (C)

Reservation 27 (MP)

19. Biogasproduktion och hantering av slaktavfall

Riksdagen avslår motionerna

2022/23:527 av Markus Wiechel (SD) yrkande 2 och

2022/23:985 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 54.

Reservation 28 (SD)

20. Slamåterföring

Riksdagen avslår motion

2022/23:985 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkandena 56 och 57.

Reservation 29 (SD)

21. Kompostering och insamling av matavfall

Riksdagen avslår motionerna

2022/23:329 av Rickard Nordin och Niels Paarup-Petersen (båda C) yrkande 4,

2022/23:331 av Rickard Nordin (C),

2022/23:527 av Markus Wiechel (SD) yrkande 1 och

2022/23:1827 av Sten Bergheden (M).

Plast

22. Plastfrågor

Riksdagen avslår motionerna

2022/23:527 av Markus Wiechel (SD) yrkande 4,

2022/23:907 av Stina Larsson m.fl. (C) yrkandena 52 och 63,
 2022/23:969 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 22,
 2022/23:981 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkandena 12, 13 och 15–
 18,
 2022/23:999 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 4,
 2022/23:1924 av Christofer Bergenblock (C),
 2022/23:2073 av Anna-Caren Säterberg m.fl. (S) yrkandena 27.4, 28,
 29, 31 och 39,
 2022/23:2175 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkande 21 och
 2022/23:2190 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 194.

Reservation 30 (S)

Reservation 31 (SD)

Reservation 32 (C)

Reservation 33 (MP)

Nedskräpning, städning och sanering

23. Förebyggande insatser mot nedskräpning m.m.

Riksdagen avslår motionerna

2022/23:907 av Stina Larsson m.fl. (C) yrkandena 32 och 33 samt
 2022/23:1519 av Gudrun Brunegård (KD).

Reservation 34 (C)

24. Övergivna och uttjänta båtar

Riksdagen avslår motionerna

2022/23:907 av Stina Larsson m.fl. (C) yrkandena 35, 37 och 38 samt
 2022/23:2193 av Kerstin Lundgren och Mikael Larsson (båda C)
 yrkandena 1 och 2.

Reservation 35 (C)

25. Sanering och städning

Riksdagen avslår motionerna

2022/23:906 av Stina Larsson m.fl. (C) yrkandena 40 och 42,
 2022/23:907 av Stina Larsson m.fl. (C) yrkandena 39, 40 och 44,
 2022/23:981 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 14,
 2022/23:1103 av Ann-Sofie Alm (M) yrkandena 1 och 2,
 2022/23:1613 av Martina Johansson och Malin Björk (båda C) yrkande
 2,
 2022/23:1640 av Martina Johansson (C) och
 2022/23:2144 av Markus Wiechel m.fl. (SD) yrkande 5.

Reservation 36 (SD)

Reservation 37 (C)

26. Ekonomisk säkerhet för nedmontering m.m. av vindkraftverk

Riksdagen avslår motion

2022/23:944 av Tobias Andersson m.fl. (SD) yrkande 3.

Reservation 38 (SD)

Övriga frågor om cirkulär ekonomi

27. Producentansvar för läkemedel

Riksdagen avslår motion

2022/23:906 av Stina Larsson m.fl. (C) yrkande 14.

Reservation 39 (C)

28. Skrotningspremier

Riksdagen avslår motion

2022/23:2190 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkandena 65 och 86.

Reservation 40 (C)

29. Renhållningsavgift

Riksdagen avslår motion

2022/23:279 av Åsa Eriksson (S).

Stockholm den 7 mars 2023

På miljö- och jordbruksutskottets vägnar

Emma Nohrén

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Emma Nohrén (MP), Kjell-Arne Ottosson (KD), Martin Kinnunen (SD), Anna-Caren Säterberg (S), John Widegren (M), Joakim Järrebring (S), Malin Larsson (S), Helena Storckenfeldt (M), Tomas Kronståhl (S), Elsa Widding (SD), Marlène Lund Kopparklint (M), Stina Larsson (C), Beatrice Timgren (SD), Elin Nilsson (L), Björn Tidland (SD), Johan Löfstrand (S) och Andrea Andersson Tay (V).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I detta betänkande behandlar utskottet 166 yrkanden i motioner från allmänna motionstiden 2022/23. Motionsyrkandena handlar bl.a. om återanvändning och återvinning, pantsystem, avfall, cirkulär livsmedelsproduktion, plastfrågor samt nedskräpning, städning och sanering.

Förslagen i motionerna finns i bilagan.

Utskottets överväganden

Allmänt om den cirkulära omställningen

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om övergripande åtgärder för en cirkulär ekonomi och om hållbar design, produktion, konsumtion och teknik.

Jämför reservation 1 (S), 2 (C), 3 (MP), 4 (V, MP) och 5 (C).

Motionerna

Övergripande åtgärder för en cirkulär ekonomi

I kommittémotion 2022/23:2073 av Anna-Caren Säterberg m.fl. (S) yrkande 15 anför motionärerna att en omställning till en mer cirkulär ekonomi är en förutsättning för att klara miljömålen. I samma motion yrkande 43 framhåller motionärerna vikten av en cirkulär ekonomi för att nå klimatmålen, bevara den biologiska mångfalden och skapa fler nya jobb.

I partimotion 2022/23:2190 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 177 föreslår motionärerna att det ska utredas hur ett heltäckande mått på cirkularitet för produkter, material och tjänster kan tas fram och införas i Sverige. Vidare lämnar motionärerna i yrkande 178 förslag om att införa ett nationellt mål om att Sverige ska ha en cirkulär ekonomi på plats till 2040. Vidare föreslår de i yrkande 185 att förutsättningarna för en dedikerad expertmyndighet för cirkulär ekonomi för att säkerställa en effektiv omställning inom alla politikområden ska utredas.

Likalydande förslag finns i kommittémotion 2022/23:907 av Stina Larsson m.fl. (C) yrkandena 1, 3 och 74. I den motionens yrkande 5 föreslår motionärerna vidare att Sverige ska ta en ledarroll i det regionala, europeiska och globala miljöarbetet genom att främja och utveckla olika internationella regelverk för ökad resurseffektivitet och materialåtervinning. I yrkande 6 framhåller motionärerna betydelsen av att verka för att EU ska vara en stark och drivande kraft i omställningen till ett grönt, cirkulärt och hållbart Europa.

I partimotion 2022/23:2175 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkande 18 föreslås att regeringen genom ett nationellt mål, lagkrav och andra styrmedel ska verka för att minska resursförbrukningen så att den håller sig inom planetens gränser.

Hållbar design, produktion, konsumtion och teknik

Enligt partimotion 2022/23:2190 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 58 måste kraven i ekodesigndirektivet skärpas för att fasa ut smutsiga energibovrar och främja mer energieffektiv och klimatsmart teknik.

I kommittémotion 2022/23:906 av Stina Larsson m.fl. (C) yrkande 19 föreslås att det ska ställas skarpa ekodesignkrav på vattenförbrukande produkter som toaletter, duschar och blandare för att nå en mer effektiv vattenkonsumtion.

I partimotion 2022/23:2175 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkande 22 föreslår motionärerna att regeringen bl.a. genom att införa krav på produktdesign och produkters livslängd ska verka för att saker ska hålla längre och gå att reparera.

I kommittémotion 2022/23:907 av Stina Larsson m.fl. (C) yrkande 2 föreslår motionärerna att det ska införas en nollvision för avfall som en metod för att uppnå mer hållbar konsumtion och produktion. Enligt motionärerna innebär detta ett förhållningssätt som styr mot att produkter designas för att kunna återbrukas och återvinnas i sin helhet men också ett sätt att se på förbrukade varor som användbara resurser att bevara i kretsloppet snarare än avfall. I yrkande 19 föreslås att det införs en klimatmärkning på textilier, något som kan stimulera tillverkning med en lägre miljöpåverkan och möjliggöra för den enskilda konsumenten att göra medvetna val i butiken. Vidare lämnas i yrkande 21 förslag om att överväga ett särskilt kunskapslyft för cirkulär och hållbar konsumtion för att ge civilsamhället och privatpersoner bättre kunskap om den cirkulära omställningen. Slutligen anför motionärerna i yrkande 62 att återvinningsanläggningar behöver utvecklas så att de blir en direktlänk mellan slutanvändare och nya producenter. Motionärerna anför att det i ett cirkulärt samhälle bör finnas få mellansteg i en produkts livscykel där resursläckage kan förekomma. Återvinningsanläggningar bör därför utrustas med den senaste tekniken för att kunna vara en direktlänk mellan slutanvändare och nya producenter.

Kompletterande information

Övergripande åtgärder för en cirkulär ekonomi

Den 10 mars 2020 lade kommissionen fram meddelandet En ny handlingsplan för den cirkulära ekonomin – För ett renare och mer konkurrenskraftigt Europa (COM(2020) 98 final), fortsättningsvis kallat EU:s handlingsplan för cirkulär ekonomi. Kommissionen presenterade en rad initiativ i EU:s handlingsplan som syftar till att skapa en samstämmig ram för produktpolitiken där hållbara produkter, tjänster och affärsmodeller är normen och konsumtionsmönstren omvandlas så att det inte genereras något avfall.

Den 9 juni 2020 beslutade den dåvarande regeringen om en nationell strategi för cirkulär ekonomi som pekar ut riktningen och ambitionen för omställningen. Strategins vision är ett samhälle där resurser används effektivt i giftfria cirkulära flöden och ersätter jungfruliga material. Till strategin kommer det fattas beslut om handlingsplaner med konkreta åtgärder. För att bidra till detta har fyra fokusområden som bedöms vara av särskild vikt för att nå visionen valts ut:

1. cirkulär ekonomi genom hållbar produktion och produktdesign

2. cirkulär ekonomi genom hållbara sätt att konsumera och använda material, produkter och tjänster
3. cirkulär ekonomi genom giftfria och cirkulära kretslopp
4. cirkulär ekonomi som drivkraft för näringsliv och andra aktörer genom åtgärder som främjar innovation och cirkulära affärsmodeller.

Samma regering beslutade den 22 januari 2021 om en handlingsplan för cirkulär ekonomi. Handlingsplanen tar ett helhetsgrepp om alla fokusområden, och för varje fokusområde utvecklas vad regeringen avser med inriktningen för arbetet. I handlingsplanen presenteras aktuella styrmedel och de åtgärder som regeringen har beslutat om eller har för avsikt att besluta om. Vidare beskrivs att arbete med handel och cirkulär ekonomi pågår och får större utrymme i internationella organisationer som Världshandelsorganisationen (WTO) och Organisationen för ekonomiskt samarbete och utveckling (OECD) samt i EU:s frihandelsavtal. Enligt handlingsplanen kommer Sverige därför att fortsätta att arbeta för att handelsregler inom EU och globalt stöttar cirkulär ekonomi.

I budgetpropositionen för 2023 (prop. 2022/23:1 utg.omr. 20) anför regeringen att Sveriges klimat- och miljöarbete är och ska vara ambitiöst. Enligt regeringen är cirkulär ekonomi ett verktyg för att nå klimat- och miljömålen genom att effektivisera samhällets resursanvändning. Genom mer cirkulära affärsmodeller kan såväl produkters livslängd som återvinningen av material öka. Mängden avfall minskar också när uttjänta varor i allt högre grad blir en resurs. Genom företagande och innovation kan utvecklingen av en resurseffektiv, giftfri och cirkulär ekonomi stärkas i hela landet. Regeringen anför vidare att genomförandet av EU:s handlingsplan för cirkulär ekonomi är en viktig del i omställningen. Regeringen framhåller att det är av särskild vikt att öka återvinningen och återanvändningen av såväl gruvavfall som annat avfall samt att det är prioriterat att skapa cirkulära flöden för värdefulla material och för material som på olika sätt riskerar att bli problematiska när de blir till avfall. För de flöden som inte är möjliga eller lämpliga att materialåtervinna, t.ex. för att de inte är giftfria, kan det enligt regeringen behövas förbränning med energiutnyttjande. Regeringen anser vidare att EU:s kommande regelverk om batterier respektive om ekodesign för hållbara produkter är viktiga grundstenar som ska bidra till omställningen till en cirkulär ekonomi med en hållbar elektrifiering av samhället för att nå klimatmålen.

Grön omställning och energiomställning är en av fyra prioriteringar under det svenska ordförandeskapet i EU:s ministerråd under våren 2023. Regeringen anför att europeiska företag som erbjuder gröna lösningar kommer att vara mycket eftertraktade på världsmarknaden och kan bidra till att driva på omställningen på vägen mot en cirkulär ekonomi. Vidare beskriver regeringen att omställningen till en resurseffektiv, fossilfri framtid kommer att kräva betydande investeringar i innovativa branscher som kan omsätta de bästa idéerna och innovationerna i funktionella lösningar.

Enligt Naturvårdsverkets regleringsbrev för 2022 ska myndigheten redovisa vilka insatser den har gjort för att stärka arbetet med omställningen till en cirkulär ekonomi och särskilt för att förbättra kunskapen om materialflöden i samhället. Av redovisningen ska det framgå hur arbetet har bidragit till att öka takten i omställningen samt andra effekter av arbetet. Av regleringsbrevet framgår också att Naturvårdsverket ska analysera befintliga och kommande styrmedel samt regleringar på finansmarknadsområdet som syftar till att öka förutsättningarna för att nå klimat- och miljömålen. Analysen ska omfatta styrmedel och regleringar på både nationell nivå och EU-nivå. Myndigheten ska även samverka med Finansinspektionen, Riksgäldskontoret, Exportkreditnämnden, Tillväxtverket och andra berörda myndigheter. Naturvårdsverket ska ha en koordinerande roll i samverkansarbetet mellan myndigheterna på området och ska redovisa uppdraget till Regeringskansliet (Klimat- och näringslivsdepartementet) senast den 31 december 2023. Enligt regleringsbrevet för 2023 ska Naturvårdsverket, inom ramen för det arbete som nyss nämnts, särskilt redovisa hur myndigheten har bidragit till att andra myndigheter och aktörer ökar takten i denna omställning.

Den 16 juni 2022 tillsatte den dåvarande regeringen en kommitté som ska utreda inom vilka områden och på vilka sätt ekonomiska styrmedel kan användas för att främja omställningen till en cirkulär ekonomi. Utredningen ska inrikta sig på områden med en betydande miljö- eller klimatpåverkan, där styrmedel på ett betydande och samhällsekonomiskt effektivt sätt kan främja en sådan omställning (dir. 2022:67). Uppdraget ska redovisas senast den 30 april 2024.

Delegationen för cirkulär ekonomi inrättades efter beslut av regeringen i april 2018. Den är regeringens rådgivande organ som har till uppgift att vara ett kunskapscentrum och en samordnande kraft för näringslivets omställning till en cirkulär ekonomi. Delegationen ska även identifiera hinder och fungera som en katalysator. Delegationen utses av regeringen och består av en ordförande, en vice ordförande och högst tio ledamöter. Delegationen har utsett en referensgrupp med personer som med sin erfarenhet och kunskap inom olika områden kan stödja delegationens arbete. Referensgruppen består för närvarande av 57 personer och fler kan väljas in om det behövs. Delegationen inrättar också successivt en rad expertgrupper som arbetar fokuserat med ett antal prioriterade områden. Expertgruppernas roll är, liksom referensgruppens, att utarbeta förslag som delegationen kan ta ställning till och, när det är lämpligt, skicka in till Regeringskansliet. För närvarande finns det expertgrupper för bl.a. bioekonomi, cirkularitet i ett systemperspektiv, cirkulär produktion, innovationskritiska metaller och mineraler, cirkulära designprinciper, normskifte från cirkulärt till linjärt samt återanvändning.

I juni 2022 beslutade den dåvarande regeringen att utse fyra nya ledamöter till Delegationen för cirkulär ekonomi. De nya ledamöterna valdes in eftersom de har fokus på de materialströmmar som regeringen prioriterat i strategin för cirkulär ekonomi. Ledamöterna har bakgrund inom återbruk, forskning eller bygg- eller avfallsindustrin och ska därmed kunna komplettera de ledamöter

som redan ingår i delegationen. Regeringen beslutade samtidigt att Delegationen för cirkulär ekonomi, som tidigare fanns hos Tillväxtverket, ska bli ett särskilt beslutsorgan inom Naturvårdsverket. Syftet med förändringen är att ytterligare stärka arbetet med omställningen till en cirkulär ekonomi genom att samla flera initiativ hos Naturvårdsverket.

I projektet Mätning av cirkularitet har Research Institutes of Sweden (Rise) testat det nya måttet C på produkter. Projektet är en del av det strategiska innovationsprogrammet Re:source, som finansieras med stöd av Energi-myndigheten, Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande (Formas) och Vinnova. Måttet C är ett kvantitativt mått som anger hur stor andel av en produkt som består av cirkulerat material. Måttet väger också in värdet på det material som återanvänds i produkten, vilket gör att återanvänd koppar ger ett betydligt högre cirkularitetsvärde än exempelvis samma mängd återanvänt träspån. Måttet fungerar enligt Rise bra för att mäta värdet av återvunnet material i produkter vid ny- och återtillverkning, renovering och vid återanvändning av komponenter. Vissa aspekter, som produktlivslängd och de utsläpp som produkten orsakar, tar måttet dock inte hänsyn till, och det är enligt Rise därför svårt att använda inom exempelvis begagnatmarknaden eller när det gäller delningsekonomi. Rise arbetar dock med att utveckla måttet och testar bl.a. en komplettering som väger in ekonomisk livslängd i en produkt.

Hållbar design, produktion, konsumtion och teknik

Som aviserats i EU:s handlingsplan för cirkulär ekonomi antog kommissionen den 30 mars 2022 ett paket med åtgärder för hållbara produkter. Åtgärderna ska enligt kommissionen bidra till att nå EU:s miljö-, klimat- och energimål och fördubbla användningen av cirkulära material till 2030. Kommissionens initiativ om hållbara produkter har följande mål för 2030:

- En betydande del av produkterna på EU-marknaden ska utformas för att hålla längre, vara mer energi- och resurseffektiva och gå lättare att laga och återvinna, och ska främst tillverkas av återvunna material.
- Företag från hela världen ska kunna konkurrera på lika villkor utan att drabbas av andra som låter samhället hantera deras miljöskador.
- Konsumenterna ska ha tillgång till den information de behöver för att göra mer hållbara val; de ska vara bättre skyddade mot metoder som hindrar den gröna omställningen och använda produkter med längre livslängd.
- Företagen ska kunna få tillgång till de uppgifter de behöver för att se till att deras produkter och affärsmodeller är cirkulära och miljömässigt hållbara.

Åtgärderna för cirkulära och hållbara produkter handlar enligt kommissionen om att minska produkternas miljöpåverkan genom bättre utformning, förbättra informationen om produkternas hållbarhet för konsumenter och aktörer i

leveranskedjan, förhindra att osålda konsumentprodukter förstörs, främja mer hållbara affärsmodeller och öka andelen grön offentlig upphandling.

Den 30 mars 2022 presenterade kommissionen ett förslag till förordning om hållbara produkter (ekodesignförordning)¹. Den föreslagna förordningen är hörnstenen i kommissionens strategi för mer miljömässigt hållbara och cirkulära produkter och bygger på det nuvarande ekodesigndirektivet, 2009/125/EG. Förordningen ska ersätta ekodesigndirektivet som för närvarande bara omfattar energirelaterade produkter. Enligt förslaget utgör ekodesignförordningen en ram för att fastställa ekodesignkrav för specifika produktkategorier för att avsevärt förbättra produkternas cirkularitet, energiprestanda och andra hållbarhetsaspekter. Enligt förslaget ska det bli möjligt att fastställa prestanda- och informationskrav för nästan alla kategorier av fysiska varor som släpps ut på den inre marknaden (utom t.ex. livsmedel och foder), och för produktgrupper som har tillräckliga gemensamma egenskaper ska det enligt förslaget bli möjligt att införa övergripande regler. Förordningen ska möjliggöra krav som gäller bl.a.

- produkternas livslängd och möjligheten att återanvända, uppgradera och laga dem
- förekomsten av ämnen som försvårar cirkularitet
- energi- och resurseffektivitet
- återvunnet material
- återtillverkning och återvinning
- koldioxid- och miljöavtryck
- information och digitala produktpass.

Ett digitalt produktpass ska innehålla information om produktens miljömässiga hållbarhet och syftar till att hjälpa konsumenter och företag att fatta välgrundade köpbeslut. Produktpasset ska också underlätta reparationer och återvinning och göra det lättare att se produktens miljöpåverkan under hela livscykeln samt underlätta för offentliga myndigheter att utföra kontroller.

Kommissionen har också antagit en arbetsplan för ekodesign och energimärkning 2022–2024. Syftet med arbetsplanen är att täcka in nya energirelaterade produkter och uppdatera och höja ambitionsnivån för produkter som redan regleras som en övergångsåtgärd fram till dess att den nya förordningen träder i kraft. Planen tar bl.a. upp konsumentelektronik, t.ex. smarttelefoner, surfplattor och solpaneler, som är den snabbast växande avfallsströmmen.

Under våren 2018 lanserade Konsumentverket Forum för miljösmart konsumtion där webbplatsen forummiljosmart.se är den huvudsakliga kommunikationskanalen. Genom forumet arrangeras fysiska och digitala event, och ett av flera teman vid dessa event har varit hur hållbar konsumtion kan bli huvudriktning.

¹ Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om upprättande av en ram för att fastställa krav på ekodesign för hållbara produkter och om upphävande av direktiv 2009/125/EG (COM(2022) 142).

I mars 2021 fick Konsumentverket i uppdrag av regeringen att främja spridning och vidareutveckling av information till konsumenter om miljömässigt hållbar konsumtion och cirkulär ekonomi (dnr Fi2021/00946). I uppdraget ingick bl.a. att identifiera samhällsaktörer som kan ha goda förutsättningar att vidareförmedla och vidareutveckla informationen så att den på ett effektivt sätt kan nå ut till och användas av konsumenter.

Uppdraget redovisades till regeringen (Finansdepartementet) den 7 juli 2022 och av rapporten framgår bl.a. följande (dnr 2021/243):

Inledningsvis kartlade Konsumentverket de aktörer som bedömdes vara intresserade av och kunna bidra till ökad spridning av miljöinformationen på hallåkonsument.se. Kartläggningen resulterade i att cirka 120 aktörer från det civila samhället och offentliga organisationer identifierades som potentiella spridare av informationen. Dessa har informerats om Konsumentverkets uppdrag och om miljöinnehållet som tillhandahålls på webbplatsen.

De nämnda aktörerna har på olika sätt informerats om myndighetens uppdrag och spridit myndighetens information om miljömässigt hållbar konsumtion vidare i sina egna kanaler. Detta har skett genom till exempel mejlutskick, nyhetsbrev, webinarier, nätverk och samverkansgrupper, sociala medier samt på egna webbplatser.

Konsumentverkets slutsats är att den samverkan som har skett har resulterat i en ökning av antalet konsumenter som nåts av den miljörelaterade konsumentinformationen på hallåkonsument.se. Det är dock oklart om detta har bidragit till att konsumenterna i ökad omfattning har tagit miljöhänsyn i sin konsumtion.

För att påverka konsumenters beteende genom miljöinformation krävs att konsumenten har såväl motivation, förmåga och faktiska möjligheter att ändra sitt beteende. Studier visar att miljöinformation har begränsad effekt när det gäller att öka konsumenters val av mer hållbara alternativ. Information är dock en viktig pusselbit vars effekt ökar om den kombineras med andra styrmedel. Konsumentverket hänvisar i denna del till rapporten ”Konsumtion på villovägar, rapport 2021:2.

Industriklivet infördes 2018 och är ett styrmedel för industrins klimatomställning. Enligt handlingsplanen för cirkulär ekonomi kan Industriklivet användas för att stödja bl.a. investeringar i återvinningsanläggningar. Den 21 december 2022 beslutade riksdagen att anvisa drygt 1,3 miljarder kronor till anslaget 1:18 Industriklivet (prop. 2022/23:1 utg.omr. 20, bet. 2022/23:MJU1, rskr. 2022/23:97).

Den 17 december 2020 överlämnade regeringen proposition 2020/21:60 Forskning, frihet, framtid – kunskap och innovation för Sverige till riksdagen. I propositionen presenterade regeringen forskningspolitiken för 2021–2024 och framhöll bl.a. att det är mycket angeläget att fortsätta med strategiska forsknings- och innovationssatsningar som kopplar till nationella och globala samhällsutmaningar, t.ex. i fråga om klimat och miljö. Riksdagen biföll propositionen (bet. 2020/21:UbU16, rskr. 2020/21:254).

Som redovisats ovan under avsnittet Övergripande åtgärder för en cirkulär ekonomi innehåller såväl strategin som handlingsplanen för cirkulär ekonomi

fyra fokusområden. Fokusområde 4 Cirkulär ekonomi som drivkraft för näringsliv och andra aktörer genom åtgärder som främjar innovation och cirkulära affärsmodeller inriktas bl.a. på att främja forskning, innovation och teknikutveckling inom bl.a. materialåtervinning för att underlätta för cirkulära affärsmodeller och ett mer effektivt och cirkulärt nyttjande av samhällets resurser.

Utskottets ställningstagande

Övergripande åtgärder för en cirkulär ekonomi

Utskottet konstaterar att det pågår och planeras en mängd insatser – globalt, inom EU och i Sverige – för att stärka omställningen till en cirkulär ekonomi och för att skapa en hållbar resursanvändning och en ökad resurseffektivitet. Detta visar enligt utskottet på en tydlig ambition i frågan, något som utskottet varmt välkomnar. Utskottet vill här särskilt framhålla Naturvårdsverkets pågående uppdrag att, i samverkan med ett antal andra myndigheter, analysera styrmedel och lagstiftning på finansmarknadsområdet som syftar till att öka förutsättningarna för att nå klimat- och miljömålen samt arbetet i den kommitté som tillsatts för att utreda hur ekonomiska styrmedel kan användas för att främja den cirkulära omställningen. Utskottet välkomnar också att den gröna omställningen är en av prioriteringarna under det pågående svenska ordförandeskapet i EU:s ministerråd. Det mått på cirkularitet som Rise har utarbetat och nu vidareutvecklar är enligt utskottet ett spännande och värdefullt verktyg för att kunna bedöma olika produkters cirkularitetsvärde. Med hänvisning till det breda arbete som pågår föreslår utskottet att motionerna 2022/23:907 (C) yrkandena 1, 3, 5 och 6 2022/23:2073 (S) yrkandena 15 och 43, 2022/23:2175 (MP) yrkande 18 och 2022/23:2190 (C) yrkandena 177 och 178 lämnas utan åtgärd.

När det gäller önskemålet om en expertmyndighet för cirkulär ekonomi vill utskottet framhålla att Delegationen för cirkulär ekonomi har en viktig roll som rådgivande organ till regeringen. Delegationen har också viktiga uppgifter som kunskapscentrum och samordnande kraft för näringslivets omställning till en cirkulär ekonomi. Delegationens arbete motsvarar enligt utskottets bedömning stora delar av det som efterfrågas i motionerna 2022/23:907 (C) yrkande 74 och 2022/23:2190 (C) yrkande 185. Utskottet finner därför inte skäl att ta några ytterligare initiativ för att inrätta en myndighet för cirkulär ekonomi och föreslår att motionerna avslås.

Hållbar design, produktion, konsumtion och teknik

Varor och tjänster påverkar miljön och klimatet under hela livscykeln: vid tillverkning, användning, återbruk, materialåtervinning, omhändertagande av avfall och transporter. Det är därför viktigt att konsumenterna kan göra informerade och medvetna val baserade på vilka miljö- och klimatmässiga avtryck olika varor och tjänster ger upphov till. Vidare måste det finnas

drivkrafter för förändrade och mer hållbara produktions- och konsumtionsmönster. Det är mot den bakgrunden glädjande att kommissionen har antagit ett paket med åtgärder för hållbara produkter samt föreslagit en ekodesignförordning som inkluderar en bredd av designkrav. Enligt förslaget ska förordningen göra det möjligt att ställa krav när det gäller bl.a. återvunnet material, koldioxid- och miljöavtryck samt information och digitala produktpass. Utskottet välkomnar också de initiativ som tagits på området på nationell nivå. Mot denna bakgrund och för att inte föregripa arbetet med den nya ekodesignförordningen föreslår utskottet att motionerna 2022/23:906 (C) yrkande 19, 2022/23:907 (C) yrkandena 2, 19 och 21, 2022/23:2175 (MP) yrkande 22 och 2022/23:2190 (C) yrkande 58 avslås.

Forskning och innovation är enligt utskottets bedömning av stor betydelse för att möjliggöra en cirkulär ekonomi. Utskottet välkomnar därför de påbörjade och aviserade satsningar på området som redovisas i regeringens forskningspolitiska proposition. Utskottet ser också positivt på att ett av fokusområdena i den svenska strategin och handlingsplanen för cirkulär ekonomi inriktas just på att främja forskning, innovation och teknikutveckling inom bl.a. materialåtervinning. Vidare noterar utskottet att Industrilivet kan användas för att stödja bl.a. investeringar i återvinningsanläggningar. Med hänvisning till de insatser som nu redovisats bedömer utskottet att motion 2022/23:907 (C) yrkande 62 kan lämnas utan åtgärd.

Återanvändning och återvinning

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om övergripande åtgärder för ökad återanvändning och återvinning, om återanvändning och återvinning av textilier, elektronik, förpackningar, innovationskritiska metaller och mineral, fosfor och kväve och glykol samt om återanvändning och återvinning m.m. i byggsektorn.

Jämför reservation 6 (C), 7 (C), 8 (C), 9 (SD), 10 (SD), 11 (C), 12 (SD) och 13 (S).

Motionerna

Övergripande om åtgärder för ökad återanvändning och återvinning

I partimotion 2022/23:2190 av Annie Lööf m.fl. (C) lämnas ett antal förslag för ökad återanvändning och återvinning. I yrkande 179 föreslår motionärerna att det ska införas kvotplikter på återvunnen råvara införas för att skapa en större efterfrågan på och marknad för cirkulerade material. I yrkande 186 lämnas förslag om att verka för att återvinningsmålen på EU-nivå höjs. Vidare föreslås i yrkande 187 att det tas fram en gemensam standard för återvinning för hela EU. Motionärerna framhåller i yrkande 188 vikten av att verka för

kvalitetsstandarder på avfall för att underlätta handel med återvinningsbara material och för att kunna kontrollera kvaliteten. I yrkande 189 lämnar motionärerna förslag om att underlätta handel inom EU med återvinningsbart material.

Likalydande förslag lämnas i kommittémotion 2022/23:907 av Stina Larsson m.fl. (C) yrkandena 13 och 53–56.

I motion 2022/23:716 av Lina Nordquist (L) föreslås att det ses över hur villkoren kan bli mer förmånliga för företag med återbruk som affärsidé. En del i detta kan enligt motionären vara att testa och utvärdera cirkulära affärsmodeller och att se över nuvarande regelverk och styrmedel, t.ex. sänkt eller slopad moms på vissa varor som annars inte cirkuleras.

Återanvändning och återvinning av textilier

I partimotion 2022/23:2190 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 191 föreslår motionärerna att det ska införas ett producentansvar för textilier i syfte att kraftigt öka mängden textilier och kläder som samlas in separat på sätt som är enkla för den enskilda individen. I samma motion yrkande 192 lämnas förslag om att successivt men kraftigt minska andelen textilavfall som slängs i restavfallet eller lämnas på återvinningscentraler.

Likalydande förslag finns i kommittémotion 2022/23:907 av Stina Larsson m.fl. (C) yrkandena 46 och 47. I samma motion yrkande 48 lämnas även förslag om att införa successivt ökande krav på att det insamlade textilavfallet ska förberedas för återanvändning eller materialåtervinning i syfte att höja statusen på s.k. remake och fiberåtervinning som en ny industrigren. Vidare föreslår motionärerna i yrkande 49 att möjligheten att etablera en infrastruktur för fiberåtervinning i industriell skala i Sverige ses över.

Återvinning av elektronik

I partimotion 2022/23:2190 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 193 liksom i kommittémotion 2022/23:907 av Stina Larsson m.fl. (C) yrkande 50 föreslår motionärerna att det ska införas ett utvidgat producentansvar för mobiltelefoner och övrig småelektronik för att öka insamlingen och återvinningen av dessa.

Återvinning av förpackningar

I kommittémotion 2022/23:999 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 1 anför motionärerna att arbetet med standarder för förpackningsmaterial måste intensifieras inom EU för att förenkla materialåtervinningen.

Återanvändning och återvinning av innovationskritiska material såsom metaller och mineral

I kommittémotion 2022/23:907 av Stina Larsson m.fl. (C) yrkande 75 framhåller motionärerna behovet av att utreda fysiska, juridiska och skatte-

relaterade hinder för en ökad återvinning och recirkulering av innovationskritiska material samt av att ta fram en konkret handlingsplan på området. Samma motion yrkande 76 handlar om att stärka forsknings- och kunskapsläget kring återvinning av innovationskritiska material. Motionärerna vill bl.a. att det statliga forskningsinstitutet Rise blir navet för denna typ av applicerad forskning som, tillsammans med näringslivet, kan producera jämförelsevis snabba resultat.

Enligt kommittémotion 2022/23:936 av Tobias Andersson m.fl. (SD) yrkande 15 behöver de regelverk som reglerar återvinning och återanvändning av metaller och mineral ses över.

Återvinning av fosfor och kväve

Kommittémotion 2022/23:981 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) handlar om att på EU-nivå se över förutsättningarna för en kvotplikt på icke-jungfrulig fosfor och icke-jungfruligt kväve (yrkande 3) och om arbetet på EU-nivå med återvunnen fosfor och återvunnet kväve (yrkande 7). Motionärerna anför att det finns potential att använda återvunnen fosfor och återvunnet kväve i mineralgödsel men att marknaden för dessa är mycket liten och att det därför krävs en strategi på EU-nivå. En kvotplikt inom EU för inblandning av återvunnen fosfor och återvunnet kväve bör enligt motionärerna utredas närmare.

Återanvändning och återvinning m.m. i byggsektorn

Kommittémotion 2022/23:2073 av Anna-Caren Säterberg m.fl. (S) yrkande 44 handlar om att det krävs en ökad återanvändning och återvinning i byggbranschen samt om att design och designprocesser bör komma in tidigt i både produktutveckling och planering av miljöer för att uppnå en god hushållning med energi och naturresurser och en hållbar avfallshantering. Motionärerna framhåller att bygg- och rivningsavfall är en prioriterad ström i strategin för cirkulär ekonomi och att de nu nämnda åtgärderna är viktiga för omställningen.

Återvinning av glykol

Enligt motion 2022/23:446 av Mats Green (M) bör möjligheten att införa krav på återvinning av glykol ses över.

Kompletterande information och tidigare behandling

Övergripande om åtgärder och mål för ökad återanvändning och återvinning

I Europaparlamentets resolution av den 10 februari 2021 om den nya handlingsplanen för cirkulär ekonomi (2020/2077(INI)) betonade Europaparlamentet att det behövs bindande mål för 2030 för att avsevärt minska materialanvändningen och vårt konsumtionsavtryck. Europaparlamentet

uppmånade också kommissionen att föreslå produktspecifika och/eller sektorsspecifika bindande mål för återvunnet innehåll (punkterna 7 och 25). Vidare gav Europaparlamentet stöd till en utvidgning av ekodesigndirektivets tillämpningsområde till icke-energirelaterade produkter och till fastställande av övergripande hållbarhetsstandarder och produktspecifika standarder för prestanda, hållbarhet, återanvändbarhet, reparerbarhet, giftfrihet, uppgraderbarhet, materialåtervinningsbarhet, återvunnet innehåll och resurs- och energi-effektivitet för produkter som släpps ut på EU-marknaden (punkt 23).

Som redovisats tidigare föreslog kommissionen i mars 2022 en ekodesign-förordning i vilken det fastställs en ram för att förbättra produkternas miljöhållbarhet och säkerställa fri rörlighet på den inre marknaden genom att fastställa krav på ekodesign som produkter ska uppfylla för att få släppas ut på marknaden eller tas i bruk. Dessa krav på ekodesign, som ska vidareutvecklas av kommissionen i delegerade akter, avser bl.a. innehållet av återvunnet material i produkter och återtillverkning av produkter och materialåtervinning (artikel 1.1.f och g).

Därutöver presenterade kommissionen i november 2022 förslag till en ny förordning om förpackningar och förpackningsavfall. Kommissionen lämnar där bl.a. förslag om att förbättra förpackningsdesignen, exempelvis genom tydlig märkning, för att främja återanvändning och återvinning. Det övergripande målet med den föreslagna förordningen är att minska mängden förpackningar med 15 procent till 2040 jämfört med 2018.

Naturvårdsverket fick i regleringsbrevet för 2021 i uppdrag av regeringen att analysera och lämna förslag på produktgrupper eller materialflöden där det skulle vara lämpligt att införa kvotplikter för användning av återvunnen råvara. Naturvårdsverket redovisade uppdraget den 25 november 2021 (NV-00196-21) och av redovisningen framgår sammanfattningsvis att myndigheten har utformat ett analytiskt ramverk för att bedöma om kvotplikt för användning av återvunnen råvara skulle vara lämpligt eller inte. Ramverket har använts för att testa om kvotplikt för användning av återvunnen råvara skulle vara lämpligt för tre utvalda produktgrupper och materialflöden: betong, näringsämnen i mineralgödsel och plast. Naturvårdsverkets skrivelse är enligt Regeringskansliet (Klimat- och näringslivsdepartementet) under beredning.

I den svenska handlingsplanen för cirkulär ekonomi anförs bl.a. att mycket av den cirkulära ekonomin handlar om att bättre ta vara på olika resurser genom exempelvis återanvändning, reparation och delningstjänster. För att dessa tjänster ska kunna bidra till att ytterligare stärka omställningen till en cirkulär ekonomi behöver både utbudet och efterfrågan på marknaden öka. Det handlar enligt handlingsplanen om att införa styrmedel för att främja cirkulära affärsmodeller ur ett företagsperspektiv och om att skapa incitament för en användning av dessa tjänster som leder till miljönytta. Ett annat fokusområde är cirkulär ekonomi som drivkraft för näringsliv och andra aktörer genom åtgärder som främjar innovation och cirkulära affärsmodeller. För att ställa om till en cirkulär ekonomi behöver det enligt handlingsplanen sättas fokus på att vidta åtgärder som ökar företagets incitament och förmåga att ställa om till

affärsmodeller som är cirkulära. Det kan också handla om att genom innovation skapa helt nya affärsmodeller som bl.a. innebär att sälja funktioner och tjänster. I en cirkulär ekonomi kan företagen dessutom producera produkter med längre livslängd, som går att reparera och modernisera. Vidare anges att det i kommande handlingsplaner kommer att presenteras konkreta styrmedel och åtgärder som ökar företagets incitament att ställa om sina affärsmodeller och gör att nya företag med cirkulära affärsmodeller och industriell symbios kan etableras. Inriktningen för dessa förslag är bl.a. att utforma styrmedel som bidrar till lönsamma cirkulära affärsmodeller samt styrmedel som bidrar till ökat utbud och efterfrågan på cirkulära produkter, tjänster, återbruk och återvunna material.

Den 4 maj 2022 beslutade riksdagen om en ändring i mervärdesskattelagen (1994:200) som innebar att mervärdesskattesatsen på reparationer av cyklar, skor, lädervaror, kläder och hushållslinne sänktes från 12 procent till 6 procent (prop. 2021/22:96, bet. 2021/22:SkU23, rskr. 2021/22:267). Lagändringen trädde i kraft den 1 juli 2022.

Den 20 december 2022 överlämnades regeringens proposition Höjd mervärdesskatt på vissa reparationer (prop. 2022/23:35) till riksdagen. I den föreslår regeringen att mervärdesskatten för reparationer av cyklar, skor, lädervaror, kläder och hushållslinne ska höjas från 6 procent till 12 procent. Förslaget syftar enligt regeringen till att öka enhetligheten i mervärdesskattesystemet och lagändringen föreslås träda i kraft den 1 april 2023. Riksdagen beslutade den 22 februari 2023 att anta regeringens förslag (bet. 2022/23:SkU7, rskr. 2022/23:130).

Återanvändning och återvinning av textilier

Textilier är en av de produktvärdekedjor som pekas ut som särskilt viktiga såväl i EU:s handlingsplan för cirkulär ekonomi som i den svenska strategin för cirkulär ekonomi. I enlighet med handlingsplanen presenterade kommissionen den 30 mars 2022 meddelandet om EU:s strategi för hållbara och cirkulära textilier (COM(2022) 141), kallat textilstrategin. Strategins syfte är att skapa en sammanhållen ram och vision för textilsektorns omställning. Strategin innehåller förslag på ett antal åtgärder som kan skapa hållbara och cirkulära textila värdekedjor, nya tekniska lösningar och innovativa affärsmodeller för textilindustrin.

Under hösten 2022 behandlade miljö- och jordbruksutskottet denna strategi i ett granskningsutlåtande (utl. 2022/23:MJU4). På ett övergripande plan välkomnade utskottet kommissionens textilstrategi och bedömde att den kommer att ingå som en viktig del i genomförandet av den s.k. gröna given. Utskottet utvecklade också sin närmare uppfattning i några av de frågor som berörs i kommissionens meddelande, bl.a. textiliers utformning och livslängd, informationskrav och produktpass samt producentansvar.

I december 2019 tillsatte regeringen en särskild utredare som skulle lämna förslag på ett producentansvar för textilier (dir. 2019:96). Den 9 december

2020 överlämnades betänkandet Producentansvar för textil – en del av den cirkulära ekonomin (SOU 2020:72) till regeringen. Utredningens förslag syftar till att minska avfallet från textilier och främja en cirkulär ekonomi genom att material används under längre tid. Ett av förslagen är att kläder av textil, hemtextilier, inredningstextilier samt väskor och accessoarer av textil ska samlas in separat. Vidare föreslås att den som sätter ut textilier på den svenska marknaden för första gången ska ansluta sig till ett tillståndspliktigt insamlingssystem. Utredningen föreslår också att ideella secondhand-verksamheter tillåts samla in och hantera textilavfall. Även andra aktörer som t.ex. kommuner, butiker och s.k. remake-aktörer föreslås få rätt att samla in textilavfall. Utredningen föreslår också att det sätts mål för textilavfallet, nämligen att mängden insamlat textilavfall ska minska med 90 procent till 2036 och att minst 90 viktprocent ska återanvändas eller återvinnas fr.o.m. 2028. Vidare föreslås att det ska bli enklare för konsumenter, producenter och andra att få information om hur man kan bidra till att minska textiliernas miljöpåverkan. Utredningen har remissbehandlats och ärendet är under beredning i Regeringskansliet (Klimat- och näringslivsdepartementet).

Svensk innovationsplattform för textilsortering (Siptex) är ett Vinnova-finansierat forskningsprojekt som leds av IVL Svenska Miljöinstitutet och genomförs tillsammans med flera stora svenska textil-, mode- och möbelföretag, kommuner, välgörenhetsorganisationer, forskningsinstitut och myndigheter. I november 2020 invigdes världens första storskaliga anläggning för automatisk textilsortering. Sorteringsanläggningen i Malmö ägs och drivs av Sydskånes avfallsaktiebolag (Sysav). De textilier som lämnas till anläggningen i Malmö är sådana som inte kan återanvändas, t.ex. textilspill från industrin, lakan och handdukar från sjukvård och hotell samt trasiga plagg och annan utsorterad textil som inte kan säljas second hand. Tekniken i Siptex-anläggningen bygger på optiska sensorer som med hjälp av nära-infrarött ljus kan sortera textil efter färg och fibersammansättning med hög precision. På så sätt får man fram stora volymer väldefinierad råvara som matchar textilåtervinnarnas behov. I full drift har anläggningen kapacitet att sortera 24 000 ton textil per år, vilket motsvarar ungefär 30 procent av de textilier som slängs i Sverige under samma period. I det befintliga sortimentet av utsorterade fiberblandningar finns bomull, polyester och akryl med viss garanterad procentuell fibersammansättning, och utöver det kan kundspecifika fiberblandningar sorteras ut.

Återvinning av elektronik

I juni 2020 tillsatte regeringen en utredning om pantsystem för småelektronik (dir. 2020:6). Syftet med utredningen var bl.a. att öka insamlingen och återvinningen av elavfall och på så sätt bidra till giftfria, resurseffektiva kretslopp och en cirkulär ekonomi. Utredningen skulle även bl.a. utreda och föreslå hur producentansvaret för elutrustning kan kompletteras med krav på pant för småelektronik i avfallsdirektivet.

Betänkandet Använd det som fungerar (SOU 2021:26) överlämnades till regeringen den 13 april 2021. Utredningen gjorde bedömningen att det inte bör införas ett pantsystem för småelektronik men lämnade ett stort antal förslag för att öka insamlingen och återvinningen av elavfall.

Utredningen remissbehandlades och i juni 2022 beslutade regeringen om en ny förordning om producentansvar för elutrustning. Förordningen (2022:1276) om producentansvar för elutrustning trädde i kraft den 1 januari 2023 och innehåller bestämmelser om ett system för utökad producentansvar för hantering av avfall från elutrustning. Det övergripande syftet med förordningen är enligt 1 § att elutrustning ska utformas och framställas på ett sådant sätt att uppkomsten av avfall förebyggs. När det gäller det avfall som ändå uppkommer syftar förordningen till att

1. minska de problem för människors hälsa och miljön som elavfall ger upphov till
2. producenter ska ta ansvar för de problem som elavfall ger upphov till
3. underlätta för innehavare av elavfall att lämna ifrån sig avfallet
4. all elutrustning som trots avfallsförebyggande åtgärder blir avfall ska samlas in och hanteras på det sätt som ger bäst resultat för människors hälsa och miljön
5. främja resurseffektivitet och att målen för återvinning i förordningen ska nås.

Förordningen är tillämplig på bl.a. liten elutrustning såsom dammsugare, strykjärn, vattenkokare, brödrostar och armbandsur liksom liten it- och telekommunikationsutrustning såsom telefoner, miniräknare och persondatorer. Förordningen innehåller detaljerade bestämmelser om bl.a. återvinningsmål, producenters skyldighet att anmäla tillhandahållande av elutrustning på den svenska marknaden, krav på producenter när det gäller utformningen av elutrustning och omhändertagande av sådan utrustning när den har blivit avfall.

Återvinning av förpackningar

Den 30 november 2022 presenterade kommissionen förslag till en ny förordning om förpackningar och förpackningsavfall². Enligt förslaget ska förordningen tillämpas på alla förpackningar, oavsett material, och på allt förpackningsavfall. Det övergripande målet med den föreslagna förordningen är att minska mängden förpackningar med 15 procent till 2040 jämfört med 2018, vilket skulle innebära en total minskning av avfallet inom EU med 37 procent. Därutöver är de tre huvudmålen med förordningen att

² Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om förpackningar och förpackningsavfall, om ändring av förordning (EU) 2019/1020 och direktiv (EU) 2019/904 och om upphävande av direktiv 94/62/EG (COM(2022) 677).

- förebygga uppkomsten av förpackningsavfall genom att minska mängden, begränsa onödiga förpackningar och främja förpackningslösningar som är återanvändbara och påfyllningsbara
- främja återvinning av hög kvalitet ("slutna kretslopp") så att alla förpackningar på EU-marknaden kan återvinnas på ett ekonomiskt lönsamt sätt senast 2030
- minska behovet av primära naturresurser, skapa en välfungerande marknad för returråvaror och öka användningen av återvunnen plast i förpackningar genom obligatoriska mål.

Kommissionen föreslår bl.a. att det ska införas vissa krav på standardisering av förpackningar och på tydlig märkning av återanvändbara förpackningar. Vidare föreslås att det ska införas krav på enhetlig märkning där varje förpackning ska ha en etikett som visar vad förpackningen är tillverkad av och i vilken avfallsström den hör hemma.

Förslaget presenterades i rådsarbetsgruppen för miljö den 5 december 2022 och behandlingen av förslaget kommer att fortsätta under våren 2023.

Regeringen har remitterat kommissionens förslag till ett antal instanser och remissvaren ska lämnas in till Regeringskansliet (Klimat- och näringslivsdepartementet) senast den 17 mars 2023.

Återanvändning och återvinning av innovationskritiska material såsom metaller och mineral

I mars 2021 beslutade den dåvarande regeringen (dir. 2021:16) att en särskild utredare skulle se över prövningsprocesser och regelverk för att säkerställa en hållbar försörjning av innovationskritiska metaller och mineral från primära och sekundära källor. Utredaren skulle analysera och föreslå dels förändringar av prövningsprocesser och regelverk så att bättre hänsyn kan tas både till ett projekts lokala miljöpåverkan och till dess samhällsnytta, t.ex. minskad global klimatpåverkan, dels förändringar av prövningsprocesser och regelverk så att en större andel av det värde som gruv- och mineralnäringen genererar kan komma hela landet till del. I ett tilläggsdirektiv den 7 juni 2022 (dir. 2022:61) preciserade regeringen att uppdraget innefattade att utreda hur försörjningen av innovationskritiska metaller och mineral som är nödvändiga för klimatomställningen kan få en särställning gentemot andra metaller och mineral i miljöbalkens bestämmelser om hushållning med mark och vatten.

Den 31 oktober 2022 överlämnades utredningsbetänkandet En tryggad försörjning av metaller och mineral (SOU 2022:56) till regeringen. För att uppnå syftet hållbar försörjning av innovationskritiska metaller och mineral menar utredningen att det behövs en kombination av åtgärder som syftar till att stärka attraktiviteten för investeringar, åtgärder som stärker förmågan att hantera hållbarhetsrisker i leverantörskedjor i näringslivet och åtgärder som leder till ett fossilfritt samhälle utan ökad användning av innovationskritiska metaller och mineral. En övergripande slutsats är att en hållbar försörjning inte

kan åstadkommas enbart genom regelförändringar och förändrade prövningsprocesser, utan det behövs enligt utredningen insatser även inom andra områden. Det handlar bl.a. om organisation, strategisk styrning och kunskapsförsörjning. I betänkandet adresserar utredningen de huvudutmaningar för prospektering och utvinning i Sverige som den har identifierat som särskilt viktiga för innovationskritiska metaller och mineral. Utredningsuppdraget har inte omfattat en fullständig översyn av minerallagen (1991:45) eller miljöbalken ur ett generellt gruvfrämjande perspektiv. Betänkandet är under beredning i Regeringskansliet (Klimat- och näringslivsdepartementet).

Återvinning av fosfor och kväve

I betänkandet Havet och människan (SOU 2020:83), som överlämnades till regeringen i januari 2021, föreslår Miljömålsberedningen att regeringen ska verka för att inom EU införa en kvotplikt för inblandning av återvunnen fosfor och återvunnet kväve i mineralgödsel. Utredningen konstaterar att det övergripande problemet när det gäller att få fram en attraktiv återvunnen produkt med fosfor och kväve från avlopp och slam är den höga kostnaden. Med dagens teknik och marknad är det, och kommer sannolikt att vara under en längre tid, dyrare att utvinna fosfor och kväve ur avlopp och slam än att köpa ny mineralgödsel med jungfrulig fosfor och nyproducerat kväve. Av utredningen framgår vidare att aktörer som Miljömålsberedningen har varit i kontakt med har föreslagit att Sverige inom EU ska verka för en kvotplikt på inblandning av återvunnen fosfor och återvunnet kväve. Detta kan jämföras med etanolinblandning om 5 procent i bensin. Expertgruppen för hållbar och cirkulär VA inom Delegationen för cirkulär ekonomi har föreslagit att regeringen ska utreda styrmedel för ökad återanvändning på åkermark som innefattar certifiering av återvunnen näring eller införande av en kvotplikt för återvunnen fosfor och återvunnet kväve i mineralgödsel. Miljömålsberedningen anser att styrmedel på EU-nivå för att öka återföringen kan vara relevant och möjligt eftersom flera länder har lagstiftat eller ser på möjligheten att lagstifta om återvinning av fosfor och kväve. Tyskland är ett exempel där det har införts lagkrav på återvinning av näringsämnen och där det finns behov av styrmedel även för att underlätta återföringen till livsmedelsproduktionen.

I Naturvårdsverkets regleringsbrev för 2021 gav den dåvarande regeringen myndigheten i uppdrag att analysera och lämna förslag på produktgrupper eller materialflöden där det skulle vara lämpligt att införa kvotplikter för användningen av återvunnen råvara. Uppdraget redovisades den 25 november 2021 genom skrivelsen Avfall som resurs (NV-00196-21). Av skrivelsen framgår bl.a. följande:

I arbetet med uppdraget har Naturvårdsverket utformat ett analytiskt ramverk för att bedöma om kvotplikt för användning av återvunnen råvara skulle vara lämpligt eller inte. Det analytiska ramverket inkluderar juridiska, miljömässiga och tekniska förutsättningar för, samt samhällsekonomiska aspekter av när kvotplikt för användning av

återvunnen råvara är lämpligt. Naturvårdsverket har använt det analytiska ramverket för att testa om kvotplikt för användning av återvunnen råvara skulle vara lämpligt för tre utvalda produktgrupper och materialflöden; betong, näringsämnen i mineralgödsel och plast.

— — —
Vad gäller näringsämnen i mineralgödsel visar våra analyser att det finns skäl att återföra näringsämnen från avloppsvatten, men att det krävs ett större grepp om frågan om avloppsvatten som resurs än vad som ryms inom ramen för en kvotplikt för användning av återvunnen råvara. Kvotplikt för användning av ur avloppsvatten/avloppsslam återvunnen fosfor och kväveföreningar är förenat med vissa svårigheter, bland annat att förbränning av avloppsslam för utvinning av fosfor gör att kväveföreningar och organiska ämnen görs otillgängliga samt att det saknas storskalig teknik för utvinning av kväveföreningar ur avloppsvatten/avloppsslam.

Miljömålsberedningens betänkande och Naturvårdsverkets skrivelse är enligt Regeringskansliet (Klimat- och näringslivsdepartementet) under beredning.

Vidare överlämnade Utredningen om en giffri och cirkulär återföring av fosfor från avloppsslam sitt betänkande Hållbar slamhantering (SOU 2020:3) till regeringen den 17 januari 2020. I det betänkandet lämnas bl.a. förslag om krav på återvinning av minst 60 procent av den fosfor som finns i avloppsslammet.

Återanvändning och återvinning m.m. i byggsektorn

I EU:s handlingsplan för cirkulär ekonomi anför kommissionen att den byggda miljön har stor inverkan på många ekonomiska sektorer, lokala arbetstillfällen och människors livskvalitet. För att utnyttja möjligheterna till ökad material-effektivitet och minska klimateffekterna avser kommissionen att presentera en ny övergripande strategi för en hållbar byggd miljö. Strategin kommer enligt kommissionen att säkerställa samstämmigheten mellan de berörda policy-områdena, såsom klimat, energi- och resurseffektivitet, hantering av bygg- och rivningsavfall, tillgänglighet, digitalisering och kompetens. Den kommer att främja principerna för en cirkulär ekonomi under byggnaders livscykel genom ett flertal åtgärder.

I handlingsplanen aviserade kommissionen att strategin skulle presenteras under 2021, men så har inte skett. Regeringskansliet (Finansdepartementet) har inte fått någon indikation på när en sådan strategi kan tänkas publiceras.

Den 30 mars 2022 presenterade kommissionen ett förslag till översyn av byggproduktförordningen³. Kommissionen föreslår bl.a. att förordningens tillämpningsområde utökas, att byggprodukter (utöver vad som kan komma att krävas enligt förslaget om en ny ekodesignförordning) kan behöva uppfylla vissa krav på miljö och säkerhet och att kommissionen ges ökade befogenheter att ta fram standarder för byggprodukter. Förhandlingar om förslaget till ny byggproduktförordning pågick under 2022 och väntas fortsätta under 2023.

³ Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om fastställande av harmoniserade villkor för saluföring av byggprodukter, om ändring av förordning (EU) 2019/1020 och om upphävande av förordning (EU) 305/2011 (COM(2022) 144 final).

Den 14 oktober 2020 presenterade kommissionen meddelandet En renoveringsväg för Europa⁴. I meddelandet aviserar kommissionen en rad åtgärder för att öka renoveringstakten i EU. Syftet är främst att minska byggnadssektorns energianvändning och utsläpp av växthusgaser samtidigt som ekonomin stimuleras genom jobbskapande och boendesituationen förbättras. En av de sju huvudprinciper som enligt kommissionen måste beaktas inom flera olika sektorer när det gäller byggnadsrenovering är fokus på livscykelerspektiv och cirkularitet för att minska miljöpåverkan.

I meddelandet om renoveringsvägen aviserade kommissionen även ett initiativ för det nya europeiska Bauhaus för att främja en ny europeisk estetik som kombinerar prestanda med innovation och hållbarhet⁵. Detta meddelande presenterades av kommissionen den 15 september 2021. Ett av de teman som kommer att vara vägledande för genomförandet av initiativet är att främja långsiktighet, livscykelänkande och integrerat tänkande i det industriella ekosystemet.

Bygg- och fastighetssektorn utpekas som prioriterad i såväl EU:s handlingsplan som den svenska strategin för cirkulär ekonomi. I strategin anförts att bygg- och fastighetssektorn står för ca 20 procent av Sveriges konsumtionsbaserade utsläpp. Genom mer effektivt användande av fastighetsbeståndet kan miljöpåverkan från sektorn minska. I byggnads- och rivningssektorn uppstår stora mängder blandat avfall som enligt strategin i högre grad skulle kunna återanvändas och materialåtervinnas. Sektorn ger dessutom upphov till betydande mängder farligt avfall. För att på sikt förbättra hanteringen krävs enligt strategin att byggmaterialet tillverkas så att det går att separera och sortera, att innehållet av farliga ämnen begränsas och att informationen om vilka material och byggprodukter som byggs in i en byggnad görs tillgänglig.

Den 1 augusti 2020 började nya bestämmelser gälla för den som hanterar bygg- och rivningsavfall (se 3 kap. 10 och 11 §§ avfallsförordningen [2020:614]). Den som producerar bygg- och rivningsavfall ska sortera ut vissa avfallsslag och förvara dem skilda från varandra och från annat avfall. Kraven motsvarar bestämmelser i avfallsdirektivet. Den som samlar in bygg- och rivningsavfall som har sorterats ut ska samla in de avfallsslagen separat. Syftet med utsorteringskraven är att komma högre upp i avfallshierarkin så att både förberedelse för återanvändning och materialåtervinning kan öka. Utsorteringskraven kommer att ge ökade förutsättningar för att kunna åstadkomma fler cirkulära flöden av material inom bygg- och rivningsverksamheter. Naturvårdsverket har meddelat föreskrifter om undantag från kraven på utsortering (NFS 2020:7).

⁴ Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet, rådet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén samt Regionkommittén. En renoveringsväg för Europa – miljöpåpassa våra byggnader, skapa jobb och förbättra liv (COM(2020) 662 final).

⁵ Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet, rådet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén samt Regionkommittén. Det nya europeiska Bauhaus – vackert, hållbart, tillsammans (COM(2021) 573 final).

Den 22 februari 2022 beslutade regeringen att ge Boverket i uppdrag att utveckla arbetet med omställningen till en cirkulär ekonomi i bygg- och fastighetssektorn för att bidra till att nå Sveriges miljö- och klimatmål (dnr Fi2019/01146 och Fi2022/00506). Boverket ska bl.a.

- kartlägga och analysera hur återanvändning, återvinning samt förberedelse för återanvändning och materialåtervinning av befintligt byggmaterial, byggnadsdelar och byggnadsverk fungerar i dag.
- kartlägga och analysera vad som kan främja att byggnadsverk, byggnadsdelar och byggmaterial redan från början utformas och designas för att vara hållbara samt enkla att reparera, uppgradera, nedmontera och återanvända. I detta ingår att analysera hur rivning av befintliga byggnadsverk kan undvikas och hur de kan återbrukas i sin helhet samt att analysera vad detta innebär för valet av olika byggmaterial, exempelvis plast.
- föreslå åtgärder för att främja cirkulärt byggande och cirkulär förvaltning, vilket innefattar giftfria materialkretslopp, och vid behov lämna nödvändiga författningsförslag.

Uppdraget ska redovisas till Regeringskansliet (Finansdepartementet) senast den 20 december 2024.

Återvinning av glykol

Som svar på en skriftlig fråga (fr. 2017/18:1204) om vad som görs för att främja återvinning av använd glykol från den svenska återvinningsindustrin anförde dåvarande miljöminister Karolina Skog den 2 maj 2018 att regeringens ambition är att avfallshierarkin ska användas vid all avfallshandtering. Utgångspunkten är att avfall i första hand ska förberedas för återanvändning, i andra hand materialåtervinnas, i tredje hand återvinnas på annat sätt och i sista hand bortscaffas. Avsteg från hierarkins prioriteringsordning kan göras om det ger ett bättre resultat för människors hälsa och miljön som helhet eller om den behandlingsmetod som ska användas enligt hierarkin får orimliga konsekvenser.

Enligt uppgift från Regeringskansliet (Klimat- och näringslivsdepartementet) finns det inga initiativ från centralt håll om att införa krav på återvinning av glykol. Glykol ska sorteras som farligt avfall och därmed omhändertas på ett säkert sätt för att förhindra spridningen av gifter till miljön. Departementet hänvisar i detta sammanhang till förordningen (2007:185) om producentansvar för bilar och bilskrotningsförordningen (2007:186) som reglerar hur bilar ska demonteras när de blir avfall. I bl.a. 26 § bilskrotningsförordningen finns bestämmelser om hur ämnen, vätskor och komponenter ska samlas in, hanteras och lagras.

Utskottets ställningstagande

Övergripande åtgärder för ökad återanvändning och återvinning

Kommissionen har föreslagit en ekodesignförordning som fastställer en ram för att förbättra produkters miljöhållbarhet och säkerställa fri rörlighet på den inre marknaden genom krav på bl.a. innehållet av återvunnet material i produkter, återtillverkning av produkter och materialåtervinning. Ett sådant ramverk har enligt utskottet förutsättningar att förbättra produkters cirkularitet. Utskottet ser med stor tillförsikt fram emot resultatet av det pågående arbetet med detta förslag. Vidare välkomnar utskottet att kommissionen har föreslagit en ny förordning om förpackningar och förpackningsavfall som bl.a. syftar till att säkerställa att alla förpackningar på EU-marknaden kan återanvändas eller återvinnas på ett ekonomiskt lönsamt sätt. Utskottet noterar att den föreslagna förordningen innehåller bestämmelser om bl.a. krav på viss standardisering och märkning och om kvotplikter för återvunnen råvara i flera slags plastförpackningar. Vidare konstaterar utskottet att det på nationell nivå har införts ett mål till 2030 om kvotplikter för vissa slags plastförpackningar. I detta sammanhang noterar utskottet att Naturvårdsverket har redovisat ett uppdrag om kvotplikter för återvunnen råvara i vissa produktgrupper och materialflöden som är under beredning i Regeringskansliet. Därmed föreslår utskottet att motionerna 2022:23/907 (C) yrkandena 13 och 53–56 och 2022/23:2190 (C) yrkandena 179 och 186–189 lämnas utan åtgärd i den mån det som efterfrågas inte redan kan anses tillgodosett.

Enligt utskottet behövs det styrmedel som bidrar till ökat utbud och efterfrågan på giftfria och återvunna material och som främjar cirkulära affärsmodeller, något som också framhålls i såväl strategin som handlingsplanen för cirkulär ekonomi. Med anledning av att riksdagen nyligen har beslutat om ändringar i relevanta delar av mervärdesskattelagen är det dock inte aktuellt att från utskottets sida initiera åtgärder för att förändra den lagstiftningen. Utskottet föreslår därför att motion 2022/23:716 (L) avslås.

Återanvändning och återvinning av textilier

Produktion av textilier med primära råvaror utgör en mycket stor belastning på miljön och klimatet. Utskottet välkomnar därför att såväl EU:s handlingsplan för cirkulär ekonomi som den svenska strategin för cirkulär ekonomi pekar ut textilier som en av de produktvärdekedjor som särskilt bör prioriteras eftersom en förändrad hantering genom textiliers hela livscykel är nödvändig för att minska materialströmmens negativa påverkan. Utskottet konstaterar att ett antal åtgärder som syftar till att förändra utformningen och hanteringen av textilier redan har genomförts eller pågår. Utskottet vill dock understryka att det är viktigt med fortsatta insatser på området och vill särskilt framhålla det pågående arbetet inom ramen för EU:s textilstrategi och det utredningsförslag om att införa ett producentansvar för textilier m.m. som är under beredning i Regeringskansliet. Därmed föreslår utskottet att motionerna 2022/23:907 (C)

yrkandena 46–49 och 2022/23:2190 (C) yrkandena 191 och 192 lämnas utan åtgärd.

Återvinning av elektronik

Den 1 januari 2023 trädde förordningen (2022:1276) om producentansvar för elutrustning i kraft. Förordningen innehåller bestämmelser om utökat producentansvar för bl.a. liten elutrustning och liten it- och telekommunikationsutrustning. Det som efterfrågas i motionerna 2022/23:907 (C) yrkande 50 och 2022/23:2190 (C) yrkande 193 är enligt utskottet därmed tillgodosett och motionerna kan lämnas utan åtgärd.

Återvinning av förpackningar

Utskottet välkomnar att kommissionen nyligen har föreslagit en ny förordning om förpackningar och förpackningsavfall som bl.a. innehåller förslag till bestämmelser om krav på standardisering av förpackningar. I avvaktan på utfallet av arbetet med den föreslagna förordningen föreslår utskottet att motion 2022/23:999 (SD) yrkande 1 lämnas utan åtgärd.

Återanvändning och återvinning av innovationskritiska material såsom metaller och mineral

Som framgår av redovisningen ovan överlämnades utredningsbetänkandet En tryggad försörjning av metaller och mineral till regeringen under hösten 2022. Utskottet vill inte föregripa utfallet av det pågående beredningsarbetet och föreslår därför att motionerna 2022/23:907 (C) yrkandena 75 och 76 och 2022/23:936 (SD) yrkande 15 lämnas utan åtgärd.

Återvinning av fosfor och kväve

Miljömålsberedningen har i sitt senaste betänkande lämnat förslag om kvotplikt för återvunnen fosfor och återvunnet kväve i mineralgödsel som syftar till att återvinningen av dessa ämnen ska öka. Frågan om sådan kvotplikt har även berörts i det regeringsuppdrag som Naturvårdsverket redovisade i november 2021. Vidare innehåller utredningsbetänkandet Hållbar slamhantering förslag om i vilken utsträckning fosfor ska återvinnas ur avloppsslam. Samtliga dessa förslag bereds för närvarande i Regeringskansliet, och utskottet ser med intresse fram emot utfallet av detta arbete. Mot bakgrund av det arbete som pågår i frågan föreslår utskottet att motion 2022/23:981 (SD) yrkandena 3 och 7 lämnas utan åtgärd.

Återanvändning och återvinning m.m. i byggsektorn

Den byggda miljön utgör en stor belastning på miljön och klimatet. Utskottet välkomnar därför att bygg- och fastighetssektorn prioriteras såväl i EU:s handlingsplan för cirkulär ekonomi som i den svenska strategin för cirkulär ekonomi. Utskottet ser också positivt på att kommissionen har aviserat en ny

övergripande strategi för hållbar byggd miljö som syftar till att främja en cirkulär ekonomi under byggnaders hela livscykel. Utskottet vill också framhålla de åtgärder som i övrigt har genomförts och påbörjats för en cirkulär omställning i byggsektorn, såväl inom EU som i Sverige. Med hänvisning till pågående och aviserade åtgärder föreslår utskottet att motion 2022/23:2073 (S) yrkande 44 lämnas utan åtgärd.

Återvinning av glykol

Utskottet är inte berett att ta initiativ till att införa krav på återvinning av glykol utan påminner om att glykol ska sorteras som farligt avfall och därmed omhändertas på ett säkert sätt för att förhindra spridningen av gifter till miljön. Utskottet föreslår därmed att motion 2022/23:446 (M) avslås.

Pantsystem

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om gemensamma retursystem inom EU och Norden och om retursystem för vissa produkter.

Jämför reservation 14 (C).

Motionerna

I kommittémotion 2022/23:907 av Stina Larsson m.fl. (C) yrkande 34 lämnar motionärerna förslag om att regeringen ska verka inom EU för ett gemensamt europeiskt pantsystem för aluminiumburkar och petflaskor.

Enligt motion 2022/23:527 av Markus Wiechel (SD) yrkande 5 måste regeringen snarast arbeta för att införa ett gemensamt pantsystem i hela Norden.

Även i motion 2022/23:1046 av Lars Mejern Larsson och Mikael Dahlqvist (båda S) framhåller motionärerna vikten av att i Norden diskutera förutsättningarna för att inrätta ett gemensamt pantsystem för flaskor och aluminiumburkar.

I motion 2022/23:899 av Michael Rubbestad (SD) lämnas förslag om att införa obligatorisk anslutning av saftflaskor av pet-typ till det svenska pantsystemet.

I motion 2022/23:902 av Michael Rubbestad (SD) lämnas förslag om att införa obligatoriskt mottagande av importburkar och flaskor. Motionären anför att samtliga pantstationer och automater, även om den enskilda personen inte får någon pant, ska kunna acceptera även importburkar och flaskor.

I motion 2022/23:295 av Jan Ericson (M) föreslås att förutsättningarna för ett nationellt pantsystem för batterier ska utredas.

Enligt motion 2022/23:870 av Michael Rubbestad (SD) bör regeringen överväga en utredning av ett pantsystem för färgpatroner

Kompletterande information

Som beskrivits presenterade kommissionen den 30 november 2022 förslag till en ny förordning om förpackningar och förpackningsavfall. Enligt förslaget ska förordningen tillämpas på alla förpackningar, oavsett material, och på allt förpackningsavfall. I artikel 44 lämnar kommissionen förslag om att införa ett obligatoriskt pant- och retursystem (DRS) för dryckesflaskor av plast för engångsbruk med en kapacitet på upp till tre liter och dryckesbehållare av metall och aluminium för engångsbruk med en kapacitet på upp till tre liter.

Nordiska rådet har sedan 2010 uppmanat sina respektive länders regeringar att verka för ett gemensamt pantsystem för burkar och petflaskor. I en rapport från Nordiska ministerrådet från 2013 (Cost-benefit analys av ett gemensamt nordiskt pant-system, Temanord 2013:532) konstateras dock att det inte är samhällsekonomiskt lönsamt med en nordisk harmonisering av pantsystemen, och Nordiska ministerrådet har hittills avslagit samtliga rekommendationer från Nordiska rådet. Rapporten lyfter dock fram att det skulle vara samhällsekonomiskt lönsamt att införa en harmonisering om Tyskland och Estland inkluderades i ett sådant system. Flödena av aluminiumburkar från gränshandeln (här delstaten Schleswig-Holstein i Tyskland och Estland) till Norden är ungefär tio gånger större än flödena av aluminiumburkar inom Norden.

Det svenska pantsystemet regleras sedan den 1 januari 2023 i förordningen (2022:1274) om producentansvar för förpackningar. Av förordningen följer att en producent som yrkesmässigt tappat dryck i plastflaska eller metallburk eller yrkesmässigt till Sverige för in dryck i sådan flaska eller burk är skyldig att anlita eller tillhandahålla en godkänd producentansvarsorganisation som driver ett retursystem som flaskan eller burken ska ingå i (4 kap. 1 och 3 §§). Med retursystem avses enligt förordningen ett system för insamling av plastflaskor och metallburkar för dryck som innebär att en pant eller premie betalas ut i syfte att uppmuntra att förpackningarna lämnas till systemet när de har blivit avfall (1 kap. 8 §). Om utländska plastflaskor eller metallburkar förs in i Sverige för privat bruk finns inget krav på att dessa ska tas om hand inom ramen för retursystemet. Sedan den 1 januari 2023 omfattas även flaskor och burkar som innehåller dryck som inte är konsumtionsfärdig (t.ex. saft) och dryck som huvudsakligen består av grönsaks-, frukt- eller bärjuice av kravet på att ingå i ett retursystem.

Enligt uppgift från Regeringskansliet (Klimat- och näringslivsdepartementet) har frågan om ett nordiskt pantsystem hanterats inom ramen för Nordiska rådet och Nordiska ministerrådet vid ett flertal tillfällen. Det finns i dagsläget inga planer på att införa ett nordiskt pantsystem eftersom ett sådant system anses svårt att administrera och det saknas rapporter som visar att det skulle vara ett problem att importerade burkar inte återvinns och hamnar i naturen. Vidare understryker departementet att det svenska retursystemet tar emot importerade burkar även om pant inte ges vid dessa tillfällen.

Genom batteriförordningen (2008:834) infördes ett producentansvar för batterier, där producenter och importörer ansvarar för såväl insamling,

omhändertagande och slutförvaring av miljöfarliga batterier som informationsinsatser. Att införa pant på batterier har varit på förslag och diskuterats under en längre tid och var nära att genomföras under tidigt 1990-tal, men i stället erbjöd handeln sig att själva ordna en insamling av nickeldkadmiumbatterier med högt satta mål. Argument som lyftes fram mot ett pantsystem var att ett sådant skulle leda till

- uppkomst av onödig och kostsam byråkrati
- risk för att systemet missbrukas
- besvär för personalen i handeln.

Som redovisas närmare ovan under avsnittet Återvinning av elektronik tillsattes under sommaren 2020 en utredning om pantsystem för småelektronik (dir. 2020:6). Syftet med utredningen var att undersöka och utforma förslag på ett pantsystem som kan öka insamlingen och återvinningen av elavfall och stärka utvecklingen mot en mer cirkulär ekonomi. Batterier som inte ingår som en del i en elektronisk produkt skulle enligt utredningsdirektiven inte ingå bland de produkter som skulle utredas. Som tidigare beskrivits gjorde utredningen bedömningen att det inte bör införas ett pantsystem för småelektronik. Sedan den 1 januari 2023 gäller dock förordningen (2022:1276) om producentansvar för elutrustning som innehåller bestämmelser om ett system för utökat producentansvar för hantering av avfall från elutrustning.

När det gäller frågan om pant på färgpatroner uppger Regeringskansliet (Klimat- och näringslivsdepartementet) att det inte pågår något arbete i den frågan. Skrivare som innehåller färgpatroner omfattas dock av producentansvar (jfr förordningen om producentansvar för elutrustning).

Utskottets ställningstagande

Som framgår av ovanstående redovisning innehåller kommissionens förslag till ny förpackningsförordning bestämmelser om obligatoriska pant- och retursystem för dryckesflaskor av plast och aluminium. Utskottet vill inte föregripa de nyligen inledda förhandlingarna om kommissionens förslag och föreslår därför att motion 2022/23:907 (C) yrkande 34 för närvarande lämnas utan närmare åtgärd.

När det gäller ett gemensamt nordiskt pantsystem kan utskottet konstatera att den frågan har behandlats vid ett flertal tillfällen under de senaste dryga 20 åren i såväl Nordiska rådet som Nordiska ministerrådet. Utskottet har mot den bakgrunden inte för avsikt att vidta någon åtgärd i frågan och avstyrker därför motionerna 2022/23:527 (SD) yrkande 5 och 2022/23:1046 (S).

Utskottet kan konstatera att det sedan den 1 januari i år är krav på att även plastflaskor som innehåller saft och andra drycker som inte är konsumtionsfärdiga ska ingå i ett retursystem. När det gäller begäran om att det svenska retursystemet ska ta emot importerade burkar och flaskor noterar utskottet att detta redan görs även om det i dessa fall inte betalas ut någon pant. Motionerna

2022/23:899 (SD) och 2022/23:902 (SD) måste därmed anses tillgodosedda och utskottet föreslår därför att de lämnas utan åtgärd.

Avslutningsvis ser utskottet positivt på att ett stort antal kategorier av elutrustning numera omfattas av ett utökat producentansvar, och utskottet bedömer att detta kommer att leda till ökad insamling och återvinning av batterier och färgpatroner som utgör komponenter i sådana produkter. Utskottet ser dock inte något behov av att föreslå några ytterligare åtgärder med anledning av det som efterfrågas i motionerna 2022/23:295 (M) och 2022/23:870 (SD) och avstyrker därför dessa.

Avfall

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om definitionen av avfall och avfall som resurs, hanteringen av kommunalt avfall, ekonomisk säkerhet och vissa andra frågor om deponier och avfallsverksamhet, brottslighet inom avfallsverksamhet, export av avfall och övriga frågor om avfall.

Jämför reservation 15 (S), 16 (C), 17 (SD), 18 (C), 19 (SD), 20 (C), 21 (S), 22 (C), 23 (C) och 24 (C).

Motionerna

Definitionen av avfall och vissa frågor om avfall som resurs

I partimotion 2022/23:2190 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 182 i denna del föreslår motionärerna att alternativ till avfallshierarkin utreds för att stärka förutsättningarna för en cirkulär omställning. Vidare lämnar motionärerna i yrkande 183 förslag om att utveckla samt införa nationella end of waste-kriterier för en större mängd materialslag. I yrkande 184 efterfrågar motionärerna lagstiftning om att kvaliteten på en råvara ska föregå dess ursprung som styrande princip, i syfte att främja investeringar i återvinnings-teknik och minska Sveriges importberoende.

Likalydande förslag lämnas i kommittémotion 2022/23:907 av Stina Larsson m.fl. (C) yrkandena 69 i denna del–71. I samma motion yrkande 58 föreslår motionärerna att regeringen ska verka för att det tas fram EU-gemensamma definitioner av avfall och när avfall upphör att vara avfall för att möjliggöra ökad cirkularitet och resurseffektivitet. Vidare lämnas i yrkande 59 förslag om att verka för att EU tar fram en resurslagstiftning som komplement till avfallslagstiftningen. Enligt motionärerna måste avfallsdefinitionen utvecklas ytterligare så att det endast är material som helt saknar fortsatta användningsområden som omfattas av avfallsbegreppet. I yrkande 72 föreslår motionärerna att berg- och schaktmassor ska klassificeras som en resurs snarare än avfall för att öka cirkulariteten av dessa material.

Också i motion 2022/23:1871 av Sten Bergheden (M) finns ett förslag om att överväga en översyn av miljölagstiftningen så att sprängmassor och schaktmassor vid väg- och andra infrastrukturbyggen ska kunna användas om igen på byggplatsen och inte behöva köras till deponi.

I kommittémotion 2022/23:2073 av Anna-Caren Säterberg m.fl. (S) yrkande 45 framhåller motionärerna att avfall ska återvinnas eller utnyttjas på ett resurseffektivt sätt i den gröna omställningen. Motionärerna pekar i detta sammanhang bl.a. på Naturvårdsverkets uppdrag att dels analysera förutsättningarna inklusive för- och nackdelar med nationella kriterier för när avfall upphör att vara avfall, dels utreda hanteringen av jord- och schaktmassor, entreprenadberg och annat naturligt förekommande material som kan användas för anläggningsändamål.

Hanteringen av kommunalt avfall

I kommittémotion 2022/23:907 av Stina Larsson m.fl. (C) yrkande 60 lämnas förslag om att införa ett utökat frival i avfallshanteringen för företag och hushåll. Enligt samma motion yrkande 61 behöver det kommunala avfallsmonopolet ses över och det behöver utredas hur fler marknadsaktörer kan bli en del av samhällets avfallshantering utan att miljöskyddet försvagas. I samma motion yrkande 51 lämnas förslag om att, i stället för det nuvarande kommunaliserade insamlingsansvaret, återinföra ett sammanhållet finansiellt och operativt producentansvar för förpackningar och om att ge kommunerna större rådighet att besluta om lokala lösningar för avfall från hushåll och verksamheter.

Enligt kommittémotion 2022/23:999 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 7 måste hushållsnära insamling kombineras med samhällsekonomisk effektivitet. I yrkande 8 framhåller motionärerna att det enligt branschföreträdare kan vara mindre lämpligt att samla in glas i hushållsnära insamlingsystem. Motionärerna anför att fastighetsnära insamling i grunden är eftersträvsvärt, men systemet behöver vara samhällsekonomiskt lönsamt och flexibelt och ta hänsyn till vilken typ av förpackning det handlar om. Det bör därför vara möjligt att exkludera glas från denna insamling.

Ekonomisk säkerhet och vissa andra frågor om deponier och avfallsverksamhet

I motion 2022/23:48 av Ann-Sofie Lifvenhage (M) lämnas förslag om att överväga att införa ett regelverk som innebär att nystart av soptipp ska vara förenat med en deposition till länsstyrelsen för att täcka återställningskostnaderna.

Enligt kommittémotion 2022/23:907 av Stina Larsson m.fl. (C) yrkande 42 måste det införas krav på ekonomisk säkerhet för viss avfallsverksamhet och på att säkerheten är proportionell i förhållande till verksamhetens karaktär och företagets storlek.

Även i motion 2022/23:1613 av Martina Johansson och Malin Björk (båda C) yrkande 1 lämnas förslag om att det bör utredas hur ekonomiska garantier kan ställas ut för dem som bedriver deponiverksamhet.

I motion 2022/23:60 av Robert Stenkvist (SD) lämnas ett antal förslag om avfallshantering och deponier. I yrkande 1 föreslås att tillståndsplikten för verksamhet med yrkesmässig deponering av avfall ska skärpas. I yrkande 2 efterfrågas en skärpning när det gäller villkorsbrott vid avfallshantering. Enligt motionären måste möjligheterna för myndigheter att ingripa mot verksamheter som misstänks bryta mot regler eller avtalsvillkor öka. I yrkande 3 anför motionären att kraven på markägare som upplåter sin mark för avfallshantering måste skärpas, dvs. markägarens ansvar för återställande av mark samt åtgärder vid miljöincidenter måste tydliggöras. I yrkande 4 föreslås att näringsförbud i fråga om deponi och avfallsförvaring ska kunna ges till markägare som missköter sig. Motionären föreslår i yrkande 5 att näringsmässig avfallsdeponi inte ska få anläggas inom vattenskyddsområden. Slutligen föreslås i yrkande 6, som det är formulerat, att alla avfallsupplag som ligger på samma plats längre än tre år ska räknas som deponi. YrkanDET motiveras på samma sätt som följande motionsyrkande.

Enligt kommittémotion 2022/23:999 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 14 bör det utredas hur brottslighet i samband med förvaring av avfall kan bekämpas. Motionärerna anför att det förhållandet att det är tillåtet att mellanlagra avfall i upp till tre år innan det klassas som deponering kan medföra att oseriösa eller kriminella aktörer flyttar avfall mellan olika platser för att undvika att behöva stå för saneringskostnaderna

I motion 2022/23:674 av Caroline Högström och Mikael Damsgaard (båda M) föreslås att tillsynen av tillfälliga avfallsdeponier ska skärpas (yrkande 1) och att ansvaret för sanering efter avfallsdeponier tydligare ska läggas på ägaren (yrkande 2). Vidare föreslår motionärerna ett sänkt mängdkrav för när det ska krävas tillstånd för tillfälliga avfallsdeponier (yrkande 3).

I kommittémotion 2022/23:907 av Stina Larsson m.fl. (C) yrkande 78 föreslås att kravet på övertäckning, dvs. sluttäckning, av deponier ska utredas. Enligt motionärerna riskerar övertäckningar att kapsla in material och resurser som kan ge stor samhällsnytta i framtiden. Dessutom kan övertäckningarna inte till hundra procent säkerställa att det inte läcker ut ändå.

Brottslighet inom avfallsverksamhet

Enligt kommittémotion 2022/23:907 av Stina Larsson m.fl. (C) yrkande 41 är det viktigt att främja en effektiv lagstiftning mot avfallsbrottslighet som bygger på skärpt tillsyn och som inte hindrar cirkulära affärsmodeller. Enligt yrkande 43 bör myndighetssamverkan över kommungränser utvecklas i syfte att kunna spåra avfallsflöden både över tid och geografiskt. Motionärerna anför bl.a. att problemen med avfallsbrottslighet inte enbart kan lösas genom

skärpningar i lagen utan det krävs även effektivare tillsyn och samverkan på avfallsområdet.

I motion 2022/23:1423 av Ingela Nylund Watz m.fl. (S) lämnas förslag om en översyn av relevant lagstiftning och skärpta åtgärder för att motverka sopdumpning som en del av ett kriminellt ekosystem.

I kommittémotion 2022/23:2073 av Anna-Caren Säterberg m.fl. (S) framhåller motionärerna vikten av att bekämpa avfallsbrottsligheten (yrkande 47) och poängterar att det finns ett samband mellan miljöbrott och den organiserade brottsligheten (yrkande 48). Vidare anför motionärerna att de pågående myndighetsuppdragen och utredningarna om miljöbrott är viktiga steg för att minska riskerna för såväl människors hälsa som miljön och för att trycka tillbaka den organiserade brottsligheten (yrkande 50).

Export av avfall

I partimotion 2022/23:2190 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 190 föreslår motionärerna att Sverige på EU-nivå ska verka för skärpta restriktioner för export av avfall till länder utanför EU och OECD. Ett likalydande förslag finns i kommittémotion 2022/23:907 av Stina Larsson m.fl. (C) yrkande 57.

Övriga frågor om avfall

I kommittémotion 2022/23:906 av Stina Larsson m.fl. (C) yrkande 43 föreslås att Naturvårdsverket ska ges i uppdrag att se över hur återvinningsstationers förutsättningar att omhänderta avfall från marin verksamhet kan utvecklas.

Motion 2022/23:219 av Mikael Larsson (C) handlar enligt yrkandet om klassning av miljöfarligt avfall. Yrkandet motiveras med att regeringen bör utreda om miljöbalkens bestämmelser kan likställa privatpersoner och mindre företag när det gäller kraven i fråga om hantering av miljöfarligt avfall som är av samma sort och märke. Samma förutsättningar eller klassning bör gälla för privatpersoner och företagare om det är samma typ av miljöfarligt avfall, och det bör alltså bli enklare för mindre företag och lantbruk att göra sig av med avfall.

I motion 2022/23:1873 av Sten Bergheden (M) föreslås en översyn av regelverket och avgifterna för företag, verksamheter och föreningar för återvinning av grovavfall. Motionären anför att kostnaden, t.ex. för ett företag som har utfört arbete hos en privatperson, för att lämna avfall på återvinningsstationen är betydande. Detta innebär att många avstår från att anlita ett företag eller liknande för bortforsling av avfall till återvinning och att det finns en risk för att avfallet i stället dumpas i naturen.

Kompletterande information och tidigare behandling

Inledning

Avfallsbegreppet har en vid tillämpning. Med avfall menas alla föremål eller ämnen som innehavaren vill göra sig av med eller är skyldig att göra sig av

med (15 kap. 1 § första stycket miljöbalken). Ekonomiskt värde, användning eller återanvändning spelar inte någon självständig roll för om något definieras som avfall eller inte. För att kunna skilja på olika typer av avfall finns det i bilaga 3 till avfallsförordningen (2020:614) en förteckning över avfallstyper. Den detaljerade avfallskatalogen används för statistik och för att skilja ut vad som är farligt avfall. Avfallsförteckningen baserar sig på kommissionens beslut 2000/532/EG men uppdateras löpande efter nya beslut från kommissionen.

Definitionen av avfall och vissa frågor om avfall som resurs

I artikel 3.1 i EU:s avfallsdirektiv (2008/98/EG) definieras avfall som ett ämne eller föremål som innehavaren gör sig av med eller avser eller är skyldig att göra sig av med. Avfallsdirektivet har genomförts i svensk rätt i framför allt miljöbalken och avfallsförordningen.

15 kap. miljöbalken innehåller bestämmelser om avfall och om hur det ska hanteras. Utgångspunkten är att den som innehar avfall ska se till att det hanteras på ett hälso- och miljömässigt godtagbart sätt. Utöver kraven i 15 kap. miljöbalken ska de allmänna hänsynsreglerna i 2 kap. miljöbalken följas vid all avfallshantering. I 15 kap. 1 § första stycket miljöbalken definieras avfall på samma sätt som i avfallsdirektivet, dvs. att som avfall avses varje ämne eller föremål som innehavaren gör sig av med eller avser eller är skyldig att göra sig av med. Om något har definierats som avfall gäller avfallsförordningen, med undantag för de material och ämnen som anges i 1 kap. 15 § i förordningen.

I 15 kap. 1 § andra stycket anges att ett ämne eller föremål som uppkommit i en produktionsprocess där huvudsyftet inte är att producera ämnet eller föremålet ska anses vara en biprodukt i stället för avfall, om

1. det är säkerställt att ämnet eller föremålet kommer att fortsätta användas
2. ämnet eller föremålet kan användas direkt utan någon annan bearbetning än den bearbetning som är normal i industriell praxis
3. ämnet eller föremålet har producerats som en integrerad del av produktionsprocessen
4. den användning som avses i 1 inte strider mot lag eller annan författning och inte leder till allmänt negativa följder för miljön eller människors hälsa.

Att avgöra om en restprodukt som har uppkommit i en produktionsprocess ska anses som avfall eller biprodukt är många gånger svårt. Gränsdragningen är viktig eftersom avfallslagstiftningen inte gäller för biprodukter. Användning och hantering av biprodukter regleras i stället i produktlagstiftningen för respektive produktslag, dvs. faller inom samma regelverk som om det hade gällt nytillverkade produkter. För att reda ut och förtydliga gränsdragningen har EU-kommissionen tagit fram en vägledning för vad som bör anses vara avfall respektive biprodukt: Meddelande från kommissionen till rådet och

Europaparlamentet – Tolkningsmeddelande om avfall och biprodukter (COM(2007) 59). Vägledningen bygger på domar från EU-domstolen som rör avfallsbegreppet och är relevant vid tillämpningen av den svenska avfallsdefinitionen. Vägledningen tar inte upp frågan om när avfall upphör att vara avfall. Även Naturvårdsverket har tagit fram en vägledning som hjälp för att fastställa om en restprodukt ska klassas som en biprodukt eller avfall. Att återvinna avfall innebär att avfall går från att vara avfall till att bli ett föremål eller ämne. Detta kan i vissa fall innebära flera återvinningssteg på flera olika verksamhetsställen och innefatta komplicerade processer. Det kan i andra fall vara fråga om relativt enkla processer, t.ex. att man gör en provtagning som visar att avfallet har motsvarande egenskaper som andra produkter på marknaden. Frågan om när avfall upphör att vara avfall är viktig eftersom det avgör om det är avfalls- eller produkt-/kemikalielagstiftningen som ska tillämpas.

Avfallsdirektivets artikel 6 innehåller villkor för när avfall upphör att vara avfall (end of waste). Enligt bestämmelsen ska medlemsstaterna vidta lämpliga åtgärder för att se till att avfall som har genomgått materialåtervinning eller något annat återvinningsförfarande ska anses ha upphört att vara avfall om det uppfyller villkoren. Bestämmelsen har genomförts i svensk rätt genom 15 kap. 9 a–c §§ miljöbalken.

Av 15 kap. 9 a § framgår att avfall som har genomgått ett återvinningsförfarande upphör att vara avfall om

1. ämnet eller föremålet ska användas för ett visst ändamål
2. det finns en marknad för eller efterfrågan på sådana ämnen eller föremål
3. ämnet eller föremålet uppfyller tillämpliga krav i lag och annan författning
4. användningen av ämnet eller föremålet inte leder till allmänt negativa följder för människors hälsa eller miljön.

Enligt artikel 6.2 i avfallsdirektivet får kommissionen anta genomförandeakter för att fastställa närmare kriterier för när vissa kategorier av avfall upphör att vara avfall. Om inga kriterier har fastställts på unionsnivå får medlemsstaterna fastställa kriterier (artikel 6.3). Om inga kriterier har fastställts får medlemsstaterna i det enskilda fallet besluta om ett visst avfall har upphört att vara avfall. EU-kommissionen har tillsammans med medlemsländerna arbetat med att ta fram EU-förordningar med kriterier för när olika avfallsslag upphör att vara avfall, s.k. end of waste-förordningar. Dessa är frivilliga att tillämpa för de avfallsslag som det finns framtagna kriterier för. Hittills har det tagits fram end of waste-kriterier på unionsnivå för skrot av järn, stål, aluminium och koppar och för krossglas.

Enligt 15 kap. 9 c § miljöbalken får regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddela ytterligare föreskrifter om när avfall upphör att vara avfall enligt de angivna villkoren. Bemyndigandet syftar till att ge regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer möjlighet att ta fram nationella end of waste-kriterier. Som framgår ovan får nationella end of

waste-kriterier enligt avfallsdirektivet endast tas fram om det inte har fastställts kriterier på unionsnivå (artikel 6.3).

Av EU:s handlingsplan för cirkulär ekonomi framgår att kommissionen kommer att bedöma möjligheterna att ta fram ytterligare EU-omfattande kriterier för avfall som upphört att vara avfall för vissa avfallsströmmar, baserat på övervakning av medlemsstaternas tillämpning av de reviderade reglerna för avfall som upphört att vara avfall och biprodukter, samt stödja gränsöverskridande samarbetsalternativ för att harmonisera nationella kriterier för avfall som upphört att vara avfall och biprodukter. I ett svar den 6 april 2022 på en skriftlig fråga (fr. 2021/22:1395) anförde dåvarande klimat- och miljöminister Annika Strandhäll bl.a. att regeringen följer detta arbete för att bevaka att det utvecklas på ett sätt som främjar svenska intressen.

Enligt den svenska strategin för cirkulär ekonomi kan avfall vara värdefullt att använda vidare som en resurs, och lagstiftningen på avfallsområdet behöver därför moderniseras fortlöpande för att anpassas till den cirkulära ekonomin. Genom att förlänga livslängden på produkter och främja en effektiv användning minimeras mängden avfall.

I regleringsbrevet för 2021 fick Naturvårdsverket i uppdrag att analysera förutsättningarna, inklusive för- och nackdelar, för nationella kriterier för när avfall upphör att vara avfall (end of waste-kriterier) och göra en bedömning av om det skulle kunna vara aktuellt att ta fram nationella end of waste-kriterier. Om myndigheten ansåg det vara aktuellt skulle den också redovisa en möjlig plan för vilka avfallsströmmar som är mest prioriterade och relevanta.

Uppdraget redovisades till regeringen (dåvarande Miljödepartementet) den 25 november 2021 genom skrivelsen Avfall som resurs (NV-00196-21). Av sammanfattningen framgår bl.a. följande:

Naturvårdsverket bedömer att det kan vara aktuellt att införa nationella kriterier för när avfall upphör att vara avfall. Vi rekommenderar emellertid att regeringen avvaktar med att införa sådana nationella kriterier. För att kunna fatta ett välgrundat beslut om lämpligheten med nationella kriterier för vissa avfallsströmmar (som återstår att välja ut) föreslår Naturvårdsverket att vissa aktiviteter inväntas och genomförs. Det gäller särskilt arbetet med den nationella strategin för miljöbalkstillsynen där fokus ligger på när avfall upphör att vara avfall, Europeiska kommissionens arbete med kriterier för när avfall upphör att vara avfall samt Kemikalieinspektionens arbete med att utvecklatillsynen över tillverkare av återvunna ämnen. Därför lägger Naturvårdsverket i nuläget inte fram någon plan för vilka avfallsströmmar som är mest prioriterade och relevanta för nationella kriterier för när avfall upphör att vara avfall.

Naturvårdsverket bedömer att det finns juridiska förutsättningar för att införa nationella kriterier i Sverige. Men vi konstaterar också att nationella kriterier inte kan lösa alla de problem som lyfts av berörda aktörer i samråd. Vi drar slutsatsen att bedömningar i enskilda fall baserat på vägledning även fortsättningsvis kommer vara det vanligaste tillvägagångssättet.

[Naturvårdsverket] ser att det saknas en gemensam bild av hur kriterier för när avfall upphör att vara avfall är tänkta att fungera och vilka syften sådana kriterier bör fylla i Sverige. Detta påverkar i sin tur hur kriterierna

bör utformas och vilka verksamhetsutövare som skulle träffas av sådana kriterier. Dessa frågor behöver diskuteras med branschaktörer och tillsynsmyndigheter i Sverige på en mer detaljerad nivå än vad som varit möjligt inom ramen för detta uppdrag.

Som en del i Naturvårdsverkets analys har vi identifierat ett antal aspekter som vi anser påverkar bedömning av lämpligheten att införa nationella kriterier för en enskild avfallsström. Naturvårdsverket bedömer dock att det krävs ett bättre underlag för att kunna göra bedömningar av specifika avfallsströmmar utifrån de aspekter som vi har identifierat.

Enligt Regeringskansliet (Klimat- och näringslivsdepartementet) har skrivelsen lagts till handlingarna med hänvisning till att den framförallt innehöll en nulägesanalys men inte några förslag för regeringen att gå vidare med.

I enlighet med vad som aviserats i handlingsplanen för cirkulär ekonomi gav den dåvarande regeringen den 28 januari 2021 Naturvårdsverket i uppdrag att utreda hanteringen av jord- och schaktmassor, entreprenadberg och annat naturligt förekommande material som kan användas för anläggningsändamål och hur regelverket om hantering av sådana massor kan bli mer ändamålsenligt. Syftet med uppdraget var att skapa förutsättningar för att sådant material används på ett sätt som bidrar till en cirkulär ekonomi, vilket innebär att den resurs det utgör kan utnyttjas effektivt i cirkulära flöden och leda till minskad användning av jungfruliga material. Uppdraget omfattade också bl.a. att analysera hur andra styrmedel kan användas för att uppnå samma syfte. En förutsebarhet i fråga om ett materials status som avfall eller inte avfall är en mycket viktig faktor i detta avseende och Naturvårdsverket skulle därför analysera vilka åtgärder som kan vidtas för att öka förutsebarheten i tillämpningen av bestämmelserna om när avfall upphör att vara avfall.

Naturvårdsverket redovisade uppdraget den 31 maj 2022 (NV-01151-21) och anförde sammanfattningsvis bl.a. följande:

För att åstadkomma en förbättrad och kostnadseffektiv hantering samtidigt som miljöbalkens syfte och mål uppnås på bästa sätt föreslår vi följande åtgärder.

De svåra avgränsningar som finns gällande vad som är avfall respektive produkt kan till viss del tillgodoses genom en förbättrad vägledning. Naturvårdsverket har parallellt med uppdraget publicerat tydliggöranden kring när massor kan ses som produkt och vad som i de fallen krävs av verksamhetsutövaren. Därutöver föreslår vi att det för lagring, sortering och mekanisk bearbetning av massor som inte är avfall införs särskilda provningsbestämmelser i miljöprovningsförordningen. För den fortsatta användningen av massor efter sådan hantering föreslår vi inga nya krav. Vi föreslår också att undantaget för användning av ”icke förorenad jord eller annat naturligt material som grävts ut i samband med en byggverksamhet” lyfts från avfallsförordningen till 15 kap. miljöbalken. Det möjliggör en mer resurseffektiv hantering av sådana massor där den sammantagna bedömningen är att massorna lämpligast används på den plats där de uppstår.

Gällande provningsbestämmelserna för avfall föreslår vi att bestämmelsen i miljöprovningsförordningen gällande återvinning av avfall för anläggningsändamål förtydligas med en mängdgräns. Vi föreslår också att avfallet, utöver att vara icke-farligt, även ska vara inert för att det ska vara lämpligt. Vi föreslår vidare att bestämmelserna gällande lagring, sortering

och mekanisk bearbetning av avfall tydliggörs. En ny bestämmelse föreslås gällande återvinning av jordar som innehåller invasiva främmande arter.

För att komma till rätta med brister i planering och samordning föreslår vi ändringar i miljöbalken och deponeringsförordningen som möjliggör att inert och icke-farligt avfall kan lagras längre tid än tre år innan det återvinnas, om det finns särskilda skäl och om lagringen inte orsakar skada eller olägenhet för människors hälsa eller miljön. Ändringen medger en mer flexibel hantering av massor och ger möjlighet till en mer resurseffektiv hantering. För att åstadkomma bättre verktyg för masshanteringsplanering föreslår vi att Boverket och SGU får i uppdrag att se över hur befintliga verktyg kan utvecklas och om ytterligare verktyg behöver skapas för att uppkomma massor ska kunna nyttiggöras så långt som möjligt.

Regeringskansliet (Klimat- och näringslivsdepartementet) har uppgett att Naturvårdsverkets förslag har remissbehandlats och nu bereds vidare i Regeringskansliet.

Hanteringen av kommunalt avfall

I 15 kap. miljöbalken finns bestämmelser som bl.a. reglerar avfallsinnehavares, kommuners och producenters ansvar för avfallshantering. Utgångspunkten är att den som innehar avfall ska se till att det hanteras på ett hälso- och miljömässigt godtagbart sätt. Med kommunalt avfall avses avfall från hushåll och sådant avfall från andra källor som till sin art och sammansättning liknar avfall från hushåll (15 kap. 3 §). Uttrycket kommunalt avfall ersatte termen hushållsavfall den 1 augusti 2020. Kommunalt avfall omfattar t.ex. blandat avfall och separat insamlat avfall från hushåll samt avfall från andra källor – såsom detaljhandeln, förvaltningar, skolor, hälso- och sjukvårdsinrättningar, hotell- och restaurangbranschen och andra tjänster och verksamheter – som liknar hushållsavfall till sin art och sammansättning. Termen hushållsavfall och uttrycket kommunalt avfall är närliggande. Uttrycket kommunalt avfall omfattar dock inte avfall från septiktankar, avloppsnet och avloppsrening och inte heller bygg- och rivningsavfall (jfr prop. 2019/20:156 s. 91). När det gäller kommunalt avfall ansvarar kommunen för borttransport och behandling (15 kap. 20 och 20 a §§), i den mån inte annat gäller enligt föreskrifter om producentansvar (15 kap. 21 § 1) eller enligt föreskrifter om skyldigheter för kommuner att vidta de åtgärder som krävs för att avfallshanteringens ska fungera när ansvaret för hanteringen är uppdelat mellan kommunen och producenter eller producentansvarsorganisationer (15 kap. 21 § 2).

Som tidigare redovisats har den föregående regeringen beslutat om en nationell strategi för en cirkulär ekonomi och om en handlingsplan för cirkulär ekonomi. Enligt handlingsplanen bör man underlätta för hushåll och verksamheter att göra sig av med allt sitt källsorterade avfall. Det ska därför finnas en hög servicegrad med tydlig information och rationella system.

Den 23 juli 2020 tillsattes en särskild utredare med uppgift att föreslå alternativa lösningar för ökade möjligheter för yrkesmässiga verksamheter att

ta hand om sitt kommunala avfall. Betänkandet Äga avfall – en del av den cirkulära ekonomin (SOU 2021:24) överlämnades till regeringen i april 2021. I sammanfattningen anfördes bl.a. följande:

Tidigare bedömningar om begreppet hushållsavfall har utgått från att avfallet är ett resultat av människors konsumtion, i enlighet med miljöbalkens förarbeten. Den avgränsning av det nya begreppet kommunalt avfall som bildar bakgrunden till Naturvårdsverkets aviserade vägledning utgår främst från den uppdaterade vägledning som EU publicerade i oktober 2020 samt senaste ändringen av avfallsdirektivet (EU 2018/851). Vilka fraktioner och rester som ska klassificeras som kommunalt avfall avgörs utifrån de avfallskategorier som anges i bilaga 3 till avfallsförordningen (2020:614) samt EU-vägledningens tolkning av vad som ingår i respektive kategori. Verksamhetens kommunala avfall består bland annat av matrester, livsmedelsförpackningar, servetter, pappershanddukar och hygienartiklar. Avfallet uppstår ofta i lunchmatsalar och fikarum, och det hamnar ofta i papperskorgen i olika gemensamma utrymmen. Utredningen har fokuserat på det blandade restavfallet och det utsorterade matavfallet, eftersom dessa två fraktioner är de största mängderna avfall som kommunen samlar in i dag. De fraktionerna förväntas därmed vara de mest intressanta för verksamheterna att ta eget ansvar för vid ett frival.

Vidare framgår det att utredningen föreslår att miljöbalken, avfallsförordningen respektive förordningen (2012:259) om miljösanktionsavgifter ändras så att de verksamheter som har ett avfallsabonnemang hos kommunen ska ha möjlighet till frival för transport och hantering av sitt kommunala avfall. Som ett alternativ till frival lägger utredningen också fram ett förslag till utökad dispensmöjlighet, dvs. att verksamheter kan söka dispens från kravet på kommunal avfallshantering (jfr 15 kap. 25 § miljöbalken). Det avfallsslag eller den avfallsfraktion som en verksamhet söker dispens för ska på ett övergripande sätt syfta till ökad hållbarhet: lokalt, regionalt eller nationellt. Utredningen ser framför sig att en dispens ska sikta mot att minska mängden avfall eller främja hushållningen med råvaror och energi, och en dispensansökan ska redovisa en genomtänkt idé för hur detta ska åstadkommas. Utredningen har remissbehandlats och bereds nu i Regeringskansliet (Klimat- och näringslivsdepartementet).

Den 3 mars 2022 gav den dåvarande regeringen Naturvårdsverket i uppdrag att utreda vissa frågor om ansvar för kommunalt avfall. Enligt uppdraget skulle Naturvårdsverket analysera om ansvaret för kommunalt avfall bör förändras när det gäller vissa enskilda avfallsströmmar. Verket skulle i arbetet beakta de skrivelser som kommit in till regeringen i frågan från Svenskt Näringsliv och Avfall Sverige. Naturvårdsverket redovisade uppdraget den 1 september 2022 (NV-02572-22). I skrivelsen föreslår Naturvårdsverket att ansvaret ska förändras för vissa avfallsströmmar, nämligen avfall från detaljhandeln, använt matfett och utgrävd jord med invasiva främmande arter. När det gäller de övriga undersökta avfallsströmmarna föreslås ingen förändring. Naturvårdsverkets skrivelse har remissbehandlats. Remisstiden gick ut den 30 december 2022 och beredning pågår i Regeringskansliet (Klimat- och näringslivsdepartementet).

Regeringen har beslutat om förordningen (2022:1274) om producentansvar för förpackningar (förpackningsförordningen). Förordningen trädde i kraft den 1 januari 2023, men eftersom det finns vissa övergångsbestämmelser ska inte alla bestämmelser tillämpas direkt fr.o.m. detta datum. De nya reglerna syftar till att underlätta för hushåll och verksamheter att sortera sitt förpackningsavfall. En enklare insamling och sortering ska bidra till att producenter kan återvinna mer avfall, att hanteringen av avfall blir mer resurseffektiv och att behoven av nya råvaror minskar, vilket ger minskade koldioxidutsläpp.

Bestämmelserna i förpackningsförordningen innebär att kommunerna tar över det operationella ansvaret för insamlingen av hushållens förpackningsavfall och för information till hushållen om förebyggande och sortering av förpackningsavfall. I dag sköts insamlingen av producenterna. Ansvarsövergången sker den 1 januari 2024 och senast den 1 januari 2027 ska fastighetsnära insamling vara införd för hushållen. De vanligast förekommande förpackningsslagen (papper, plast, metall och glas) ska alltid samlas in fastighetsnära. Skrymmande förpackningar av papper och plast ska samlas in på lättillgängliga samlingsplatser och övriga förpackningsmaterial (trä, keramik, textil och dylikt) på kommunens återvinningscentral (ÅVC). Vidare föreslås att kommunen ska vara skyldig att ta emot alla förpackningsmaterial på en ÅVC. Insamlingen ska vara gratis för hushållen, producenterna ska ersätta kommunerna för deras kostnader och ersättningen kommer att bestämmas utifrån föreskrifter som Naturvårdsverket kommer att meddela.

När det gäller förpackningsavfall från verksamheter innebär förpackningsförordningen bl.a. att alla verksamheter ges ansvar för att hantera sitt förpackningsavfall. Den producentansvarsorganisation som har störst marknadsandel blir den 1 januari 2024 skyldig att ordna mottagningsplatser för förpackningsavfall från verksamheter. Verksamheter ska kunna lämna sitt avfall på en mottagningsstation i sin kommun utan avgift, oavsett volym och frekvens. Avfallet ska därefter fördelas till producentansvarsorganisationerna utifrån marknadsandel. Övriga producentansvarsorganisationer, dvs. de som inte är störst, ska ersätta den största producentansvarsorganisationen för skäliga kostnader utifrån en nyligen införd bestämmelse i miljöbalken. De verksamheter vars avfallshantering är samlokaliserade med hushållen, dvs. verksamheter som tillsammans med hushåll använder behållare och andra anordningar för hantering av avfall på, eller i anslutning till, en fastighet, får möjlighet att välja kommunen som ansvarig för insamlingen av förpackningsavfallet. Verksamheterna kan också lämna sina förpackningar eller sitt förpackningsavfall till s.k. marknadsdrivna system för återanvändning eller materialåtervinning.

Regeringen har även gett Naturvårdsverket i uppdrag att följa utvecklingen av hur förpackningsförordningen och dess tillämpning främjar att hanteringen för förpackningsavfallet är effektiv för samhället (M2022/01451). Naturvårdsverket ska löpande informera Regeringskansliet om hur de nya bestämmelserna fungerar i praktiken. Om Naturvårdsverket bedömer att det finns skäl för regeringen att göra ändringar i förpackningsförordningen eller

annan lagstiftning, ska verket skyndsamt återkomma med sådana förslag. Förslagen till ändringar ska redovisas med författningsförslag och kompletteras med en konsekvensbeskrivning. Uppdraget ska slutredovisas till Regeringskansliet (Klimat- och näringslivsdepartementet) senast den 1 mars 2028.

Ekonomisk säkerhet och vissa andra frågor om deponier och avfallsverksamhet

Med att hantera avfall avses enligt 15 kap. 5 § miljöbalken att

1. samla in, transportera, sortera, återvinna, bortskaffa eller ta annan fysisk befattning med avfall
2. vidta åtgärder som inte innebär fysisk befattning med avfall men som syftar till att avfall samlas in, transporteras, sorteras, återvinns, bortskaffas eller byter ägare eller innehavare.

Enligt 15 kap. 5 a § miljöbalken avses med deponi en upplagsplats för avfall som finns på eller i jorden. Som deponi räknas inte en plats där avfall

1. lastas om för att förbereda det för vidare transport till en annan plats där det ska behandlas
2. lagras innan det återvinns, om lagringen sker under en kortare period än tre år
3. lagras innan det bortskaffas, om lagringen sker under en kortare period än ett år.

Närmare bestämmelser om deponier finns i förordningen (2001:512) om deponering av avfall (deponeringsförordningen). Förordningen reglerar bl.a. vilket slags avfall som inte får deponeras, vilka förutsättningar avfall måste uppfylla för att få deponeras, vilka skyldigheter verksamhetsutövaren har i samband med att avfall tas emot för deponering, lokalisering och utformning av deponier samt sluttäckning. Av förordningen framgår bl.a. att en deponi ska vara lokaliserad så att den inte utgör någon allvarlig risk för miljön med beaktande av avståndet från deponin till bl.a. vattenområden och vattenleder samt förekomst av ytvatten, grundvatten, kustvatten och skyddade naturområden.

I 9 kap. miljöbalken finns bestämmelser om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd. Enligt 9 kap. 6 § får regeringen meddela föreskrifter om att det är förbjudet att bedriva miljöfarlig verksamhet utan tillstånd eller innan anmälan om detta har gjorts. Närmare bestämmelser om tillstånds- och anmälningsplikt för verksamheter och åtgärder som avses i 9 kap. miljöbalken finns i miljöprövningsförordningen (2013:251). 29 kap. 18–26 §§ reglerar när det krävs tillstånd respektive anmälan för deponering av avfall. Förordningen innehåller också bestämmelser om tillstånds- och anmälningsplikt för lagring som en del av att samla in avfall (tillståndsplikt B för farligt avfall och icke-

farligt avfall respektive anmälningsplikt C för farligt avfall och icke-farligt avfall).

Tillstånd, godkännande eller dispens enligt miljöbalken eller enligt föreskrifter meddelade med stöd av balken, får för sin giltighet göras beroende av att den som avser att driva verksamheten ställer säkerhet för kostnaderna för det avhjälpande av en miljöskada och de andra återställningsåtgärder som verksamheten kan föranleda (16 kap. 3 § miljöbalken). Bestämmelsen ger alltså en möjlighet att ställa krav på säkerhet men uttrycker inte något krav på att en sådan ska ställas. För verksamhet som omfattar deponering av avfall är det enligt 15 kap. 35 § första stycket miljöbalken ett krav för att få tillstånd att verksamhetsutövaren ställer säkerhet enligt 16 kap. 3 § eller vidtar någon annan åtgärd för sådant säkerställande. Processen att ställa säkerhet i samband med att tillstånd ges involverar flera moment och avgörs i två steg. I rättsfallet NJA 2011 s. 296 redogörs för vilka frågor som avgörs i vilket skede av denna tvåstegsprocess, nämligen

1. om tillståndshavaren ska ställa säkerhet
2. säkerhetens storlek
3. om säkerheten kan ställas efter hand (successivt) enligt plan
4. vilken form av säkerhet som ska ställas
5. om säkerheten är betryggande.

Frågorna enligt 1–3 är det första steget av processen och tas upp i samband med tillståndsprövningen. Dessa frågor regleras av tillståndsmyndigheten i villkor om ställande av säkerhet. Frågorna enligt 4 och 5, dvs. vilken form av säkerhet som ska ställas och den sammanhängande frågan om huruvida säkerheten är betryggande, är det andra steget i processen. Dessa frågor avgörs av tillståndsmyndigheten i ett separat ärende först när tillståndshavaren genom tillståndsvillkoren fått klart för sig hur stor säkerheten ska vara och när den ska ställas.

Till följd av ett antal uppmärksammade fall där det uppstått problem i samband med avfallshantering genomförde Regeringskansliet (dåvarande Miljödepartementet) en intern granskning. Regeringskansliets slutsatser presenterades i promemorian Ordning och reda på avfallet (M2021/00207). Efter beredning av promemorian överlämnade regeringen proposition 2021/22:2019 Ordning och reda på avfallet till riksdagen. I propositionen lämnades bl.a. förslag om att ge regeringen ett bemyndigande att meddela föreskrifter som gör det möjligt att ställa krav på att även den verksamhetsutövare som bedriver eller avser att bedriva en miljöfarlig verksamhet som omfattas av anmälningsplikt ställer säkerhet för avhjälpande av miljöskada och andra återställningsåtgärder som kan komma att behövas med anledning av verksamheten.

Propositionen behandlades av det förra miljö- och jordbruksutskottet under våren 2022 (bet. 2021/22:MJU6). Utskottet föreslog bl.a. att riksdagen skulle anta regeringens förslag om säkerhet för anmälningspliktiga miljöfarliga verksamheter (jfr 26 kap. 13 a § miljöbalken). Vidare föreslog utskottet att

riksdagen skulle rikta ett tillkännagivande till regeringen om att dels tillsätta en utredning som undersöker brister i tillsynsarbetet på avfallsområdet och lämnar förslag på vilka resurser och förstärkningar det finns behov av, dels låta utreda frågan om en vägledning om hur miljötillsynen ska gå till och om utformningen av en standardiserad miniminivå för denna tillsyn. Den 16 juni 2022 beslutade riksdagen i enlighet med utskottets förslag (rskr. 2021/22:415).

Den nya bestämmelsen i 26 kap. 13 a § miljöbalken trädde i kraft den 1 januari 2023. Detsamma gäller de närmare bestämmelser om säkerhet för anmälningspliktiga verksamheter som finns i 28 a–c §§ förordningen (1998:899) om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd.

I promemorian Säkerheter enligt miljöbalken (M2022/01822), som utarbetats i Regeringskansliet och som presenterades i september 2022, föreslås ytterligare ändringar som syftar till att utveckla miljöbalkens bestämmelser om säkerheter.

Sedan juni 2022 pågår en utredning och ett antal uppdrag om åtgärder för att komma tillrätta med illegal avfallshandling (se avsnittet Brottslighet inom avfallsverksamhet). Vissa av dessa inkluderar frågor om tillsyn, samverkan och befogenheter. Vidare har regeringen i regleringsbrevet för 2023 gett Naturvårdsverket ett uppdrag att sammanställa tillsynsmyndigheternas behov av resurser för att förebygga och upptäcka avfallsbrottslighet.

Enligt deponeringsförordningen ska verksamhetsutövaren se till att deponin sluttäcks när den avslutas. Sluttäckningen ska konstrueras så att mängden lakvatten som passerar genom deponin inte överskrider ett visst gränsvärde. Gränsvärdet är lägst för deponier för farligt avfall. För att en sluttäckning ska uppfylla kraven krävs det att den konstrueras med flera skikt med olika egenskaper och funktioner. Kraven på sluttäckning utgår till stora delar från de krav som ställs i EU:s direktiv om deponering av avfall⁶.

Regeringskansliet (Klimat- och näringslivsdepartementet) har uppgett att det för närvarande inte pågår något arbete med frågan om förändringar av kraven på sluttäckning av deponier.

Enligt 10 kap. 2 § miljöbalken är den som bedriver eller har bedrivit en verksamhet eller vidtagit en åtgärd som har bidragit till en föroreningsskada eller allvarlig miljöskada (verksamhetsutövaren) ansvarig för det avhjälpande som ska ske enligt bestämmelserna i 10 kap. miljöbalken. Det finns inte någon särskild definition i miljöbalken av vad som avses med termen verksamhetsutövare, utan det har överlämnats till rättstillämpningen att avgöra. I rättspraxis (MÖD 2005:64) har det avgörande för verksamhetsutövaransvar varit vem som faktiskt och rättsligt har möjlighet att ingripa. Paragrafen utesluter inte att två eller flera fysiska eller juridiska personer kan anses vara verksamhetsutövare på samma gång (jfr prop. 1997/98:45 Del 1 s. 361 och MÖD 2010:19). Om det inte finns någon verksamhetsutövare som kan utföra eller bekosta det avhjälpande av en föroreningsskada som ska ske enligt bestämmelserna i 10 kap. miljöbalken är var och en som förvärvat den

⁶ Rådets direktiv 1999/31/EG av den 26 april 1999 om deponering av avfall.

förerenade fastigheten ansvarig, om förvärvaren vid förvärvet kände till föreningen eller borde ha upptäckt den (10 kap. 3 § miljöbalken). Bestämmelsen reglerar en förvärvande fastighetsägares subsidiära ansvar gentemot det allmänna för föreningsskador

Enligt 1 § lagen (2014:836) om näringsförbud kan en näringsidkare under viss tid meddelas begränsningar i rätten att bedriva eller ta del i näringsverksamhet. Kretsen av personer som lagen är tillämplig på framgår av 2 och 3 §§. Näringsförbud kan beslutas av allmän domstol bl.a. på grund av brott (4 §).

Brottslighet inom avfallsverksamhet

Den 25 juni 2020 fick Naturvårdsverket ett regeringsuppdrag om att, som samordnande myndighet, tillsammans med Folkhälsomyndigheten, Havs- och vattenmyndigheten (HaV), Kemikalieinspektionen, Jordbruksverket och länsstyrelserna utveckla samarbetsformer och genomföra ett antal åtgärder för att främja en mer enhetlig och effektiv tillsyn enligt miljöbalken (M2020/01034/Me). Naturvårdsverket ska, som samordnare av uppdraget, slutredovisa uppdraget senast den 31 december 2023.

Den 16 juni 2022 tillsatte den förra regeringen utredningen En skärpt miljöstraffrätt och en stärkt miljöbrottsbekämpning (dir. 2022:69). Enligt utredningsdirektiven har den särskilda utredaren i uppdrag att se över sanktionssystemet i miljöbalken och hur miljöbrottsbekämpningen kan stärkas. Översynen ska syfta till att säkerställa att det miljörettsliga sanktionssystemet är effektivt och att samhällets möjligheter att förebygga, upptäcka, utreda och lagföra överträdelser av miljölagstiftningen förbättras. Utredaren ska vid utförandet av uppdraget särskilt beakta de utmaningar som följer av att den organiserade brottsligheten har ökat sin närvaro på miljöområdet. Utredaren ska bl.a.

- ta ställning till hur den miljöstraffrättsliga regleringen kan skärpas och bli mer effektiv
- ta ställning till om, och i så fall hur, miljöstraffavgifter kan användas i fler fall och analysera om avgiftsnivåerna behöver höjas för att avgifterna ska vara effektiva
- analysera och föreslå åtgärder som förbättrar möjligheterna att upptäcka, utreda och lagföra miljöbrottslighet
- föreslå åtgärder som förebygger brottslig verksamhet på avfallsområdet och lämna nödvändiga författningsförslag.

Uppdraget ska redovisas senast den 21 december 2023.

Den 16 juni 2022 beslutade den förra regeringen även om fyra myndighetsuppdrag om ytterligare åtgärder mot brottslighet inom avfallsområdet (dnr M2022/00531 [delvis]), bl.a.

- Uppdrag till Naturvårdsverket, Polismyndigheten, Åklagarmyndigheten, Kustbevakningen, Tullverket och vissa länsstyrelser att utveckla den

myndighetsgemensamma satsningen mot avfallsbrottslighet. Uppdraget ska delredovisas årligen och slutredovisas senast den 1 mars 2026.

- Uppdrag till Naturvårdsverket om att minska möjligheterna för kriminella och oseriösa aktörer att utnyttja systemet med anmälningspliktiga verksamheter. Uppdraget ska redovisas senast den 10 oktober 2023.

Regeringen framhåller i budgetpropositionen för 2023 (prop. 2022/23:1 utg.omr. 20) att avfallsbrottsligheten är organiserad och att den finansierar annan kriminell verksamhet. Enligt regeringen medför den illegala avfallsverksamheten stora kostnader för samhället och hotar tillgången till ren mark, luft och vatten. Den hotar också Sveriges arbete med en säker avfallshantering i en cirkulär ekonomi. Regeringen anför vidare att den kommer att ta krafttag mot den organiserade brottsligheten, vilket innebär att även avfallsbrottsligheten ska bekämpas och att brott mot miljölagstiftningen ska leda till kännbara straff. Regeringen framhåller att den pågående miljöstraffrättsutredningen kommer att vara viktig för det fortsatta arbetet med att stärka miljöbrottsbekämpningen och miljöstraffrätten.

Den 21 december 2022 beslutade riksdagen att inom utgiftsområde 20 för anslaget 1:1 Naturvårdsverket anslå drygt 620 miljoner kronor. Enligt Naturvårdsverkets regleringsbrev för 2023 ska minst 5 miljoner kronor av anslaget användas för att stärka myndighetens arbete mot illegal avfallshantering (villkor för anslaget 1:1 anslagspost 1.7).

Enligt regleringsbrevet för 2023 ska Naturvårdsverket sammanställa behovet av de resurser och förstärkningar inom tillsynsmyndigheternas verksamhet som krävs för att förebygga och upptäcka avfallsbrottslighet inklusive driva ärenden där sådan brottslighet har upptäckts. Inom uppdraget ska Naturvårdsverket begära information från länsstyrelser och kommuner. Uppdraget ska redovisas till Regeringskansliet (Klimat- och näringslivsdepartementet) senast den 29 februari 2024.

Export av avfall

Bestämmelser om övervakning och kontroll av avfallstransporter har funnits inom EU sedan 1984. År 1989 antogs Baselkonventionen om kontroll av gränsöverskridande transporter och om slutligt omhändertagande av farligt avfall (Baselkonventionen) för att hantera de allvarliga problem som uppstod vid lagring av giftigt avfall som olika utvecklingsländer importerade från utlandet. År 1992 antog OECD ett bindande beslut om kontroll av gränsöverskridande transporter av avfall avsett för återvinning (OECD-beslutet). Genom förordning (EG) nr 1013/2006 (förordningen om avfallstransporter) införlivas både Baselkonventionen och OECD-beslutet i EU:s lagstiftning. På vissa områden innehåller förordningen om avfallstransporter strängare kontrollåtgärder än Baselkonventionen. Enligt förordningen ska medlemsstaterna se till att avfallet transporteras och hanteras på ett sätt som skyddar miljön och människors hälsa mot de skadliga effekter som sådant avfall kan medföra. I förordningen fastställs kontrollmekanismer för export och import av avfall

mellan EU och tredjeländer samt för transporter mellan medlemsstaterna. Vilka slags kontroller som ska utföras beror enligt förordningen på avfallens egenskaper (t.ex. om det är farligt eller inte), dess destination och om det behandlas som en del av återvinning (exempelvis materialåtervinning) eller bortskaffande (exempelvis deponi). I förordningen fastställs också exportförbud för vissa avfallskategorier och mottagarländer, bl.a. förbud mot export av farligt avfall från EU till länder utanför OECD.

Som aviserats i EU:s handlingsplan för cirkulär ekonomi presenterade kommissionen den 17 november 2021 ett förslag till en reviderad avfalls-transportförordning⁷. I förslaget beskriver kommissionen att EU är en viktig aktör i den globala avfallshandeln och att avsevärda mängder avfall transporteras mellan medlemsstaterna. Kommissionen anför att avfall som transporteras över gränserna kan medföra risker för människors hälsa och för miljön, speciellt om det inte kontrolleras ordentligt. Samtidigt har detta avfall ofta ett positivt ekonomiskt värde, i första hand som returråvaror som kan ersätta och minska beroendet av nya råvaror och därmed bidra till en mer cirkulär ekonomi. Vidare anför kommissionen att det övergripande syftet med avfallstransportförordningen är att bättre skydda miljön och folkhälsan mot effekterna av miljöskadliga gränsöverskridande avfallstransporter. Den föreslagna förordningen åtgärdar enligt kommissionen de problem som fastställdes i den utvärdering av den gällande förordningen om avfallstransporter som kommissionen publicerade i januari 2020. Förordningen revideras även till följd av den europeiska gröna given och EU:s handlingsplan för cirkulär ekonomi, enligt vilka kommissionen ska se över förordningen för att bl.a. säkerställa att EU inte exporterar sina avfallsutmaningar till tredjeländer. Avdelning IV i den föreslagna förordningen innehåller bestämmelser om export från unionen till tredjeländer.

Enligt Sveriges handlingsplan för plast, som den dåvarande regeringen beslutade om den 17 februari 2022 av och som beskrivs närmare under avsnittet Plastfrågor, fortsätter regeringen att driva utvecklingen mot en hållbar plastanvändning globalt, bl.a. genom arbetet inom Baselkonventionen. Sedan januari 2021 gäller skärpta regler för plastexport inom Baselkonventionen, vilket innebär att enbart oproblematiskt plastavfall som går direkt till återvinning får exporteras utan förhandsanmälan. Från EU gäller exportförbud, anmälan eller informationsplikt för plastavfall.

Övriga frågor om avfall

I december 2021 presenterade Infrastrukturdepartementet promemorian Mottagningsanordningar i hamn för avfall från fartyg (dnr I2021/02803). I promemorian lämnas förslag till hur Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2019/883 om mottagningsanordningar i hamn för avlämning av avfall från fartyg ska genomföras i lag och förordning. Syftet med direktivet är att

⁷ Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om transport av avfall och om ändring av förordningarna (EU) nr 1257/2013 och (EU) 2020/1056 (COM(2021) 709).

skydda den marina miljön mot de negativa effekterna av utsläpp av avfall från fartyg som anlöper hamnar i unionen. Detta ska uppnås samtidigt som en smidigt fungerande sjöfart säkerställs genom förbättrad tillgång till och användning av adekvata mottagningsanordningar i hamn och avlämningen av avfall till dessa anordningar.

Ärendet remitterades till Lagrådet den 15 december 2022. I lagrådsremissen lämnar regeringen förslag till de lagändringar som krävs för att genomföra det aktuella EU-direktivet. Det föreslås nya bemyndiganden för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om bl.a. skyldighet för hamnar att

- ha en godkänd plan för mottagning och hantering av avfall från fartyg och informera om innehållet i planen
- lämna kvitto till fartyg på det avfall som fartygen har lämnat
- lämna uppgifter till tillsynsmyndigheterna om sin verksamhet.

Det föreslås vidare att kommunerna ska pröva frågor om att godkänna planer för mottagning och hantering av avfall från fartyg när det gäller fritidsbåtshamnar och utöva tillsyn över sådana hamnar. Förbudet i lag för hamnar att ta särskilt betalt för att ta emot avfall tas bort och ersätts av en möjlighet för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om skyldighet att ta ut en avgift för att ta emot avfallet. Enligt förslaget införs det ett sanktionsavgiftssystem för överträdelse och nuvarande straffbestämmelser tas bort. Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 maj 2023. Någon sanktionsavgift ska inte påföras för överträdelse som en fritidsbåtshamn har gjort före den 1 januari 2024.

Den 26 januari 2023 har Lagrådet yttrat sig över lagförslaget.

15 kap. miljöbalken handlar om avfall men innehåller inte några bestämmelser om klassificering av avfall. Kapitlet innehåller ett antal bestämmelser med bemyndiganden, bl.a. om att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om tillstånds- och anmälningsplikt för viss avfallshantering. Avfallsförordningen (2020:614) definierar olika slags avfall (1 kap. 4 §) och innehåller även bestämmelser om klassificering av avfall (2 kap.). Förordningen reglerar också i vilka situationer det krävs tillstånd eller anmälan för att få transportera eller på annat sätt hantera avfall. För att yrkesmässigt få transportera andras avfall krävs tillstånd, oavsett vilka mängder avfall det handlar om (5 kap. 1 § 1). Om man bedriver en verksamhet där avfall uppstår gäller delvis andra krav än för yrkesmässiga transportörer. Det kan handla om att man bedriver en yrkesmässig verksamhet där olika typer av avfall uppstår och att man själv transporterar dessa till en insamlingsplats eller behandlingsanläggning. Det kan också handla om att man utför arbeten hos någon annan som leder till att avfall uppstår, t.ex. genom service- och underhållsarbeten. För den här typen av avfall får man under ett kalenderår transportera upp till 100 kilo eller 100 liter farligt avfall, eller upp till 10 ton eller 50 kubikmeter avfall. I vissa fall krävs tillstånd även om avfallet har uppstått inom den egna verksamheten. Det gäller om avfallet

innehåller kvicksilver, oavsett mängd, och utgörs av annat än hela lysrör eller andra ljuskällor. Detsamma gäller också om avfallet innehåller cyanid, kadmium eller en PCB-produkt (5 kap. 1 § 2). För transport av avfall som innehåller farliga jordbrukskemikalier, flygaska och pannaska från oljeförbränning, smittförande avfall, asbestinnehållande avfall, avfall från förbränning eller pyrolys av hushållsavfall och liknande handels-, industri- och institutionsavfall krävs inte tillstånd (5 kap. 2 §). Däremot gäller anmälningsplikt för den som själv transporterar sådant avfall, när det uppkommit i den egna verksamheten (5 kap. 7 §). För det avfall som uppstår inom hushållet hos en privatperson gäller inte ovanstående krav, och privatpersoner får alltså alltid transportera både farligt och icke-farligt avfall utan anmälan eller tillstånd.

Naturvårdsverket fick i regleringsbrevet för 2021 i uppdrag att föreslå hur servicenivån för kommunernas insamling av grovavfall och farligt avfall kan förbättras. Syftet med uppdraget var att utreda hur krav kan ställas på servicenivå för kommunernas insamling av grovavfall och farligt avfall för att förenkla för medborgarna och förbättra möjligheterna till återanvändning, förberedelse för återanvändning, återvinning eller annat miljö- och hälso-mässigt säkert omhändertagande.

Uppdraget redovisades i en skrivelse den 7 oktober 2021 (dnr NV-00195-21). Naturvårdsverket gör bedömningen att respektive kommun, utifrån sina behov och förutsättningar, behöver se över hur tjänster och insamlingslösningar bäst kan utformas på ett sätt som underlättar för avfallsinnehavare samtidigt som insamlingen bidrar till en cirkulär ekonomi och ett miljö- och hälso-mässigt säkert omhändertagande. Vidare bedömer Naturvårdsverket att möjligheterna att lämna grovavfall och farligt avfall generellt sett är goda. Enligt myndigheten finns det dock behov av ytterligare styrmedel för att underlätta för avfallsinnehavare och samtidigt främja en säker och förbättrad avfallshantering i enlighet med avfallshierarkin, liksom att förbättra förutsättningarna för att uppnå etappmål för kommunalt avfall och preciseringarna under miljö kvalitetsmålen om god bebyggd miljö och giftfri miljö.

Skrivelsen remissbehandlas för närvarande och remissvaren ska ha kommit in till Regeringskansliet (Klimat- och näringslivsdepartementet) senast den 17 april 2023.

Utskottets ställningstagande

Definitionen av avfall och vissa frågor om avfall som resurs

Inledningsvis vill utskottet framhålla att avfall kan vara värdefullt att använda vidare som en resurs och att lagstiftningen på avfallsområdet därför behöver moderniseras fortlöpande för att anpassas till den cirkulära ekonomin. En ökad användning av återvunnet avfall kan enligt utskottet bidra till att jungfruliga råvaror i hög utsträckning kan ersättas av sekundära råvaror, dvs. material som har övergått från att ha utgjort avfall till att bli ett föremål eller ämne som kan fortsätta att nyttjas som en resurs i stället för att vara avfall. Avgörandet av om

avfall har upphört att vara avfall kan, som framgår av redovisningen ovan, göras efter en bedömning i det enskilda fallet eller med tillämpning av s.k. end of waste-kriterier.

Av redovisningen ovan framgår vidare att det redan finns vissa EU-förordningar med kriterier för när olika avfallsslag upphör att vara avfall, s.k. end of waste-förordningar. Vidare framgår det att kommissionen kommer att bedöma möjligheterna att dels ta fram ytterligare EU-omfattande end of waste-kriterier för vissa avfallsströmmar, dels stödja gränsöverskridande samarbetsalternativ för att harmonisera nationella kriterier för avfall som upphört att vara avfall och biprodukter. Utskottet välkomnar detta arbete som i förlängningen kan underlätta bedömningen av om avfall har upphört att vara avfall och i stället kan betraktas som en sekundär råvara. Utskottet noterar här att resultatet av detta arbete påverkar i vilken utsträckning det är möjligt att införa nationella end of waste-kriterier.

På ett nationellt plan kan utskottet konstatera att Naturvårdsverket har redovisat ett uppdrag som innebar att myndigheten skulle analysera om det kan vara aktuellt att ta fram nationella end of waste-kriterier för de avfallsslag där det inte finns end of waste-förordningar på EU-nivå. Som redovisas ovan har Naturvårdsverket rekommenderat att regeringen ska avvakta med att införa nationella kriterier tills bl.a. kommissionens aviserade arbete med end of waste-kriterier för ytterligare avfallsströmmar är genomfört.

Utskottet konstaterar att frågan om i vilken utsträckning jord- och schaktmassor och liknande material kan klassas som en resurs i stället för avfall har utretts av Naturvårdsverket som bl.a. har föreslagit ett antal författningsändringar för att skapa rättsliga förutsättningar för att sådana material i ökad utsträckning ska kunna nyttjas som en resurs.

Utskottet ser med intresse fram emot resultatet av det arbete med ovanstående frågor som pågår såväl inom EU som på nationell nivå och föreslår att motionerna 2022/23:907 (C) yrkandena 58, 59, 69 i denna del och 70–72, 2022/23:1871 (M), 2022/23:2073 (S) yrkande 45 och 2022/23:2190 yrkandena 182 i denna del, 183 och 184 för närvarande lämnas utan åtgärd.

Hanteringen av kommunalt avfall

I fråga om ansvaret för insamling och sortering av förpackningar konstaterar utskottet att den nya förpackningsförordningen trädde i kraft vid årsskiftet och att förordningens bestämmelser successivt kommer att börja tillämpas i enlighet med övergångsbestämmelserna. Förordningen innebär i huvudsak att kommunerna den 1 januari 2024 tar över det operationella ansvaret för insamlingen av hushållens förpackningsavfall från producenterna och att de vanligast förekommande förpackningsslagen, bl.a. glas, alltid ska samlas in fastighetsnära. Utskottet noterar också att förordningen innebär att verksamheter ges ansvar för att hantera sitt förpackningsavfall. Regelverket för detta slags avfall har således nyligen setts över och förändrats. Vidare noterar utskottet att Naturvårdsverket har i uppdrag att följa tillämpningen av

förordningen och hur den främjar en effektiv hantering av förpackningsavfall. Uppdraget löper under flera år och om Naturvårdsverket bedömer att det finns behov av att ändra förordningen eller andra författningar ska myndigheten skyndsamt lämna sådana förslag. Mot bakgrund av det som nu anförts avser utskottet inte att ta initiativ till ytterligare regeländringar eller andra åtgärder. Utskottet föreslår därför att motionerna 2022/23:907 (C) yrkande 51 och 2022/23:999 (SD) yrkandena 7 och 8 avslås.

När det gäller frågan om s.k. frival kan utskottet konstatera att ett utredningsförslag om att ge yrkesmässiga verksamheter ökade möjligheter att själva ta hand om sitt kommunala avfall för närvarande är under beredning i Regeringskansliet. Detsamma gäller Naturvårdsverket förslag om förändringar av ansvaret för vissa avfallsströmmar i det som utgör kommunalt avfall. För att inte föregripa resultatet av det pågående arbetet i dessa frågor föreslår utskottet att motion 2022/23:907 (C) yrkandena 60 och 61 för närvarande lämnas utan åtgärd.

Ekonomisk säkerhet och vissa andra frågor om deponier och avfallsverksamhet

Som framgår av redovisningen ovan är det ett krav för att få tillstånd att driva en deponi att verksamhetsutövaren ställer betryggande ekonomisk säkerhet för avhjälpande av en miljöskada och andra återställningsåtgärder som verksamheten kan leda till. Utskottet konstaterar vidare att det sedan den 1 januari i år är möjligt att ställa krav på ekonomisk säkerhet även för miljöfarliga verksamheter som är anmälningspliktiga. Det som efterfrågas är således redan tillgodosett i miljölagstiftningen och utskottet avstyrker därför motionerna 2022/23:48 (M), 2022/23:907 (C) yrkande 42 och 2022/23:1613 (C) yrkande 1. I detta sammanhang kan det även noteras att Regeringskansliet nyligen har utarbetat en promemoria som innehåller förslag som syftar till att ytterligare utveckla miljöbalkens bestämmelser om säkerheter.

När det gäller ansvaret för föroreningsskador i övrigt konstaterar utskottet att det följer av miljöbalken att det är verksamhetsutövaren som i första hand är ansvarig för att avhjälpa en föroreningsskada eller allvarlig miljöskada som verksamheten har lett till. Om det inte finns någon verksamhetsutövare som kan hållas ekonomiskt ansvarig för sådana skador kan en fastighetsägare, under vissa förutsättningar som anges i miljöbalken, hållas ansvarig mot det allmänna för föroreningsskador. När det gäller önskemålet om att en markägare ska kunna få näringsförbud följer det av lagen om näringsförbud vilken personkrets som kan bli föremål för ett sådant förbud och vilka förutsättningar som måste vara uppfyllda för att en domstol ska kunna besluta om näringsförbud. Utskottet ser för tillfället inte behov av att göra några ändringar vare sig i miljöbalkens bestämmelser om ansvaret för föroreningsskador eller i lagen om näringsförbud. Utskottet föreslår därför att motion 2022/23:60 (SD) yrkandena 1 och 3–5 lämnas utan åtgärd.

Utskottet är inte heller berett att ta initiativ till en utredning om kravet på sluttäckning i enlighet med vad som anförs i motion 2022/23:907 (C) yrkande 78. Sluttäckning har stor betydelse för att säkerställa att en avslutad deponi inte påverkar miljön negativt, och de relevanta kraven kommer till stor del från EU:s deponidirektiv. Utskottet ser inget behov av en utredning och föreslår därför att yrkandet avslås.

När det gäller övriga motionsyrkanden, som bl.a. handlar om hur avfallsregelverket nyttjas av oseriösa aktörer och om skärpt tillsyn på området, välkomnar utskottet den utredning och de myndighetsuppdrag som pågår och som syftar till att se över miljöbalkens sanktionssystem och hur miljöbrottsbekämpningen kan stärkas. Utskottet vill inte föregripa resultatet av detta arbete och föreslår därför att motionerna 2022/23:60 (SD) yrkandena 2 och 6, 2022/23:674 (M) yrkandena 1–3 och 2022/23:999 (SD) yrkande 14 lämnas utan åtgärd.

Brottslighet inom avfallsverksamhet

Illegal avfallshantering är ett växande problem, både nationellt och internationellt. Utskottet ser med oro på denna utveckling och välkomnar därför den utredning, de myndighetsuppdrag och de satsningar i övrigt som nu pågår och som alla har det övergripande syftet att motverka och komma tillrätta med denna form av brottslighet. Mot bakgrund av det breda arbete som pågår i denna fråga föreslår utskottet att motionerna 2022/23:907 (C) yrkandena 41 och 43, 2022/23:1423 (S) och 2022/23:2073 (S) yrkandena 47, 48 och 50 lämnas utan åtgärd.

Export av avfall

Utskottet anser att det ska ställas höga krav vid export av avfall så att EU inte exporterar sina avfallsutmaningar till tredjeländer där avfallet riskerar att orsaka betydande miljö- och hälsoskador. Utskottet noterar att EU:s avfallstransportförordning redan i dag innehåller bestämmelser om exportförbud för vissa avfallskategorier och mottagarländer. Vidare konstaterar utskottet att kommissionen har presenterat ett förslag till revidering av förordningen som bl.a. innebär utökade exportbegränsningar av avfall. Det pågår således ett lagstiftningsarbete i frågan, och med hänvisning till detta arbete föreslår utskottet att motionerna 2022/23:907 (C) yrkande 57 och 2022/23:2190 (C) yrkande 190 lämnas utan åtgärd.

Övriga frågor om avfall

Som beskrivits ovan pågår det för närvarande ett arbete med de författningsändringar som behövs för att genomföra EU-direktivet om mottagningsanordningar för avlämning av avfall från fartyg i nationell rätt. Med hänvisning till det pågående arbetet ser utskottet inte behov av att ta initiativ till ett sådant uppdrag som efterfrågas i motion 2022/23:906 (C) yrkande 43 och föreslår därför att yrkandet lämnas utan åtgärd.

Hur avfall ska klassificeras avgörs i dag av avfallets karaktär i sig och inte av om avfallet hanteras av en privatperson eller en näringsidkare. Utskottet är främmande för en förändring av denna princip. Vidare bedömer utskottet att det inte finns behov av att förändra de regler som gäller för transport av avfall och som gör skillnad mellan transporter av avfall som uppkommit i yrkesmässig verksamhet och avfall som uppkommit i ett privat hushåll. Utskottet avstyrker därför motion 2022/23:219 (C).

Slutligen konstaterar utskottet att Naturvårdsverket har redovisat ett regeringsuppdrag om hur insamlingen av bl.a. grovavfall kan förbättras. Naturvårdsverkets redovisning remissbehandlas för närvarande, och med hänvisning till det beredningsarbete som pågår i Regeringskansliet föreslår utskottet att motion 2022/23:1873 (M) avslås.

Cirkulär livsmedelsproduktion

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om cirkulär livsmedelsproduktion och åtgärder för att minska matsvinnet, hantering av slaktavfall och biogasproduktion, slamåterföring samt kompostering och insamling av matavfall.

Jämför reservation 25 (SD), 26 (C), 27 (MP), 28 (SD) och 29 (SD).

Motionerna

Cirkulär livsmedelsproduktion och åtgärder för att minska matsvinnet

Motion 2022/23:375 av Niels Paarup-Petersen m.fl. (C) yrkande 1 handlar om behovet av strukturella åtgärder för en cirkulär livsmedelsproduktion. Motionärerna anför bl.a. att dagens linjära livsmedelsproduktionssystem i ökad utsträckning måste ersättas med cirkulära system och att det kräver nytänkande, innovation, kunskap, kapital och testmöjligheter. I yrkande 2 föreslås att Tillväxtverket ska ges i uppdrag att utreda lämpliga steg för utvecklingen av ett centrum för cirkulära system för livsmedelsproduktion.

I motion 2022/23:761 av Katarina Luhr m.fl. (MP) yrkande 1 föreslås att Sverige ska införa ett mål om att minska matsvinnet med 50 procent till 2030. Enligt motionärernas förslag i yrkande 3 bör ett förbud för livsmedelsbutiker mot att slänga mat innan den passerat sitt bästföredatum utredas. I yrkande 4 lämnas förslag om att införa ett etappmål för ökad insamling och behandling av det kvarvarande matavfallet om att minst 75 procent av matavfallet från hushåll, storkök, butiker och restauranger senast 2030 ska rötas eller komposteras.

I kommittémotion 2022/23:999 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 5 anför motionärerna att det bör tas fram ett ramverk med mätregler och

definitioner av nyckeltermerna för mätning av matsvinn. I samma motion yrkande 6 anförs att mätningen av matsvinn framöver bör omfatta fler flöden än de som i dag omfattas av EU:s krav på mätning.

I partimotion 2022/23:2190 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 195 föreslås att det nationella målet för matsvinn ska skärpas för att minska svinnet med 30 procent till 2025 och minst 50 procent till 2030. Motionärerna lämnar i yrkande 196 förslag om att införa bindande krav på rapportering om matsvinn från livsmedelsbutiker till Naturvårdsverket. Vidare föreslås i yrkande 197 att beräkningarna av matsvinnets miljö- och klimatpåverkan utifrån energiförlust, utsläpp, miljöbelastning och vattenanvändning ska förbättras. I yrkande 199 framhåller motionärerna vikten av att främja digitala lösningar och konsumentorienterade tjänster som bidrar till ett minskat matsvinn. Vidare föreslås i yrkande 200 att forskningsinstitutet Rise ska ges i uppdrag att studera fördelar kontra nackdelar med förpackningar ur ett klimat- och matsvinnsförebyggande syfte. Slutligen föreslår motionärerna i yrkande 201 att retursystemet för bröd och mjölk ska slopas.

Likalydande förslag lämnas i kommittémotion 2022/23:907 av Stina Larsson m.fl. (C) yrkandena 24–26 och 28–30.

Motion 2022/23:1700 av Lina Nordquist (L) handlar om att överväga åtgärder för att samordna och centralisera arbetet för minskat matsvinn (yrkande 1), om att överväga behovet av tydliga uppföljningsbara mål för minskat matsvinn (yrkande 2) och om att överväga införandet av strategiska åtgärder för cirkulär matanvändning och minskat matsvinn (yrkande 3).

Biogasproduktion och hantering av slaktavfall

Kommittémotion 2022/23:985 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 54 innehåller förslag om att verka för att fler djurslag och fler sorters slaktavfall ska kunna brännas i gårdspannor och värmeverk.

Enligt motion 2022/23:527 av Markus Wiechel (SD) yrkande 2 bör regeringen överväga möjligheten att tillåta biogasproduktion av kadaver och slaktavfall.

Slamåterföring

Enligt kommittémotion 2022/23:985 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) är både lantbrukare och konsumenterna ofta tveksamma till livsmedel som har producerats på jordbruksmark där slam har tillförts. Motionärerna lämnar därför i yrkande 56 förslag om metodutveckling för att slam i högre grad ska kunna brännas och säkert återföras som växtnäring med hög tillgänglighet till upptag. Vidare föreslår de i yrkande 57 en utredning av vilka styrmedel som kan användas för återcirkulation av växtnäring från säker hantering av slam.

Kompostering och insamling av matavfall

Motion 2022/23:329 av Rickard Nordin och Niels Paarup-Petersen (båda C) yrkande 4 handlar om att avskaffa kravet på fastighetsägare att anmäla

varmkomposter. Även i motion 2022/23:331 av Rickard Nordin (C) föreslås att avfallsförordningens krav på anmälan ska strykas. Skyldigheten att göra en anmälan om kompostering på den egna fastigheten är enligt motionärerna ett typexempel på regelkrångel som är onödigt. De flesta känner antagligen inte till regeln, och de som känner till den får betala en anmälningsavgift för att de gör en insats för miljön.

Ett motsvarande förslag om att avskaffa skyldigheten att anmäla egen kompostering finns i motion 2022/23:527 av Markus Wiechel (SD) yrkande 1. Yrkandet motiveras på ett liknande sätt som de två föregående yrkandena.

Enligt motion 2022/23:1827 av Sten Bergheden (M) bör det obligatoriska kravet på att lämna matavfall utvärderas när det gäller kostnader och klimatnytta när kravet varit i kraft en period. Motionärerna anför att den som vill slippa kravet på att lämna matavfall nu måste ansöka om dispens, men ett annat system skulle kunna vara att den som verkligen vill lämna matavfall skulle kunna ansöka om att få göra det.

Kompletterande information

Cirkulär livsmedelsproduktion och åtgärder för att minska matsvinnet

I EU:s handlingsplan för cirkulär ekonomi anför kommissionen att livsmedelsvärdekedjan orsakar stor belastning på resurser och miljö, samtidigt som uppskattningsvis 20 procent av den sammanlagda livsmedelsproduktionen i EU går förlorad eller slängs. Den 20 maj 2020 presenterade kommissionen en ny livsmedelsstrategi, från jord till bord-strategin⁸. Strategin är en central del av den s.k. gröna given och syftet med strategin är att göra EU:s livsmedelssystem till en global standard för hållbarhet. För att EU ska leva upp till målet i Agenda 2030 om att halvera livsmedelsavfallet per capita på detaljhandels- och konsumentnivå till 2030 aviseras det i från jord till bord-strategin att kommissionen under 2023 kommer att föreslå rättsligt bindande mål för att minska livsmedelsavfallet i EU.

Den 20 juni 2017 antog riksdagen en livsmedelsstrategi för Sverige. Det övergripande målet för strategin är en konkurrenskraftig livsmedelskedja där den totala livsmedelsproduktionen ökar, samtidigt som relevanta nationella miljömål nås, i syfte att skapa tillväxt och sysselsättning och bidra till hållbar utveckling i hela landet. Livsmedelsstrategin anger en inriktning för livsmedelspolitiken och innehåller mål att uppnå och en struktur för genomförandet och kan ses som en plattform utifrån vilken politiken ska utformas fram till 2030. Utöver det övergripande målet har tre strategiska mål satts upp inom områden som bedöms vara särskilt viktiga: regler och villkor, konsument och marknad samt kunskap och innovation. Livsmedelsstrategin lyfter fram behovet av insatser för att främja minskat matsvinn i hela livsmedelskedjan

⁸ Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet, rådet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén samt Regionkommittén – Från jord till bord-strategin för ett rättvisare, hälsosammare och miljövänligare livsmedelssystem (COM(2020) 381).

från producent till konsument, genom t.ex. ökat samarbete mellan livsmedelskedjans aktörer och myndigheter och informationsinsatser riktade mot konsumenterna.

Livsmedelsverket, Naturvårdsverket och Jordbruksverket tog under 2018 gemensamt fram en handlingsplan för minskat matsvinn. Handlingsplanen, Fler gör mer – Handlingsplan för minskat matsvinn 2030, syftar till att minska matsvinn och matavfall i hela livsmedelskedjan och berör primärproduktion, producenter, handel, måltider i vård, skola och omsorg, restauranger, konsumenter, myndigheter samt forskning och innovation. Planen innehåller nio åtgärdsområden och drygt 40 åtgärdsförslag som bl.a. berör ökad information till konsumenter för att åstadkomma beteendeförändring, digitaliseringens möjligheter i livsmedelskedjan, datummärkning och hållbarhetstider samt utredning, forskning och innovation.

Inom ramen för livsmedelsstrategin gav regeringen i december 2019 Livsmedelsverket, Jordbruksverket och Naturvårdsverket ett nytt gemensamt sexårigt uppdrag som ger myndigheterna möjligheter att fortsätta att spela en central roll som samordnare, motor och katalysator i arbetet med att minska matsvinnet. Uppdraget innebär att Livsmedelsverket, tillsammans med Jordbruksverket och Naturvårdsverket, under 2020–2025 ska fortsätta att arbeta i enlighet med handlingsplanen Fler gör mer – Handlingsplan för minskat matsvinn 2030. Inom ramen för den årliga redovisningen ska myndigheterna återrapportera vilka insatser som genomförts och redogöra för planerade åtgärder för kommande år.

Inom det svenska miljömålssystemet finns det två etappmål för matsvinn som omfattar hela livsmedelskedjan. Målen innebär dels att matsvinnet ska minska så att det sammantagna livsmedelsavfallet minskar med minst 20 viktprocent per capita från 2020 till 2025, dels att en ökad andel av livsmedelsproduktionen ska nå butik och konsument 2025. Det finns också ett etappmål för matavfall. Det målet innebär att senast 2023 ska minst 75 procent av matavfallet från hushåll, storkök, butiker och restauranger sorteras ut och behandlas biologiskt så att växtnäring och biogas tas till vara.

Under vintern 2020 presenterade Kungliga Ingenjörsvetenskapsakademien ett förslag till nytt ramverk för att mäta och rapportera matsvinn och övrigt matavfall. Förslaget, som har tagits fram inom ramen för projektet Resurseffektivitet och cirkulär ekonomi, ska testas som ett verktyg för att hjälpa företag i den svenska livsmedelskedjan att nå FN-målet om att halvera matsvinnet fram till 2030. Förutom förslaget till ett nationellt ramverk har projektet gjort en kartläggning av tekniska och praktiska lösningar som kan göra det enklare för företag i alla led av livsmedelskedjan att börja mäta och rapportera. Projektet har också deltagit i ett parallellt arbete för att få företag i livsmedelskedjan att anta en frivillig överenskommelse om att sätta upp gemensamma mål om att mäta, rapportera och minska sitt matsvinn.

Livsmedelsverket har tagit fram en nationell metod för att mäta matsvinn i offentliga kök. Syftet är dels att göra det enklare för kök i kommuner och regioner att mäta sitt svinn, dels att underlätta för verksamheter, kommuner

och regioner att jämföra sig med varandra. I metoden för mätning anges bl.a. vad som ska mätas (kökssvinn, serveringssvinn och tallrikssvinn), hur ofta det ska mätas och vilket mått som ska användas.

Enligt EU:s avfallsdirektiv är medlemsstaterna skyldiga att förebygga livsmedelsavfall, och ett led i detta är att medlemsstaterna fr.o.m. referensåret 2020 ska mäta och rapportera nivåerna av livsmedelsavfall. Kommissionen har meddelat närmare bestämmelser om detta⁹. Av dessa framgår att mängden livsmedelsavfall ska mätas separat för följande led i livsmedelskedjan: primärproduktion, bearbetning och tillverkning, detaljhandel och annan livsmedelsdistribution, restauranger och cateringtjänster samt hushåll (artikel 1). Vidare anges med vilket tidsintervall och med vilka metoder mätningen ska göras (artikel 2). Det är vidare frivilligt för medlemsstaterna att mäta och ge kommissionen ytterligare uppgifter om nivåerna av livsmedelsavfall. Det är frivilligt att mäta andelen ätbart i livsmedelsavfallet, livsmedelsavfall som slängs via avloppet, överskottsmat/donationer (dvs. inte avfall), livsmedel som inte längre är avsedda att användas som livsmedel och som en foderföretagare släpper ut på marknaden för att omvandla till foder samt före detta livsmedel, s.k. former foodstuffs (artikel 3).

Den 30 maj 2022 presenterade Naturvårdsverket rapporten Livsmedelsavfall i Sverige 2020 som ska utgöra underlag för Sveriges rapportering enligt avfallsdirektivet. I rapporten lämnar Naturvårdsverket, förutom de obligatoriska uppgifterna, även uppgifter om mängden livsmedel som hushållen slänger via avloppet och mängden livsmedelsavfall i flödet offentliga måltider. Av statistiken framgår att mängden mat som slängs i landets hushåll har minskat jämfört med tidigare år, och enligt Livsmedelsverket beror minskningen troligen på att fler har blivit medvetna om hur viktigt det är att minska matsvinnet.

Livsmedelsverket uppger att det är tillåtet att sälja eller ge bort livsmedel efter att bäst före-dagen passerat eftersom livsmedlet i de allra flesta fall är fullt ätbart även efter detta datum. Det är dock alltid säljaren som ansvarar för livsmedlet och som ska bedöma om livsmedlet kan säljas eller skänkas bort efter passerad bäst före-dag. Säljaren får aldrig sälja eller ge bort otjänliga eller osäkra livsmedel.

Tingstad är ett företag som erbjuder bl.a. förbrukningsmaterial till företag inom många branscher. Eftersom många restauranger vill kunna servera mat för avhämtning i hållbara förpackningar har Tingstad i samarbete med Rise tagit fram en världsunik klimatkompas för engångsartiklar som kan hjälpa företagets kunder att hitta förpackningsmaterial med så liten klimatpåverkan som möjligt. Rises roll i projektet har handlat om att förnya och verifiera

⁹ Kommissionens delegerade beslut (EU) 2019/1597 av den 3 maj 2019 om komplettering av Europaparlamentets och rådets direktiv 2008/98/EG vad gäller en gemensam metod och minimikrav på kvalitet för enhetlig mätning av nivåerna av livsmedelsavfall och i kommissionens genomförandebeslut (EU) 2019/2000 av den 28 november 2019 om fastställande av ett format för rapportering av uppgifter om matsvinn och för inlämnande av kvalitetskontrollrapporten i enlighet med Europaparlamentets och rådets direktiv 2008/98/EG.

verktyget för att säkerställa att det uppfyller kraven när det gäller miljöpåverkan och återvinningsbarhet.

Biogasproduktion och hantering av slaktavfall

Hantering av animaliska biprodukter regleras inom EU av två förordningar, en grundförordning (fortsättningsvis ABP-förordningen)¹⁰ och en tillämpningsförordning. I Sverige kompletteras EU-förordningarna av föreskrifter från Jordbruksverket (SJVFS 2006:84). I förordningarna finns bestämmelser om insamling, transport, hantering, behandling, omvandling, bearbetning, lagring, utsläppande på marknaden, distribution, användning eller bortskaffande av animaliska biprodukter och framställda produkter. Bestämmelserna syftar till att dessa produkter inte ska innebära några risker för människors eller djurs hälsa. Animaliska biprodukter är material från djurriket som inte är livsmedel och som ännu inte bearbetats eller behandlats till att ingå i begreppet framställda produkter. Exempel på animaliska biprodukter är döda djur och biprodukter från slaktade djur, matavfall, rester från livsmedels-tillverkning och naturgödsel.

De animaliska biprodukterna delas i ABP-förordningen in i riskkategori 1, 2 och 3, där kategori 3 är den kategori som anses utgöra lägst risk. Till kategori 1 hör hela eller delar av kroppen från bl.a. djur som misstänks vara infekterade med transmissibel spongiform encefalopati (TSE) och till kategori 2 hör bl.a. naturgödsel och mag- och tarminnehåll. Kategori 3-material omfattar exempelvis slaktkroppar och delar av djur som slaktats, eller kroppar eller delar av vilt som nedlagts, och som enligt EU:s lagstiftning är tjänliga som livsmedel men som av kommersiella skäl trots detta inte är avsedda att användas som livsmedel.

Även material som är riskfyllt på grund av att det kan vara smittat kan användas t.ex. för energiutvinning eller för tillverkning av biodiesel om det hanteras på ett säkert sätt. Matavfall och vissa typer av slaktavfall kan rötas för att ge både drivmedel och ett organiskt gödningsmedel som kan spridas på odlingsmark. Enligt Jordbruksverket kan förbränning ibland vara det bästa sättet att ta hand om döda djur och produkter från djur eftersom förbränning i en godkänd anläggning kan oskadliggöra eventuella smittor samtidigt som energin kan tillvaratas. För att säkerställa ett gott smittskydd och att anläggningen uppfyller kraven enligt ABP-förordningen måste biogasanläggningar som rötar animaliska biprodukter godkännas av Jordbruksverket. Detsamma gäller anläggningar som tar emot animaliska biprodukter eller framställda produkter och som inte har miljötillstånd för förbränning av avfall, t.ex. gårdspannor som förbränner hela djurkroppar.

¹⁰ Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1069/2009 av den 21 oktober 2009 om hälsobestämmelser för animaliska biprodukter och därav framställda produkter som inte är avsedda att användas som livsmedel och om upphävande av förordning (EG) nr 1774/2002.

Slamåterföring

Den 17 januari 2020 överlämnade Utredningen om en giftfri och cirkulär återföring av fosfor från avloppsslam sitt betänkande Hållbar slamhantering (SOU 2020:3) till regeringen. Utredningen hade bl.a. haft i uppdrag att föreslå hur ett krav på utvinning av fosfor ur avloppsslam och ett förbud mot att sprida avloppsslam bör utformas. Utredaren skulle även redovisa den tekniska utveckling som skett när det gäller behandlingen av avloppsslam och utreda om det finns ett behov av etablerings- eller investeringsstöd för de tekniska lösningar som krävs för att återvinna fosfor ur avloppsslam.

Av sammanfattningen till det relativt omfattande betänkandet framgår bl.a. att utredningen har redovisat dagens tekniska möjligheter till slamhantering med fosforåtervinning samt utifrån olika scenarier om en utfasning av framtida slamspridning utformat två alternativ till reglering. Därtill lägger utredningen fram förslag för att möta framtida behov av kompetensstöd, uppströmsarbete och kvalitetsutveckling. De huvudsakliga förslagen innebär bl.a.

- förbud mot spridning av avloppsslam på eller i mark genom
 1. totalt spridningsförbud med mycket begränsade undantag eller
 2. spridningsförbud med utgångspunkt i att eventuella risker kan hanteras och åtgärdas – undantag medges enligt detta alternativ för hygieniserat och kvalitetssäkrat slam på produktiv jordbruksmark
- återvinningskrav på minst 60 procent av den fosfor som finns i avloppsslammet för allmänna avloppsreningsanläggningar överstigande 20 000 personekvivalenter.

Utredningen berör i viss mån även frågor om styrmedel för återföring av växtnäring. I utredningen hänvisas även till Miljömålsberedningens arbete med frågor om återföring av fosfor till produktiv åkermark. Förslagen i SOU 2020:3 Hållbar slamhantering har remissbehandlats och är under beredning i Regeringskansliet (Klimat- och näringslivsdepartementet).

Den 26 oktober 2022 presenterade kommissionen förslag till ett omarbetat avloppsdirektiv¹¹. Enligt förslaget ska direktivet utökas till att, utöver nuvarande skydd för miljön, även innefatta skydd av människors hälsa. Vidare ska direktivet bl.a. bidra till bättre resursanvändning. Kommissionen föreslår bl.a. att det ska införas nya krav relaterade till bättre utnyttjande av slam- och avloppsvatten.

Kompostering och insamling av matavfall

Enligt 3 kap. 1 § avfallsförordningen (2020:614) ska kommunen tillhandahålla ett system för att från hushåll samla in matavfall som hushållen har separerat från annat avfall och transportera bort det matavfallet skilt från annat avfall. Naturvårdsverket får under vissa förutsättningar meddela föreskrifter om

¹¹ Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om rening av avloppsvatten från tätbebyggelse (omarbetning) (COM (2022) 541).

undantag eller i det enskilda fallet ge dispens från kravet i 3 kap. 1 § (3 kap. 13 och 14 §§). Den fastighetsägare eller nyttjanderättshavare till fastigheten som vill kompostera avfall som inte är trädgårdsavfall måste anmäla detta till kommunen (5 kap. 15 §).

Utskottets ställningstagande

Cirkulär livsmedelsproduktion och åtgärder för att minska matsvinnet

Som kommissionen konstaterar i handlingsplanen för cirkulär ekonomi orsakar livsmedelsvärdekedjan stor belastning på resurser, miljö och klimat samtidigt som en stor del av de livsmedel som produceras går förlorade eller slängs. Det är enligt utskottet därför nödvändigt med ett brett spektrum av åtgärder för att i största möjliga mån komma till rätta med denna problematik. Som framgår av redovisningen ovan pågår det ett stort antal insatser, såväl nationellt som inom EU, för att skapa en cirkulär livsmedelskedja. För att minimera mängden livsmedel som går förlorade eller slängs är det viktigt att kunna identifiera var dessa förluster uppstår, och utskottet välkomnar i detta sammanhang de nationella ramverk och metoder som har tagits fram för att mäta och rapportera matsvinn och övrigt matavfall. Vidare noterar utskottet att det finns EU-gemensamma regler om hur nivåerna av livsmedelsavfall ska mätas och redovisas till kommissionen och att Sverige, i den redovisning som gjordes för första gången under 2022, redovisar fler flöden än vad som är obligatoriskt. Utskottet välkomnar också den klimatkompass för engångsförpackningar som har utvecklats och ser den som ett bra verktyg för att minska den miljö- och klimatpåverkan som uppstår i livsmedelssektorn till följd av användningen av vissa förpackningar. Därmed finner utskottet inte anledning att vidta några åtgärder med anledning av motionerna 2022/23:375 (C) yrkandena 1 och 2, 2022/23:907 (C) yrkandena 25, 26 och 28–30, 2022/23:999 (SD) yrkandena 5 och 6, 2022/23:1700 (L) yrkandena 1–3 och 2022/23:2190 (C) yrkandena 196, 197 och 199–201.

Ett av målen i Agenda 2030 är att matsvinnet ska minska med 50 procent till 2030. I fråga jord till bord-strategin aviserar kommissionen att den under 2023 kommer att föreslå rättsligt bindande mål för att minska livsmedelsavfallet i EU. Vidare innehåller det svenska miljömålssystemet två etappmål som enligt utskottets bedömning tillgodoser det som efterfrågas i motion 2022/23:761 (MP) yrkandena 1 och 4. Utskottet avstyrker därför dessa yrkanden. Det som efterfrågas i motionerna 2022/23:2190 (C) yrkande 195 och 2022/23:907 (C) yrkande 24 är med hänvisning till det som nu redovisats åtminstone i viss mån tillgodosett, och utskottet avser för närvarande inte att föreslå några ytterligare åtgärder i frågan. Därför föreslår utskottet att de två sistnämnda yrkandena lämnas utan åtgärd.

När det gäller det som efterfrågas i motion 2022/23:761 (MP) yrkande 3 är utskottet inte berett att initiera någon förändring av det gällande regelverket som innebär att säljaren är den som ansvarar för livsmedlet och som därmed

måste bedöma om livsmedlet är i sådant skick att det kan säljas eller skänkas bort efter att bäst före-datumet har passerat. Yrkandet avstyrks därför.

Biogasproduktion och hantering av slaktavfall

Syftet med reglerna för hantering av animaliska biprodukter är att minska risken för smittspridning. Utskottet noterar att det är tillåtet att använda animaliska biprodukter för t.ex. biogasproduktion under förutsättning att de hanteras på ett säkert sätt i enlighet med befintligt regelverk. Mot den bakgrunden föreslår utskottet att motionerna 2022/23:527 (SD) yrkande 2 och 2022/23:985 (SD) yrkande 54 lämnas utan åtgärd.

Slamåterföring

Som redovisats bereder Regeringskansliet ett utredningsförslag om hur avloppsslam kan nyttjas cirkulärt och samtidigt säkert i livsmedelsproduktionen. Vidare pågår det förhandlingar inom EU om det förslag till omarbetat avloppsdirektiv som kommissionen presenterade under hösten 2022 och som bl.a. innehåller förslag om hur slam från avloppsvatten kan användas på ett resurseeffektivt sätt. Utskottet vill inte föregripa det pågående arbetet och föreslår därför att motion 2022/23:985 (SD) yrkandena 56 och 57 lämnas utan vidare åtgärd.

Kompostering och insamling av matavfall

Att matavfall tas till vara genom kompostering är något som enligt utskottet bör uppmuntras. Samtidigt vill utskottet understryka att kravet på att anmäla en kompost har sin bakgrund i EU:s avfallsdirektiv och att utskottet inte är berett att tillstyrka förslag om att stryka det kravet. Därför föreslås att motionerna 2022/23:329 (C) yrkande 4, 2022/23:331 (C) och 2022/23:527 (SD) yrkande 1 lämnas utan vidare åtgärd.

Utskottet är inte heller berett att ta initiativ till den utvärdering av regelverket för insamling och återvinning av matavfall som efterfrågas i motion 2022/23:1827 (M) och avstyrker därför motionen.

Plastfrågor

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om regelverk och åtgärder för bl.a. utformning, användning, återvinning och hantering av avfall av plast.

Jämför reservation 30 (S), 31 (SD), 32 (C) och 33 (MP).

Motionerna

I motion 2022/23:527 av Markus Wiechel (SD) yrkande 4 föreslås att regeringen ska återkomma med förslag i syfte att stimulera svenska företag att ta sig an tvätt och granulering av återvunnen plast för att inte behöva köpa in råvaran från utlandet.

Enligt kommittémotion 2022/23:907 av Stina Larsson m.fl. (C) yrkande 52 behöver skarpere europeiska och internationella regelverk för att minska användningen och spridningen av mikroplaster främjas. Motionärerna anför att plaster, och engångsplaster i synnerhet, är en materialström där EU kan göra mer genom att höja ambitionsnivån för vilka engångsplaster som ska förbjudas helt och skärpa regelverken för att förhindra spridningen av mikroplaster.

Enligt partimotion 2022/23:2190 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 194 och kommittémotion 2022/23:907 av Stina Larsson m.fl. (C) yrkande 63 bör möjligheten att starta en anläggning för högteknologisk kemisk plaståtervinning i Sverige utredas.

Kommittémotion 2022/23:969 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 22 handlar om vikten av att arbeta för att minska mängden övergivna fiskenät. Motionärerna anför bl.a. att nät gjorda av nylon eller andra syntetiska material inte bryts ned utan kan finnas kvar under många år.

Enligt kommittémotion 2022/23:981 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 12 krävs det en helhetsstrategi i arbetet för att reducera problemen med plast i marin miljö. I yrkande 13 lämnas förslag om att fokus i forskningen om mikroplaster bör riktas mot de minsta plastpartiklarna av nanostorlek. Vidare föreslås i yrkande 15 att Sverige ska arbeta internationellt för att stödja länder som drabbats av mycket plastavfall, bl.a. i deras arbete med förbättrade system för avfallshantering. I yrkande 16 anför motionärerna att det bör vidtas åtgärder för att minska den totala användningen av plastprodukter och att det bör avsättas resurser för att kartlägga och reducera flödena av plast i samhället och generellt minimera konsekvenserna för miljön. Vidare föreslår de i yrkande 17 att produkter som förenklar återvinning av plast högre upp i avfallshierarkin bör uppmuntras. Yrkande 18 handlar om att inte totalförbjuda enskilda plastprodukter. Enligt motionärerna är grundproblemet inte plast i sig utan brister i hanteringen av avfallet, och ett förbud riskerar att leda till att engångsartiklar av plast ersätts av andra produkter med större miljöpåverkan.

I kommittémotion 2022/23:999 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 4 lämnas förslag om att utreda ett bonus malus-system för plastavfall. Syftet med ett sådant system skulle enligt motionärerna vara att stimulera till faktisk återvinning, och det skulle utgå från att malus betalas när avfallet uppkommer och att bonus ges vid bevisad återvinning.

Enligt motion 2022/23:1924 av Christofer Bergenblock (C) bör det utredas hur återvinningen av plast kan öka.

I kommittémotion 2022/23:2073 av Anna-Caren Säterberg m.fl. (S) yrkande 27 i denna del anför motionärerna att plast inte ska spridas i havet. I yrkande 28 framhåller motionärerna behovet av att såväl minska mängden plastavfall som öka återvinningen av detta slags avfall. Vidare anför de i yrkande 29 att EU:s engångsplastdirektiv måste genomföras på ett ambitiöst sätt för att kunna ställa om till en giftfri, biobaserad och cirkulär ekonomi. Vidare anför de i yrkande 31 att spridningen av mikroplaster till haven måste stoppas. Slutligen understryker de i yrkande 39 vikten av att minska mängden plast, att se till att plasten hamnar på rätt plats och att plasten görs mer återvinningsbar.

I partimotion 2022/23:2175 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkande 21 föreslås att förbränning av vissa plastsorter ska förbjudas och att det ska skapas incitament för cirkulering och raffinering av returplast för att få igång en bättre återanvändning av plast.

Kompletterande information och tidigare behandling

I januari 2018 presenterade kommissionen en europeisk strategi för plast i en cirkulär ekonomi med fokus på hela värdekedjan för plast och plastens negativa miljöpåverkan i de olika leden (plaststrategin)¹². Strategin innehåller en tydlig vision för en hållbar konsumtion och produktion av plast och kvantifierade mål på EU-nivå. Senast 2030 ska bl.a. alla plastförpackningar som släpps ut på EU-marknaden gå att återanvända eller återvinna. I strategin föreslås åtgärder på EU-nivå och nationell nivå för materialåtervinning, nedskräpning, cirkulära system och globala samarbeten. Kommissionen uppmanar även andra berörda parter att göra frivilliga åtaganden för att möta den övergripande visionen.

Som en del i plaststrategin antogs ett nytt direktiv, engångsplastdirektivet¹³, för användningen av vissa engångsprodukter och fiskeredskap i plast. Direktivet reglerar en rad åtgärder som medlemsstaterna ska vidta för att komma till rätta med plastens miljöpåverkan. Vissa plastprodukter där det finns fullgoda ersättningsalternativ ska enligt direktivet förbjudas helt, och för produkter för vilka det inte anses finnas enkelt tillgängliga alternativ ligger fokus på att minska förbrukningen. Direktivet innehåller även ett krav på att

¹² Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet, rådet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén samt Regionkommittén – En europeisk strategi för plast i en cirkulär ekonomi (COM(2018) 28).

¹³ Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2019/904 av den 5 juni 2019 om minskning av vissa plastprodukters inverkan på miljön.

petflaskor fr.o.m. 2025 innehåller minst 25 procent återvunnen plast och att dryckesflaskor innehåller minst 30 procent återvunnen plast senast 2030. Engångsplastdirektivet innebär även att det införs ett utökat producentansvar för ett antal produkter. Det utökade producentansvaret innebär att producenterna ska stå för kostnaden för medvetandehöjande åtgärder, insamling i offentliga system samt uppstädning av sina produkter. Direktivet omfattar även fiskeutrustning i plast och innebär att producenter av sådan fiskeutrustning ska täcka kostnaderna för transport och insamling av avfall av fiskeutrustning som kommer in till hamnmottagningar.

I miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2021/22: MJU4 Producentansvar och straffansvar för nedskräpning behandlade det dåvarande utskottet den förra regeringens proposition 2020/21:198 med samma namn. I propositionen lämnades ett antal förslag till ändringar i miljöbalken, huvudsakligen för att genomföra avfallsdirektivet och engångsplastdirektivet. Regeringen föreslog bl.a. en utvidgning av flera bemyndiganden i 15 kap. miljöbalken och att nya bemyndiganden skulle införas i samma balk. Utskottet föreslog att riksdagen skulle anta lagändringarna och den 22 september 2021 beslutade riksdagen i enlighet med utskottets förslag (rskr. 2021/22:3). Lagändringarna trädde i kraft den 1 november 2021.

Den 3 november 2021 beslutade den dåvarande regeringen om ett antal förordningsändringar samt vissa nya förordningar för att genomföra engångsplastdirektivet i svensk rätt (bl.a. förordningen [2021:1001] om producentansvar för fiskeredskap, förordningen [2021:996] om engångsprodukter och förordningen [2021:1003] om ändring i förordningen [2018:1462] om producentansvar för förpackningar). I fråga om förpackningar som innehåller mer än 50 procent plast infördes målet att i genomsnitt minst 30 procent av förpackningsmaterialet ska bestå av återvunnen plast senast fr.o.m. 2030.

Som tidigare beskrivits har kommissionen nyligen presenterat ett förslag till ny förordning om förpackningar och förpackningsavfall. I artikel 7 föreslås att det till 2030 ska införas kvotplikter för återvunnen råvara i flera slags plastförpackningar, t.ex. 30 procent för engångsflaskor av plast. Av den föreslagna bestämmelsen framgår vidare att kvotplikterna ska höjas ytterligare till 2040.

I EU:s handlingsplan för cirkulär ekonomi anför kommissionen att det inom plaststrategin har tagits många initiativ med anledning av allvarlig oro bland allmänheten. Eftersom förbrukningen av plast väntas fördubblas under de kommande 20 åren kommer dock kommissionen att vidta ytterligare riktade åtgärder för att hantera de hållbarhetsutmaningar som detta allmänt förekommande material medför, och kommissionen kommer att fortsätta att främja en samordnad strategi för att ta itu med plastföreningar på global nivå. För att öka användningen av materialåtervunnen plast och bidra till en mer hållbar användning av plast kommer kommissionen att föreslå tvingande krav på innehåll av återvunnet material och åtgärder för att minska avfallet från viktiga produkter såsom förpackningar, byggnadsmaterial och fordon, även med beaktande av verksamheten inom alliansen för cirkulär plast.

Den dåvarande regeringen beslutade den 17 februari 2022 om Sveriges handlingsplan för plast – en del av den cirkulära ekonomin. Handlingsplanen syftar till att ta ytterligare steg i omställningen mot en cirkulär ekonomi genom att fokusera på den prioriterade materialströmmen plast, och förtydligar vilka insatser som är aktuella för området och beskriver Sveriges fortsatta arbete för att uppnå en hållbar plastanvändning nationellt, inom EU och globalt. I handlingsplanen har de fyra fokusområden som finns med i regeringens strategi för cirkulär ekonomi använts men anpassats efter plastområdet. En hållbar plastanvändning genom hela livscykelns är enligt handlingsplanen avgörande för att begränsa den negativa påverkan på miljön och för att uppnå miljö kvalitetsmålen Begränsad klimatpåverkan, Hav i balans samt levande kust och skärgård, Giftfri miljö och God bebyggd miljö. En hållbar plastanvändning är även nödvändig för att uppnå merparten av de 17 globala målen för hållbar utveckling inom Agenda 2030.

I handlingsplanen beskrivs genomförda, pågående och aviserade åtgärder inom respektive fokusområde samt specifika mål när det gäller plast från 2020 och fram till 2045. Ett av dessa mål är att mängden avfall som utgörs av fiskeredskap som samlats in separat under ett kalenderår senast 2027 ska utgöra minst 20 procent av mängden fiskeredskap som sålts i Sverige under samma år. Ett annat mål är att materialet i förpackningar som innehåller mer än 50 procent plast senast 2030 ska bestå av i genomsnitt minst 30 procent återvunnen plast. I handlingsplanen beskrivs vidare att den europeiska plastpakten samlar ambitiösa företag och medlemsstater för att skynda på processen till en cirkulär ekonomi för plast i Europa samt att Sverige bidrar för att främja paktens arbete och omställningen inom EU till en hållbar plastanvändning.

Som aviserats i EU:s handlingsplan för cirkulär ekonomi presenterade kommissionen den 30 november 2022 en policyram för biobaserad, biologiskt nedbrytbar och komposterbar plast¹⁴. I handlingsplanen lämnar kommissionen en beskrivning av vad som avses med biobaserad, biologiskt nedbrytbar och komposterbar plast samt anför bl.a. följande:

Många nya plastmaterial håller på att framträda på marknaden. Biobaserad, biologiskt nedbrytbar och komposterbar plast kan ha många fördelar framför konventionell plast, om den är utformad för cirkularitet, tillverkad på ett säkert sätt av råvaror från hållbara källor (i första hand av effektivt använd sekundär biomassa) och uppfyller aktuella standarder. Det finns emellertid också utmaningar med plast av det här slaget. Det är viktigt att försäkra sig om att plasten bidrar till den cirkulära ekonomin, där syftet är att hålla kvar resursernas, materialens och produkternas värde i ekonomin så länge som möjligt och undvika avfall.

Syftet med denna politiska ram är att ge klarhet och kunskap om denna typ av plast och att vägleda den framtida utarbetande av politiska åtgärder på EU-nivå, t.ex. vad gäller kraven på ekodesign för hållbara produkter,

¹⁴ Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet, rådet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén samt Regionkommittén – EU:s politiska ram för biobaserad, biologiskt nedbrytbar och komposterbar plast (COM(2022) 682).

EU-taxonomi för hållbara investeringar, finansieringsprogram och anknutna diskussioner i internationella forum.

EU-kommissionen uppmanar såväl myndigheter som företag och privatpersoner att använda denna ram i politiska beslut, strategibeslut, investeringsbeslut och inköpsbeslut.

När det gäller mikroplast framgår det av Sveriges handlingsplan för plast att Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut (SMHI), tillsammans med Naturvårdsverket, ska arbeta för bättre kunskap och nationell övervakning av spridning av mikroplast. SMHI ska göra en storskalig analys av hur plast och mikroplast sprids från källa till hav via vattenflöden. Uppdraget ska redovisas hösten 2023. Vidare framgår det att Naturvårdsverket ska utreda hur miljöövervakningen kan utvecklas för att också omfatta kartläggning av mikroplaster. Naturvårdsverket ska redovisa metoder och kostnader för att över tid kunna få en bild och följa spridning och exponering av mikroplaster i Sverige. Uppdraget ska redovisas våren 2024. Det framgår också att Naturvårdsverket ska genomföra en särskild insats gentemot berörda högskolor och universitet i fråga om hur design av textilier kan möjliggöra reparation, återanvändning, återvinning och minskad spridning av mikroplast.

Enligt Naturvårdsverkets regleringsbrev för 2023 ska myndigheten redovisa sitt arbete för att främja en cirkulär och fossilfri plastanvändning och för att minska mängden plast och mikro- och nanoplast i hav och natur. Myndigheten ska också redovisa vilka insatser den har gjort för att driva frågan i förhandlingarna om ett nytt globalt avtal mot plastföreningar. Vidare ska det redovisas vilket resultat myndighetens arbete inom plastområdet har gett med fokus på förväntade effekter.

Vid FN:s femte miljöförsamlingsmöte (Unea-5) 2022 enades världens länder om att inleda förhandlingar om ett nytt globalt avtal mot plastföreningar som ska omfatta hela livscykeln för plast. Den 2 december 2022 avslutades det första internationella förhandlingsmötet där bl.a. avtalets övergripande mål och vilka åtaganden avtalet kan komma att omfatta diskuterades. Sverige deltog i förhandlingarna som EU-ordförande och drev EU:s position och prioriteringar. Ytterligare fyra internationella förhandlingsmöten planeras och nästa möte ska hållas i Frankrike under våren 2023. Målet är att förhandlingarna ska kunna avslutas under 2024.

I budgetpropositionen för 2023 (prop. 2022/23:1 utg.omr. 20) anför regeringen att produktion och användning av plast liksom plastavfall bidrar till växthusgasutsläpp samt orsakar föroreningar på land, i vatten och i havet. Plast och mikroplaster står för den största och mest skadliga nedskräpningen i haven. 80–85 procent av den totala mängden marint skräp består av plast. Arbetet med plast och nedskräpning är därför viktigt. Plastföreningar är ett gränsöverskridande problem, och under Sveriges EU-ordförandeskap kommer EU med fortsatt kraft driva på de internationella förhandlingarna för ett nytt rättsligt bindande globalt avtal mot plastföreningar. Det gäller även att inom EU arbeta för minskad användning och utsläpp av mikroplaster från

prioriterade flöden som t.ex. konstgräsplaner, pellets, däck, fartyg och textilier.

Enligt regleringsbrevet för 2022 har HaV i uppdrag att genomföra undersökningar, utredningar, städinsatser och informationsinsatser för att samla in uttjänta och förlorade fiskeredskap och återvinna dessa. Uppdraget ska slutredovisas till Regeringskansliet (Klimat- och näringslivsdepartementet) senast den 1 februari 2025.

Enligt Naturvårdsverket uppkommer årligen totalt omkring 1,7 miljoner ton plastavfall i Sverige, varav majoriteten, nästan 80 procent, går till energiåtervinning eller används som bränsle i industrin. Plastavfallet som lämnas till förbränning omhändertas i el- och fjärrvärmesektorn men uppstår hos andra aktörer. Endast 8 procent av det svenska plastavfallet, främst förpackningar, går till materialåtervinning.

I den svenska handlingsplanen för plast beskrivs att plast i dag materialåtervinns genom mekanisk återvinning, där man sorterar, tvättar och smälter om plasterna utan att påverka materialets kemiska struktur. Kemisk återvinning innebär att plasterna bryts ned till sina ursprungliga molekyler, som sedan används för att tillverka ny plast. Genom att materialåtervinna plasten kan energiåtervinning genom förbränning av plastavfall med fossila utsläpp minska. Faktorer som påverkar möjligheterna att återvinna plast är bl.a. typen av plast och produkt, infrastruktur, tillgänglig återvinningsteknik samt efterfrågan och kvalitet på återvunnen råvara. Enligt handlingsplanen gäller sedan den 1 augusti 2020 ett förbud mot direkt förbränning eller deponering av plastavfall som har samlats in separat för att förberedas för återanvändning eller för att materialåtervinnas. Det kan röra källsorterade plastförpackningar, och syftet är att öka återanvändning och materialåtervinning. Förbudet gäller inte avfall som uppkommit vid behandling av separat insamlat avfall där förbränning eller deponering är det bästa alternativet ur miljösynpunkt.

I november 2020 fick Naturvårdsverket ett regeringsuppdrag att föreslå åtgärder för att öka materialåtervinningen av plast i giftfria kretslopp. I uppdraget ingick särskilt att föreslå åtgärder för att förbättra förutsättningarna för kemisk återvinning av plast i Sverige. Uppdraget redovisades den 25 november 2021 (NV-09063-20) och i skrivelsens sammanfattning anförde Naturvårdsverket bl.a. följande:

För att öka materialåtervinningen av plast från dagens cirka åtta procent krävs insatser i flera delar av värdekedjan, från produktdesign till ökad insamling och sortering. Det krävs också insatser som bidrar till en ökad efterfrågan på återvunnen råvara. Det gäller såväl mekanisk återvinning som olika typer av kemisk återvinning. Samverkan, nytänkande och innovativa lösningar är viktiga verktyg för ökad materialåtervinning av olika plasttyper och plastflöden. Det pågår flera parallella initiativ för att övergå till en cirkulär ekonomi och öka materialåtervinningen av plast. Naturvårdsverket har följt och beaktat de olika processerna i arbetet med regeringsuppdraget.

En särskild del i uppdraget har varit att undersöka förutsättningarna för kemisk återvinning. Den kemiska återvinningen står inför flera utmaningar som är gemensamma med andra återvinningstekniker, men också sådana som är specifika för kemisk återvinning. Naturvårdsverkets analys visar att de största hindren för ökad materialåtervinning är gemensamma för mekanisk och kemisk återvinning. Detta innebär att i princip alla bedömningar och förslag i denna redovisning som syftar till en ökad materialåtervinning generellt, även förbättrar förutsättningarna för den kemiska återvinningen.

I samverkan med aktörer inom branschen för kemisk återvinning har Naturvårdsverket bland annat analyserat frågor om tillgång till plastavfall av önskad sort, etablering av större industrianläggningar med en ny teknik och huruvida processen för kemisk återvinning kan räknas som materialåtervinning.

Enligt Regeringskansliet (Klimat- och näringslivsdepartementet) har skrivelsen lagts till handlingarna med hänvisning till att den inte innehöll några konkreta förslag som regeringen kunde ta vidare utan framför allt utgjorde en sammanställning och analys av området. Naturvårdsverket har därefter fått ett nytt uppdrag, Rätt plast på rätt plats, som delredovisades i slutet av 2022 och ska slutredovisas senast den 15 mars 2024.

Av Miljödepartementets promemoria En förbättrad förpackningsinsamling – nya roller för kommuner och producenter (M2021/02118) framgår det att plastförpackningar tillverkas av många olika plasttyper och dessutom kan bestå av kombinationer av plast och annat material, vilket försvårar sortering och materialåtervinning. Merparten av plastförpackningarna som samlas in från hushåll sorteras och upparbetas på Svensk Plaståtervinnings anläggning i Motala. I promemorian beskrivs också att Svensk Plaståtervinning just nu bygger en ny sorterings- och upparbetningsanläggning för plastförpackningsavfall i Motala som kommer att stå färdig 2023. Med den nya anläggningen kommer Svensk Plaståtervinning att fördubbla sin kapacitet och tredubbla antalet plastsorter som kan sorteras ut för att materialåtervinnas. Tvätt och granulering kommer att finnas på anläggningen fr.o.m. 2025. Det planeras även för en ny sorterings- och upparbetningsanläggning för plastförpackningsavfall i Ängelholm som kommer att använda ny teknik för att möjliggöra materialåtervinning av komplexa flexibla plastfilmer som i dagsläget inte kan materialåtervinnas.

Utskottets ställningstagande

Utskottet vill inledningsvis framhålla att det krävs kraftfulla insatser för att komma till rätta med de problem som orsakas av förbrukning och spridning av plaster. Utskottet vill också understryka behovet av att hantera det växande problemet med mikroplaster och plastprodukters negativa inverkan på miljön. Som framgår av redovisningen ovan pågår det ett flertal arbeten, såväl inom EU som på nationell och global nivå, för att skapa förutsättningar för en minskad miljöpåverkan från plast. Här vill utskottet peka på bl.a. den svenska handlingsplanen för plast, Naturvårdsverkets pågående uppdrag Rätt plast på

rätt plats och kommissionens policyram för biobaserad, biologiskt nedbrytbar och komposterbar plast. Vidare ser utskottet mycket positivt på att det nyligen har inletts förhandlingar om ett globalt avtal mot plastföroreningar och att regeringen under det svenska ordförandeskapet i EU:s ministerråd avser att driva på dessa förhandlingar samt arbeta för att minska utsläppen av mikroplaster. Utskottet kan således konstatera att ett stort antal processer har genomförts, påbörjats eller aviserats för att minska plastens miljöpåverkan. Utskottet vill understryka betydelsen av att arbetet i dessa frågor fortsätter med oförminskad styrka. Med det som nu har anförts anser utskottet att motionerna 2022/23:527 (SD) yrkande 4, 2022/23:907 (C) yrkandena 52 och 63, 2022/23:969 (SD) yrkande 22, 2022/23:981 (SD) yrkandena 12, 13 och 15–18, 2022/23:999 (SD) yrkande 4, 2022/23:1924 (C), 2022/23:2073 (S) yrkandena 27 i denna del, 28, 29, 31 och 39, 2022/23:2175 (MP) yrkande 21 och 2022/23:2190 (C) yrkande 194 för närvarande kan lämnas utan ytterligare åtgärd.

Nedskräpning, städning och sanering

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om förebyggande insatser mot nedskräpning m.m., övergivna och uttjänta båtar, sanering och städning samt ekonomisk säkerhet för nedmontering m.m. av vindkraftverk.

Jämför reservation 34 (C), 35 (C), 36 (SD), 37 (C) och 38 (SD).

Motionerna

Förebyggande insatser mot nedskräpning m.m.

Enligt kommittémotion 2022/23:907 av Stina Larsson m.fl. (C) yrkande 32 behöver EU:s förpackningsdirektiv utvecklas för att minska överemballeringen och nedskräpningen. I yrkande 33 anför motionärerna att mängden skräpmätningar som genomförs i svenska kommuner behöver öka. Motionärerna föreslår därför att Naturvårdsverket ges i uppdrag att öka mängden mätningar och att ta fram effektivare mätmetoder.

I motion 2022/23:1519 Gudrun Brunegård (KD) lämnar motionären förslag om att, som det uttrycks i motionen, komplettera lagen om nedskräpning med möjlighet för enskilda att polisanmäla nedskräpning på platser som inte är avsedda för sophantering samt med rimliga straffsatser i relation till nedskräpningens omfattning och art. Enligt motionären innebär dagens lagstiftning att det bara är markägaren som kan polisanmäla sådan nedskräpning.

Övergivna och uttjänta båtar

I kommittémotion 2022/23:907 av Stina Larsson m.fl. (C) föreslår motionärerna att det ska införas ett producentansvar på EU-nivå för fritidsbåtar (yrkande 35). Vidare efterfrågar de en översyn av lagstiftningen för att förenkla hanteringen av skrotbåtar och vrak (yrkande 37) och en översyn av möjligheten att utveckla en skrotbåtspremie som skulle bidra till att öka återvinningen, vilket i sin tur skapar jobb och cirkularitet i materialflödena och minskar den negativa miljöpåverkan (yrkande 38).

Även motion 2022/23:2193 av Kerstin Lundgren och Mikael Larsson (båda C) handlar om skrotbåtar. Motionärerna föreslår att det ska tillsättas en utredning som ska belysa dels frågan om ett producentansvar för fritidsbåtar och ett nationellt system för skrotbåtar (yrkande 1), dels frågan om ansvarsfördelningen för de skrotbåtar som finns i våra skärgårdar och sjöar (yrkande 2).

Sanering och städning

I kommittémotion 2022/23:906 av Stina Larsson m.fl. (C) yrkande 40 anför motionärerna att det bör göras inventeringar för att kartlägga var de mest prioriterade saneringsbehoven finns. Det finns en mängd föroreningar i våra hav och kustnära områden, och motionärerna framhåller att lämplig myndighet på central nivå därför bör fortsätta att kartlägga var de värsta föroreningarna finns samt upprätta en prioriteringslista över var insatser ska göras. I samma motion yrkande 42 efterfrågas en översyn av hur saneringen och efterbehandlingen av marinors förorenade mark kan förstärkas och effektiviseras. Motionärerna föreslår därför att berörda myndigheter ges ett sådant uppdrag och att den nationella styrningen och vägledningen effektiviseras.

I kommittémotion 2022/23:907 av Stina Larsson m.fl. (C) lämnas förslag om att se över hur man kan stärka de bidrag som kustkommuner kan söka för strandstädning (yrkande 39) och de bidrag som yrkesfiskare kan söka för omhändertagande av övergivna fiskeredskap till havs (yrkande 40). Vidare bör det enligt motionärerna utredas hur kommuner i högre utsträckning kan ersättas för kostnader för sanering och återställande av förorenad mark till följd av miljöbrott (yrkande 44). Motionärerna anför att om den som har begått ett miljöbrott inte kan avkrävas ekonomiskt ansvar ska det finnas tillräckligt med statliga medel för att ersätta kommunerna för de uppkomna kostnaderna.

I motion 2022/23:1613 av Martina Johansson och Malin Björk (båda C) yrkande 2 föreslås att aktuella kommuner ska få ta del av utdömda skadestånd från företag som brutit mot avfallsreglerna, för att kunna använda dessa medel för att sanera avfallsplatsen.

Enligt motion 2022/23:1640 av Martina Johansson (C) bör det tillsättas en utredning om hur befintliga intäkter från miljöavgifter eller sanktionsavgifter kan omfördelas från staten till kommuner och regioner för att bidra till sanering av miljöskadliga gamla industribyggnader.

Enligt kommittémotion 2022/23:981 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 14 bör berörda kommuner erbjudas ett mer långsiktigt stöd för strandstädning.

Motion 2022/23:2144 av Markus Wiechel m.fl. (SD) yrkande 5 handlar om att utreda möjligheten att förebygga marin nedskräpning. Motionärerna anför dels att det bör utredas om berörda kommuner kan erbjudas ett långsiktigt stöd för strandstädning och hantering av avfall, dels att ett internationellt politiskt samarbete bör stärkas med framförallt kustnära regioner i övriga Norden, Baltikum, Polen och Tyskland.

I motion 2022/23:1103 av Ann-Sofie Alm (M) lämnas förslag om att utreda ett nationellt ansvar för åtgärder för att säkerställa städningen av västkustens stränder (yrkande 1) och om att regeringen bör verka för att EU-parlamentet ser ett gemensamt ansvar för att få upp plast ur havet från våra stränder (yrkande 2).

Ekonomisk säkerhet för nedmontering m.m. av vindkraftverk

Enligt kommittémotion 2022/23:944 av Tobias Andersson m.fl. (SD) yrkande 3 saknar kommunerna enligt gällande lagstiftning rätt att ställa krav på ekonomiska garantier så att den som uppför ett vindkraftverk verkligen också finansierar skrotningen när det blir dags. Därför anser motionärerna att vindkraftsexploaterer ska fondera medel för framtida rivning av vindkraftverken.

Kompletterande information och tidigare behandling

Förebyggande insatser mot nedskräpning m.m.

Som redovisats tidigare har kommissionen nyligen presenterat ett förslag till en ny förordning om förpackningar och förpackningsavfall. Det övergripande målet med den föreslagna förordningen är att minska mängden förpackningar. Därutöver är ett av huvudmålen att förebygga uppkomsten av förpackningsavfall genom att minska mängden, begränsa onödiga förpackningar och främja förpackningslösningar som är återanvändbara och påfyllningsbara.

Enligt uppgift från Håll Sverige Rent har organisationen sedan 2007 arbetat med skräpmätningar som en del i att minska nedskräpningen. Håll Sverige Rent har metoder för skräpmätning i många olika miljöer, från större tätorter till badplatser och naturområden. Metoderna är utvecklade tillsammans med Statistiska centralbyrån och bygger på vetenskapliga principer. Mätmetoderna är utvecklade för att täcka större områden och ger en bra jämförbarhet över tid. De finns för större och mindre tätorter, parker och andra områden (t.ex. ett större torg, en tågstation eller liknande). I dagsläget mäter ca 80 kommuner skräp med dessa metoder. Som komplement kan man även utföra lite mindre omfattande mätningar, t.ex. på badplatser, i naturområden och i speciellt utsatta områden som man vill följa upp eller ha mer information om. Dessa mätmetoder kan också vara av intresse för länsstyrelser eller organisationer

och föreningar som ansvarar för skötsel av eller har intressen i olika naturområden och som vill förebygga nedskräpning.

På Håll Sverige Rents webbplats beskrivs närmare hur mätningen ska genomföras enligt de metoder som finns för olika miljöer (tätorter, parker, valfritt område, naturen, badplatser, rinnande vatten). Här beskrivs bl.a. hur området ska väljas ut och avgränsas, när mätningen lämpligen bör göras och hur resultaten ska registreras.

Enligt förordningen (2021:1002) om nedskräpningsavgifter ska Naturvårdsverket, med början 2023 och därefter vartannat år, göra en nationell mätning av det skräp som förekommer på platser där kommunen har renhållningsansvar. Mätningar görs vid två olika tillfällen det år då mätningen utförs. Resultatet från skräpmätningarna ska, tillsammans med kostnader som kommunerna rapporterar för uppstädning av skräpet, användas för att ta fram produktavgifternas storlek. Resultatet från skräpmätningarna ska även användas för att följa upp målet om minskad nedskräpning. Naturvårdsverket ska redovisa skräpmätningarnas resultat genom en sammanställning av antalet föremål som totalt skräpat ned. Föremålen redovisas var för sig i produktkategorier och anges i vikt. Inför den första skräpmätningen fick Naturvårdsverket i uppdrag av regeringen att föreslå hur metodiken för nationella skräpmätningar ska utformas. Metodiken skulle bl.a. omfatta hur mätningen ska göras, lämplig frekvens, vad som ska mätas och på hur många platser mätningen ska ske (M2021/02088). Uppdraget redovisades den 22 december 2022 (NV-03010-22) och bereds i Regeringskansliet (Klimat- och näringslivsdepartementet).

Enligt 15 kap. 26 § miljöbalken får ingen skräpa ned utomhus på en plats som allmänheten har tillträde till eller insyn till. Den som med uppsåt eller av oaktsamhet skräpar ned utomhus på en sådan plats kan dömas för nedskräpning till böter eller fängelse i högst ett år (29 kap. 7 § miljöbalken). Om nedskräpningen är att anse som mindre allvarlig kan den som begår gärningen dömas för nedskräpningsförseelse till penningböter (29 kap. 7 a §).

Av 26 kap. 2 § miljöbalken följer att en tillsynsmyndighet skyndsamt ska anmäla överträdelser av bestämmelser i balken eller i föreskrifter som har meddelats med stöd av balken till Polismyndigheten eller Åklagarmyndigheten, om det finns anledning att anta att ett brott har begåtts. Tillsynsmyndigheter är bl.a. Naturvårdsverket och kommunerna (26 kap. 3 § miljöbalken).

Övergivna och uttjänta båtar

Mellan 2018 och 2020 finansierade HaV en skrotningskampanj för subventionerad insamling och återvinning av fritidsbåtar. Sedan 2022 finansierar HaV återigen en skrotningskampanj för insamling och återvinning av båtar. Kampanjen drivs av nätverket Båtretur som är en nationell samverkansplattform utan vinstintresse som arbetar för en miljömässigt korrekt insamling och återvinning av fritidsbåtar. Målsättningen är att det via

Båttretur ska vara enkelt att få hjälp med hela processen att ta hand om en uttjänt båt. Under 2023 erbjuder HaV både privatpersoner och kommuner att lämna uttjänta båtar till återvinning. Båtar som väger minst 100 kilo och max 10 ton omfattas av möjligheten till skrotning. Ägaren betalar transport till återvinningscentral samt eventuella saneringskostnader, men i övrigt är det kostnadsfritt så länge kostnaden uppgår till högst 30 000 kronor per båt. Finansieringen sker med stöd av anslaget 1:4 Sanering och återställning av förorenade områden inom utgiftsområde 20. Möjligheten ges så länge de 3,5 miljarder kronor som HaV har avsatt för detta räcker, dock längst t.o.m. den 31 december 2023.

Den 21 december 2022 beslutade riksdagen att anvisa drygt 1 miljard kronor för 2023 till anslaget 1:4 Sanering och återställning av förorenade områden. Anslaget får bl.a. användas till omhändertagande av övergivna fritidsbåtar som utgör en risk för miljön. Anslaget får även användas för statsbidrag inom dessa områden (prop. 2022/23:1 utg. omr. 20, bet. 2022/23: MJU1, rskr. 2022/23:97).

Av Naturvårdsverkets regleringsbrev för 2023 framgår att HaV får disponera 60 000 000 kronor av anslaget (anslagspost 7), varav högst 20 000 000 kronor får användas för att genomföra regeringsuppdraget Insamling och återvinning av fiskeredskap och fritidsbåtar, som HaV fick i sitt regleringsbrev för 2022.

Enligt det nämnda regeringsuppdraget ska HaV bl.a. främja insamling och återvinning av fritidsbåtar. HaV ska vidare kartlägga hur stort problemet med övergivna fritidsbåtar är ur ett livscykelperspektiv samt föreslå åtgärder för att fler båtar ska återvinnas. Den sistnämnda delen av uppdraget ska redovisas senast den 1 september 2023. HaV ska i övrigt redovisa ett årligt resultat av uppdraget i årsredovisningen för 2022 och 2023 och lämna en slutlig redovisning av resultatet av uppdraget till Regeringskansliet (Klimat- och näringslivsdepartementet) senast den 1 februari 2025.

I december 2009 fick Naturvårdsverket ett uppdrag av den dåvarande regeringen att föreslå ett system för omhändertagande av uttjänta fritidsbåtar samt att föreslå ett system för att spåra ägare till, forsla bort och eventuellt skrota övergivna nedskräpande fritidsbåtar. I redovisningen av uppdraget föreslog Naturvårdsverket att kommunerna, i likhet med vad som gäller för bilvrak, ska ges möjlighet att omhänderta fartygsvrak.

I juli 2012 remitterade Regeringskansliet (dåvarande Miljödepartementet) en promemoria om flyttning av båtar och skrotbåtar (dnr M2012/1824/R) i vilken det föreslogs en ny lag om flyttning av båtar i vissa fall. Frågan bereddes i Regeringskansliet men har inte lett till något författningsförslag.

I december 2021 anförde dåvarande miljö- och klimatminister Isabella Lövin bl.a. följande som svar på en interpellation (ip. 2020/21:106) om flyttning av båtar och skrotbåtar:

[...] har vi haft ett svenskt tillträde till Nairobi konventionen om avlägsnande av vrak, den så kallade vrakkonventionen. Riksdagens

godkände regeringens proposition om svenskt tillträde till konventionen sommaren 2017, och behövlig lagstiftning trädde i kraft i februari 2018.

Anledningen till att vi och departementet pausade arbetet med en lag om att flytta båtar och skrotbåtar var att vi inte ville orsaka en konflikt mellan de båda lagstiftningsarbetena. Vårt förslag om flytt av båtar och skrotbåtar får inte vara i strid med internationella förpliktelser enligt vrakkonventionen.

Nu när tillträdet är klart har vi återigen börjat bereda förslaget, och vi tar hänsyn till vrakkonventionens regelverk. För att vrakkonventionen ska vara tillämplig måste konsekvensen vara att den övergivna båten eller det övergivna vraket kan förväntas leda till betydande skada på den marina miljön. Detta är någonting som vi analyserar vidare.

Enligt uppgift från Regeringskansliet (Klimat- och näringslivsdepartementet) bereds frågan fortfarande.

I betänkandet Havet och människan (SOU 2020:83) anför Miljömålsberedningen att frågorna om återvinning av fritidsbåtar, producentansvar och skrotning behöver utredas med ett tydligt mandat att ta fram förslag på hur ett sådant system bör byggas upp. Utredningen behöver både se på återvinning av skrov och motorer och omfatta eventuella författningsförslag samt kostnadsberäkningar och övriga konsekvensanalyser. Miljömålsberedningens förslag, som överlämnades till regeringen i januari 2021, bereds i Regeringskansliet (Klimat- och näringslivsdepartementet).

Sanering och städning

I 2 kap. miljöbalken finns de s.k. allmänna hänsynsreglerna. Av 2 kap. 3 § framgår att alla som bedriver eller avser att bedriva en verksamhet eller vidta en åtgärd ska utföra de skyddsåtgärder, iaktta de begränsningar och vidta de försiktighetsåtgärder i övrigt som behövs för att förebygga, hindra eller motverka att verksamheten eller åtgärden medför skada eller olägenhet för människors hälsa eller miljön. Vidare har alla som bedriver eller har bedrivit en verksamhet eller vidtagit en åtgärd som medfört skada eller olägenhet för miljön ett ansvar för att denna avhjälps i den omfattning det kan anses skäligt enligt 10 kap. miljöbalken. I den mån det föreskrivs i miljöbalken kan det i stället uppkomma en skyldighet att ersätta skadan eller olägenheten till dess att skadan eller olägenheten har upphört (2 kap. 8 § miljöbalken, som ger uttryck för principen om att förorenaren betalar). I första hand är det den som bedrivit verksamheten som är ansvarig för kostnaderna när ett område behöver åtgärdas. I vissa fall kan det vara fastighetsägaren och ibland kan ansvaret delas (se närmare under avsnittet Ekonomisk säkerhet och vissa andra frågor om deponier och avfallsverksamhet om bestämmelserna i 10 kap. miljöbalken om ansvar för avhjälpan av föroreningsskada och allvarlig miljöskada).

Den 21 december 2022 beslutade riksdagen att anvisa drygt 1 miljard kronor för 2023 till anslaget 1:4 Sanering och återställning av förorenade områden. Anslaget får bl.a. användas till utgifter för att inventera, undersöka och åtgärda förorenade områden som behöver saneras och efterbehandlas och

för att ta fram prioriteringsunderlag. Vidare får anslaget användas till omhändertagande av övergivna fiskeredskap som utgör en risk för miljön samt för statsbidrag inom detta område (prop. 2022/23:1 utg.omr. 20, bet. 2022/23:MJU1, rskr. 2022/23:97).

Av Naturvårdsverkets regleringsbrev för 2023 framgår att myndigheten får disponera drygt 800 miljoner kronor av anslaget för sanering och efterbehandling av förorenade områden (anslagspost 1). Anslagsposten får användas för bidrag enligt förordningen (2004:100) om statsbidrag för avhjälpande av föroreningsskador och statsstöd enligt förordningen (2022:98) om statligt stöd till åtgärder för efterbehandling av föroreningsskador. Anslagsposten får också användas för bidrag till att åtgärda föroreningsskador enligt 10 kap. miljöbalken som är särskilt angelägna från risksynpunkt i de fall de ovan nämnda förordningarna inte är tillämpliga. Vidare får anslagsposten användas för att finansiera inventeringar, undersökningar och juridiska bedömningar eller andra utredningar som krävs som underlag för att genomföra åtgärder, för kunskapsuppbyggnad och kunskapsöverföring samt för framtagande av underlag för prioriteringar av framtida avhjälpande - och återställningsinsatser i landet.

Det framgår vidare av Naturvårdsverkets regleringsbrev för 2023 att HaV får disponera 60 000 000 kronor av anslaget (anslagspost 7), varav högst 20 000 000 kronor får användas för att genomföra regeringsuppdraget Insamling och återvinning av fiskeredskap och fritidsbåtar, som HaV fick i sitt regleringsbrev för 2022 (M2021/02392).

Av Naturvårdsverkets regleringsbrev för 2023 framgår också att 85 000 000 kronor av anslaget får disponeras av Sveriges geologiska undersökning (anslagspost 3). Anslagsposten får användas för att inventera samt, i enlighet med den gällande prioritetsordningen, genomföra ansvarsutredningar, nödvändiga undersökningar, åtgärder och efterföljande miljökontroll på områden där staten har ett visst ansvar för avhjälpande och där ingen annan myndighet kan svara för avhjälpande. Avsättningar för sanering och återställning av förorenade områden ska redovisas mot anslag det budgetår som utgifterna hänför sig till.

Enligt Naturvårdsverket syftar myndighetens anslag för efterbehandling av förorenade områden till att förorenade områden ska bli efterbehandlade även när det inte finns någon som är ansvarig för att bekosta åtgärderna. Anslaget har stor betydelse för att kunna nå miljömålet Giftfri miljö. Den statliga finansieringen ska gå till de åtgärdsobjekt som ger mest hälso- och miljönytta. Naturvårdsverket arbetar efter en nationell plan för avhjälpande av föroreningsskador. Fördelningen är också styrd av behoven på lokal och regional nivå. Möjligheten till fördelning av statlig finansiering är också beroende av regeringens varierande anslag till området.

Naturvårdsverket ansvarar i samarbete med HaV för bidraget för strandstädning till havsnära kommuner. Naturvårdsverket beviljar bidrag för de ansökta åtgärderna (jfr förordningen [2018:58] om bidrag till strandstädning). Bidraget kan ges till kommuner som har havsstränder och som har

dokumenterat stora problem med avfall på stränderna. Bidrag kan lämnas för upp till 90 procent av kostnaderna för åtgärderna och det kan sökas av kommuner enskilt eller tillsammans. Av HaV:s regleringsbrev för 2023 framgår att högst 20 miljoner kronor får användas för bidrag i enlighet med förordningen om bidrag till strandstädning. Naturvårdsverket beslutar om fördelningen av medlen efter dialog med HaV (villkor för anslaget 1:11 anslagspost 1 Åtgärder för havs- och vattenmiljö – Avloppsrening – del till NV, punkt 3).

Det svenska havs-, fiskeri- och vattenbruksprogrammet finansieras av Europeiska havs-, fiskeri- och vattenbruksfonden (EHFVF) med 30 procents svensk medfinansiering. Genom programmet kan bl.a. yrkesfiskare söka bidrag för åtgärder för att hålla haven rena från förlorade fiskeredskap och marint skräp.

Föreningar från verksamheter och åtgärder kopplade till båtar har på senare år identifierats som ett hot mot den marina miljön längs Sveriges kuster och mot vårt inlandsvatten. Med anledning av det stora antalet platser där sådan verksamhet har bedrivits och att tillsynsmyndigheterna har konstaterat att något måste göras för att minska dessa platserns negativa miljöpåverkan har Statens geotekniska institut (SGI) tagit fram publikationen Förerenad mark vid uppställningsplatser för fritidsbåtar – Ansvar och finansiering (publikation 43). Även om publikationen är skriven med tanke på olika verksamheter med båtar är reglerna desamma oavsett vilken verksamhet som har bedrivits, och den kan därför användas även i andra sammanhang. I publikationen beskrivs ansvaret för förerenade områden övergripande och det ges hänvisningar till mer fördjupad information. Det konstateras att principen om att förerenaren betalar är stark och att det är den som bidragit till föreningens uppkomst som i första hand ansvarar för att utföra och bekosta undersökningar och sanering. I publikationen beskrivs också att tillsynsmyndigheten kan välja att ställa krav via förelägganden eller att arbeta genom att söka frivilliga lösningar. Det kan ibland finnas skäl att besluta om rättelse på den felandes bekostnad eller skäl för tillsynsmyndigheten att begära verkställighet av tidigare förelägganden. En skälighetsbedömning kan resultera i att ansvaret jämkas, och då krävs finansiering även från andra än den ansvarige för att uppnå full finansiering av åtgärden. Detta kan i vissa fall säkerställas genom statliga bidrag (se ovan om förordningen om statsstöd för avhjälpande av föreningsskador).

Ekonomisk säkerhet för nedmontering m.m. av vindkraftverk

Som redovisats ovan under avsnittet Sanering och städning gäller de allmänna hänsynsreglerna i 2 kap. miljöbalken för den som bedriver eller avser att bedriva en verksamhet. Huruvida det krävs tillstånd och anmälan för vindkraftsverksamhet avgörs med hänsyn till antalet vindkraftverk och deras höjd (21 kap. 13–15 §§ miljöprövningsförordningen [2013:251]).

Enligt 16 kap. 3 § miljöbalken kan tillstånd till vindkraftsverksamhet förenas med krav på att verksamhetsutövaren ställer ekonomisk säkerhet.

Huvudsyftet med att ställa krav på ekonomisk säkerhet är att man inte ska behöva riskera att allmänna medel måste användas framöver för t.ex. nedmontering och återställande av mark. Det är sökanden som ska visa att säkerheten är tillräcklig och i övrigt godtagbar. Sedan den 1 januari 2023 är det även möjligt att ställa krav på ekonomisk säkerhet för anmälningspliktiga vindkraftverk (jfr 26 kap. 13 a § miljöbalken och 28 a–c §§ i förordningen [1998:899] om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd).

Verksamhetsutövare som har bedrivit vindkraftsverksamhet är ansvariga för nedmontering och efterbehandling, vilket gäller oavsett om det har ställts ekonomisk säkerhet eller inte. Tillsynsmyndigheten har med stöd av 26 kap. 9 § miljöbalken möjlighet att förelägga verksamhetsutövaren eller annan part om efterbehandling.

Energimyndigheten och Naturvårdsverket har utarbetat en vägledning om nedmontering av vindkraftverk till stöd för både verksamhetsutövaren och de myndigheter som berörs.

Utskottets ställningstagande

Förebyggande insatser mot nedskräpning m.m.

Som redovisas ovan har kommissionen föreslagit en ny förordning om förpackningar och förpackningsavfall, vars mål är att minska mängden förpackningar och förebygga förpackningsavfall. Förhandlingar om förslaget pågår och utskottet anser därför att motion 2022/23:907 (C) yrkande 32 kan lämnas utan åtgärd.

När det gäller frågan om skräpmätningar konstaterar utskottet att det redan i dag finns metoder för detta som har utarbetats på vetenskaplig grund. Utskottet noterar också att Naturvårdsverket nyligen har redovisat ett regeringsuppdrag och lämnat förslag om hur metodiken för skräpmätning ska utformas och utvecklas. Naturvårdsverket ska vidare, med början 2023 och därefter vartannat år, genomföra en nationell skräpmätning vars resultat ska användas för olika syften. Det som efterfrågas i motion 2022/23:907 (C) yrkande 33 måste enligt utskottet därmed anses tillgodosett och yrkandet kan lämnas utan ytterligare åtgärd.

I enlighet med miljöbalken är tillsynsmyndigheterna skyldiga att anmäla misstanke om nedskräpning. Allmänheten har inte denna skyldighet men är oförhindrad att göra en polisanmälan vid misstanke om brott. Därmed avstyrker utskottet motion 2022/23:1519 (KD).

Övergivna och uttjänta båtar

Utskottet vill inleda med att framhålla att det är viktigt att äldre eller uttjänta fritidsbåtar hanteras på ett miljövänligt sätt. Eftersom det inte finns något producentansvar för båtar vilar ansvaret på den sista ägaren att se till att en uttjänt båt återvinns eller skrotas. Utskottet välkomnar därför den pågående skrotningskampanj som HaV finansierar för att öka incitamenten för båtägare

att skrota gamla båtar. Utskottet konstaterar också att HaV har ett pågående regeringsuppdrag om att bl.a. främja insamling och återvinning av fritidsbåtar. Som framgår av redovisningen ovan pågår det dessutom arbeten i Regeringskansliet som berör producentansvar för fritidsbåtar och flyttning av övergivna båtar. Med hänvisning till vad som nu anförts är utskottet i nuläget inte berett att föreslå några ytterligare åtgärder från riksdagens sida. Motionerna 2022/23:907 (C) yrkandena 35, 37 och 38 och 2022/23:2193 (C) yrkandena 1 och 2 bör därför avslås.

Sanering och städning

Arbetet med att sanera och återställa förorenade områden är enligt utskottet angeläget. För att kunna genomföra sådana åtgärder är det en grundläggande förutsättning att dessa områden först kan identifieras. Vid behandlingen av statens budget för 2023 anslog riksdagen medel som får användas för ett antal åtgärder med anknytning till sanering och återställning av förorenade områden. Budgetsatsningen, som i huvudsak disponeras av Naturvårdsverket, får bl.a. användas till utgifter för att inventera, undersöka och åtgärda föroreningsområden samt för att ta fram prioriteringsunderlag. När det gäller frågan om sanering av marinors förorenade mark noterar utskottet att SGI:s publikation kan vara till vägledning i det praktiska arbetet. Mot denna bakgrund föreslår utskottet att motion 2022/23:906 (C) yrkande 40 avslås. Utskottet är inte heller berett att föreslå det slags uppdrag som efterfrågas i yrkande 42 i samma motion. Även detta yrkande bör därför avslås.

Marint skräp i form av t.ex. övergivna fiskeredskap och plast utgör ett hot mot de marina ekosystemen, och utskottet är självklart mycket positivt till åtgärder som vidtas för att förebygga och hantera dessa problem. Det är därför glädjande att det är möjligt att finansiera insatser såsom strandstädning och omhändertagande av övergivna fiskeredskap såväl med nationella medel som genom EHFVF. Utskottet har inte för avsikt att initiera några ytterligare åtgärder med anledning av det som anförts i motionerna 2022/23:907 (C) yrkandena 39 och 40, 2022/23:981 (SD) yrkande 14, 2022/23:1103 (M) yrkandena 1 och 2 och 2022/23:2144 (SD) yrkande 5 och föreslår att de avslås.

Frågan om vem som är skadeståndsskyldig respektive berättigad till skadestånd måste enligt utskottet avgöras med tillämpning av allmänna skadeståndsrättsliga principer. Om staten är skadeståndsberättigad kommer skadeståndet in till statskassan och dessa medel kan fördelas i samband med behandlingen av statens budget. Mot denna bakgrund föreslår utskottet att motionerna 2022/23:907 (C) yrkande 44, 2022/23:1613 (C) yrkande 2 och 2022/23:1640 (C) avslås.

Ekonomisk säkerhet för nedmontering m.m. av vindkraftverk

Enligt miljöbalken kan tillstånd till vindkraftsverksamhet förenas med krav på att verksamhetsutövaren ställer ekonomisk säkerhet. Sedan den 1 januari i år är det även möjligt att ställa motsvarande krav för anmälningspliktiga

vindkraftverk. Utskottet konstaterar vidare att miljölagstiftningen, förutom möjligheten till ställande av säkerhet, innehåller generella krav på att verksamhetsutövaren vidtar återställningsåtgärder. Utskottet noterar också att Energimyndigheten och Naturvårdsverket har utarbetat en vägledning om nedmontering av vindkraftverk till stöd för både verksamhetsutövaren och de myndigheter som berörs. Mot denna bakgrund föreslår utskottet att motion 2022/23:944 (SD) yrkande 3 lämnas utan åtgärd.

Övriga frågor om cirkulär ekonomi

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om producentansvar för läkemedel, skrotningspremier och renhållningsavgift.
Jämför reservation 39 (C) och 40 (C).

Motionerna

Producentansvar för läkemedel

I kommittémotion 2022/23:906 av Stina Larsson m.fl. (C) yrkande 14 lämnas förslag om att införa ett utvidgat ekonomiskt producentansvar för läkemedel i syfte att styra produktionen mot snabbare biologiskt nedbrytbara läkemedel och att öka läkemedelsbolagens finansiering av reningsteknik på reningsverken.

Skrotningspremier

I partimotion 2022/23:2190 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 65 föreslår motionärerna att man utreder möjligheten att införa en skrotningspremie för oljepannor för att fasa ut de som är kvar i bruk och på så sätt minska de fossila utsläppen.

I samma motion yrkande 86 lämnar motionärerna förslag om att överväga att införa en skrotningspremie för uttjänta fordon.

Renhållningsavgift

I motion 2022/23:279 av Åsa Eriksson (S) pekar motionären på behovet av att se över reglerna om renhållningsavgift. Motionären anför att det nuvarande regelverket är orimligt eftersom det innebär att privatpersoner och ideella föreningar som bevarar en byggnad med kulturhistoriska värden måste betala renhållningsavgift, även om byggnaden inte kan användas som bostad eller för annan verksamhet som genererar avfall.

Kompletterande information och tidigare behandling

Producentansvar för läkemedel

Enligt 4 § förordningen (2009:1031) om producentansvar för läkemedel ska en producent utan ersättning ta hand om avfall som utgörs av läkemedel, som uppkommit hos hushåll och som lämnas av allmänheten till producenten. Läkemedel som utgör farligt avfall och läkemedelsavfall som uppkommit från t.ex. sjukvården eller hos företagare omfattas inte av producentansvaret. Kommunerna ska svara för transport samt återvinning eller bortskaffande av det läkemedelsavfall som allmänheten inte lämnar till apoteken.

Enligt uppgift från Regeringskansliet (Klimat- och näringslivsdepartementet) kommer producentansvaret för läkemedel att ses över i och med genomförandet av ändringarna i avfallsdirektivet under 2023.

Regeringen beslutade 2018 att satsa 45 miljoner kronor 2018, 50 miljoner kronor 2019 och 70 miljoner kronor 2020 på avancerad rening av avloppsvatten. Medlen skulle användas som ett investeringsbidrag och bidra till att fler avloppsreningsverk installerar avancerad rening av läkemedelsrester, vilket bidrar till minskade utsläpp av läkemedelsrester och andra miljögifter till hav, sjöar och vattendrag. Satsningen på investeringsbidrag för avancerad avloppsrening har därefter förlängts t.o.m. 2022 och bidraget delas ut med stöd av förordningen (2018:495) om bidrag för rening av avloppsvatten från läkemedelsrester. Förordningen upphörde att gälla vid utgången av 2020 men gäller enligt en ändring i övergångsbestämmelserna fortfarande för bidrag som har beviljats före utgången av 2022. Naturvårdsverket har i uppdrag att fram till årsslutet av 2023 fördela bidrag enligt förordningen.

Riksdagen beslutade den 21 december 2022 att inom utgiftsområde 20 anslå 1 244 565 000 kronor till anslaget 1:11 Åtgärder för havs- och vattenmiljö (prop. 2022/23:1, bet. 2022/23:MJU1, rskr. 2022/23:56). Av HaV:s regleringsbrev för 2023 framgår det att 100 000 000 kronor av anslaget får disponeras av Naturvårdsverket. Anslagsposten får användas i enlighet med förordningen om bidrag för rening av avloppsvatten från läkemedelsrester samt förordningen (2018:496) om statligt stöd för att minska utsläpp av mikroplaster till vattenmiljön. Därutöver får anslagsposten användas för Naturvårdsverkets kostnader för att administrera stöden (villkor för anslaget 1:11 anslagspost 1).

Skrotningspremier

Enligt Regeringskansliet (Klimat- och näringslivsdepartementet) pågår det för närvarande inget arbete med frågan om en eventuell skrotningspremie för personbilar eller oljepannor. När det gäller oljepannor finns det möjlighet att ansöka om investeringsstöd från Klimatklivet för att fasa ut användningen av oljepannor.

Klimatklivet är ett investeringsstöd till lokala och regionala åtgärder som minskar de klimatpåverkande utsläppen. Stödet kan sökas av företag, kommuner, regioner, bostadsrättsföreningar och andra organisationer och kan

ges för konkreta klimatsatsningar inom bl.a. energiområdet, t.ex. för att övergå från uppvärmning med olja. Stödet får dock inte ges till privatpersoner eller för åtgärder i byggnader som i huvudsak används för privat bruk. Ansökningar kan lämnas in till länsstyrelsen och Naturvårdsverket prövar ansökningarna efter yttrande från länsstyrelsen. Klimatklivet har möjlighet att ge stöd t.o.m. 2026 och åtgärderna ska vara genomförda senast den 30 april 2026. Klimatklivet hade öppett för ansökningar tre gånger under 2022, och enligt uppgift från Naturvårdsverket kommer myndigheten att återkomma med information om kommande ansökningsperioder.

Riksdagen beslutade den 21 december 2022 att inom utgiftsområde 20 anvisa 3 055 000 000 kronor till anslaget 1:16 Klimatinvesteringar (prop. 2021/22:1, bet. 2022/23:MJU1, rskr. 2022/23:97). Enligt Naturvårdsverkets regleringsbrev för 2023 får myndigheten disponera 3 009 000 000 kronor av anslaget bl.a. för utbetalning av stöd till klimatinvesteringar enligt förordningar som regeringen beslutat och utgifter i samband med administration av klimatinvesteringsstödet (se närmare i villkor för anslaget 1:16 anslagspost 1, 2 och 6).

För privatpersoner ersattes det tidigare statliga stödet för solceller med skattereduktion för grön teknik under 2021. Det gäller för installationer av solceller, installation för lagring av egenproducerad elenergi och installation av laddpunkt till elfordon som påbörjas och betalas fr.o.m. den 1 januari 2021. Skattereduktion ges med t.ex. 20 procent av kostnaden för arbete och material vid installation av ett nätanslutet solcellssystem och 50 procent av kostnaden för arbete och material vid installation av system för lagring av egenproducerad elenergi. Skattereduktion för grön teknik kan ges med högst 50 000 kronor per person och år.

Renhållningsavgift

Enligt 15 kap. 41 § miljöbalken ska alla kommuner ha en renhållningsordning som antagits av kommunfullmäktige. Renhållningsordningen består av en avfallsplan och föreskrifter för avfallshantering. Av avfallsföreskrifterna ska det framgå hur kommunen fullgör sina skyldigheter på avfallsområdet och vilka fastighetsinnehavare som omfattas. Med fastighetsinnehavare avses i 15 kap. miljöbalken den som är fastighetsägare eller den som enligt 1 kap. 5 § fastighetstaxeringslagen (1979:1152) ska anses som fastighetsägare. Grunden är att alla fastigheter omfattas av den kommunala renhållningen om det inte är uppenbart att det saknas behov av avfallshantering, t.ex. en skogsfastighet. För att kommunen ska kunna finansiera avfallsverksamheten via avgifter måste kommunfullmäktige anta en avfallstaxa där storleken på renhållningsavgiften, vem som är avgiftsskyldig och till vem avgiften ska betalas ska anges (27 kap. 4–6 §§ miljöbalken).

Vissa fastigheter kan komma att undantas från kommunens avfallshantering, exempelvis för att de ligger avsides eller är svåra att nå fram till. I avfallsföreskrifterna ska kommunen även ange under vilka förutsättningar

fastighetsinnehavare och nyttjanderättsinnehavare själva får ta hand om avfall som kommunen ansvarar för enligt 15 kap. miljöbalken. Det innebär att kommunen, när den planerar och beslutar om hur dess avfallsskyldighet ska fullgöras, ska ta hänsyn till fastighetsinnehavares möjligheter att själva ta hand om avfallet på ett sätt som är godtagbart med hänsyn till skyddet för människors hälsa och miljön. Det är den enskilda fastighetsinnehavaren som måste ansöka om dispens från avfallsföreskrifterna och som måste styrka att förutsättningarna för dispens är uppfyllda.

Utskottets ställningstagande

Producentansvar för läkemedel

Producentansvaret är en viktig del av såväl Sveriges som EU:s arbete med att både förebygga uppkomsten av avfall och ta hand om det avfall som uppstår på bästa sätt. Utskottet konstaterar att ett starkt producentansvar är centralt för att skapa ett resurseffektivt samhälle och ser därför positivt på att producentansvaret för läkemedel kommer att ses över i samband med genomförandet av ändringarna i avfallsdirektivet. Utskottet framhåller att det redan i dag finns statliga medel avsatta som får användas för rening av avloppsvatten från läkemedelsrester men noterar samtidigt att ett utvidgat producentansvar skulle kunna bidra till ytterligare finansiering av sådana åtgärder. Utskottet vill dock inte föregripa den översyn som regeringen aviserat av producentansvaret för läkemedel och föreslår därför att motion 2022/23:906 (C) yrkande 14 lämnas utan åtgärd.

Skrotningspremier

Utskottet konstaterar att det inte pågår något arbete i Regeringskansliet för att införa en skrotningspremie för bilar, och utskottet är heller inte berett att ta några initiativ i denna riktning. Utskottet föreslår därför att motion 2022/23:2190 (C) yrkande 86 lämnas utan åtgärd.

När det gäller oljepannor konstaterar utskottet att Klimatklivet kan användas för att fasa ut användningen av oljeuppvärmning till förmån för mer klimatvänliga uppvärmningsmetoder. Utskottet vill vidare framhålla att privatpersoner kan få skattereduktion i samband med installation av grön teknik, vilket kan vara ett incitament att fasa ut oljeuppvärmning mot ett klimatvänligt alternativ. Utskottet ser för närvarande inte behov av att vidta några ytterligare åtgärder och avstyrker därför motion 2022/23:2190 (C) yrkande 65.

Renhållningsavgift

Den befintliga lagstiftningen gör det möjligt att, under vissa förutsättningar och på ansökan av fastighetsinnehavaren, undanta enskilda fastigheter från avfallsföreskrifterna och därmed befria fastighetsinnehavaren från kravet att

betala renhållningsavgift. Det saknas därför behov av en översyn av regelverket och utskottet avstyrker motion 2022/23:279 (S).

Reservationer

1. Övergripande åtgärder för en cirkulär ekonomi, punkt 1 (S)

av Anna-Caren Säterberg (S), Joakim Järrebring (S), Malin Larsson (S), Tomas Kronståhl (S) och Johan Löfstrand (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2022/23:2073 av Anna-Caren Säterberg m.fl. (S) yrkandena 15 och 43 samt avslår motionerna

2022/23:907 av Stina Larsson m.fl. (C) yrkandena 1, 3, 5, 6 och 74,

2022/23:2175 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkande 18 och

2022/23:2190 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkandena 177, 178 och 185.

Ställningstagande

Omställningen till en mer cirkulär ekonomi är enligt vår mening en förutsättning för att klara miljömålen. Vi vill också poängtera vikten av en cirkulär ekonomi för att nå klimatmålen, bevara den biologiska mångfalden och skapa nya jobb. Vårt parti vidtog under tiden i regeringsställning ett flertal åtgärder med detta syfte, och vi vill i sammanhanget särskilt nämna strategin för cirkulär ekonomi och handlingsplanerna för cirkulär ekonomi respektive plast. Strategin och handlingsplanerna innehåller totalt över 150 åtgärder, varav 55 i plashandlingsplanen, som ska bidra till den cirkulära omställningen.

2. Övergripande åtgärder för en cirkulär ekonomi, punkt 1 (C)

av Stina Larsson (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2022/23:907 av Stina Larsson m.fl. (C) yrkandena 1, 3, 5, 6 och 74 samt

2022/23:2190 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkandena 177, 178 och 185 samt

avslår motionerna

2022/23:2073 av Anna-Caren Säterberg m.fl. (S) yrkandena 15 och 43 samt 2022/23:2175 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkande 18.

Ställningstagande

För att den cirkulära omställningen ska lyckas krävs det att politiken sätter ambitiösa mål som såväl offentlig sektor som näringslivet tillsammans ska arbeta mot. Jag vill se att Sverige inför ett nationellt mål om att ha en cirkulär ekonomi på plats till 2040, samma år som vi anser att Sverige ska nå klimatneutralitet. Ska vi om ca 20 år ta bort lika mycket koldioxid som vi producerar måste vi vidta åtgärder bortom punktkällorna och transportsektorn. De utsläpp som uppstår genom jungfrulig brytning, fortsatt linjära materialflöden och begränsad återvinning av bl.a. kritiska material måste också reduceras. Det behövs även tydliga etappmål på vägen till år 2040 samt regelbunden och effektiv utvärdering av omställningen. För att målet om en cirkulär ekonomi till 2040 ska vara relevant och nåbart krävs det att vi också mäter graden av cirkularitet, något som saknas i Sverige i dag. Jag och mitt parti vill ge ett regeringsuppdrag till lämplig myndighet, t.ex. Statistiska centralbyrån, att utreda hur ett holistiskt mått på cirkularitet kan tas fram för produkter, material och tjänster och införas i Sverige. Det är viktigt med ett mått som tar hänsyn till såväl miljömässig som ekonomisk och social hållbarhet och att måttet fångar in verkligheten och inte leder till ytterligare administration för företag och myndigheter. Det ska i första hand kunna utgöra underlag till framtida policybeslut.

Samtidigt som Sverige behöver öka omställningstakten på hemmaplan genom skärpta nationella målsättningar och åtgärder krävs det också ett ökat internationellt samarbete som skapar bästa möjliga förutsättningar för ökad resurseffektivitet och kunskapsutbyte. EU:s gröna giv och handlingsplan för cirkulär ekonomi är ett tydligt exempel på internationell lagstiftning som behöver genomföras väl under de närmaste åren och främja en högre omställningstakt i samtliga medlemsländer. EU är en unik form av internationell samverkan, och det är av stor vikt att unionen är en stark och drivande kraft som har mod och kapacitet att höja sina ambitioner och vässa sina mål i takt med att utvecklingen och de tekniska förutsättningarna går framåt. EU har inte råd att dra ned på takten i sitt arbete för en grön och hållbar omställning. Centerpartiet ser det som en självklarhet att Sverige tar en aktiv roll i detta arbete. På samma sätt är det av central betydelse att Sverige är en drivande kraft även i andra samarbetsforum inom Europa och globalt. Som ett av världens mest innovativa länder har vi goda förutsättningar att visa vägen och vara en stark röst för att minska klimatutsläppen från globala materialflöden.

Insatser för en resurseffektiv ekonomi och cirkulära materialflöden tenderar att spridas ut på många olika myndigheter och utan ett reellt helhetsgrepp, vilket leder till att det cirkulära tankesättet inte genomsyrar samtliga politikområden. Jag och mitt parti är stolta över att ha varit med och tagit fram en nationell strategi för cirkulär ekonomi men vill gå ett par steg längre genom

att se över möjligheten att upprätta en dedikerad expertmyndighet för cirkularitet och resurseffektivitet. Dess främsta uppdrag ska vara att utforma framtidens styrmedel för hur vi ska uppnå högre resurseffektivitet, tillsammans med näringslivet och akademin, något som i dag är utspritt på ett flertal myndigheter. En sådan myndighet skulle kunna ta över eller ersätta delar av det som andra sektorsmyndigheter, t.ex. Naturvårdsverket, Kemikalieinspektionen och Boverket, gör i dag; det är inte en fråga om att skapa ytterligare en myndighet och parallella processer. Likt det klimatpolitiska rådet kan en specialiserad expertmyndighet också säkerställa att cirkulära principer genomsyrar all annan lagstiftning och andra regelverk, vilket ökar takten i den gröna omställningen i samhällets alla delar.

3. Övergripande åtgärder för en cirkulär ekonomi, punkt 1 (MP)

av Emma Nohrén (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2022/23:2175 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkande 18 och avslår motionerna

2022/23:907 av Stina Larsson m.fl. (C) yrkandena 1, 3, 5, 6 och 74,

2022/23:2073 av Anna-Caren Säterberg m.fl. (S) yrkandena 15 och 43 samt

2022/23:2190 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkandena 177, 178 och 185.

Ställningstagande

Svenskarnas konsumtionsutsläpp är bland de högsta i världen och Sverige har under de senaste decennierna använt en oproportionerlig och orättvist stor andel av världens snabbt krympande koldioxidbudget. Att göra som Sverige och förbruka resurser som om det fanns drygt fyra jordklot går inte att på något vis betrakta som hållbart. Miljömålsberedningen har tagit fram ett förslag på mål för svensk konsumtion och detta måste nu genomföras. Det mest effektiva sättet att minska klimatpåverkan från konsumtion är att konsumera färre resursintensiva varor och tjänster. Det leder även till minskade avfallsmängder och minskad miljöpåverkan i övrigt. Jag och mitt parti vill främja en cirkulär ekonomi där resurser fortsätter att cirkulera även när en produkt nått slutet av sin livscykel. Sverige har sedan 2020, när Miljöpartiet satt i regeringen, en strategi för cirkulär ekonomi, men strategin behöver kompletteras med konkreta mål och kraftfulla styrmedel. Regeringen bör föreslå ett nationellt

mål, lagkrav och andra styrmedel för att minska resursförbrukningen till inom planetens gränser.

4. Hållbar design, produktion, konsumtion och teknik, punkt 2 (V, MP)

av Emma Nohrén (MP) och Andrea Andersson Tay (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2022/23:2175 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkande 22 och avslår motionerna

2022/23:906 av Stina Larsson m.fl. (C) yrkande 19,

2022/23:907 av Stina Larsson m.fl. (C) yrkandena 2, 19, 21 och 62 samt

2022/23:2190 av Annie Löf m.fl. (C) yrkande 58.

Ställningstagande

Många produkter är medvetet designade för en kort livslängd i syfte att öka företagets försäljning. Det förekommer också att företag förstör och slänger helt fungerande produkter, t.ex. kläder eller möbler. Det är ett helt orimligt resursslöseri som i dag är fullt lagligt. Jag och mitt parti vill därför införa krav på produktdesign, produkters livslängd samt konsumenters och oberoende reparatörers rätt att reparera.

5. Hållbar design, produktion, konsumtion och teknik, punkt 2 (C)

av Stina Larsson (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2022/23:906 av Stina Larsson m.fl. (C) yrkande 19,

2022/23:907 av Stina Larsson m.fl. (C) yrkandena 2, 19, 21 och 62 samt

2022/23:2190 av Annie Löf m.fl. (C) yrkande 58 och

avslår motion

2022/23:2175 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkande 22.

Ställningstagande

Sverige har i dag världens 15:e största ekologiska fotavtryck och vi konsumerar som om vi hade drygt fyra jordklot att nyttja. De konsumtionsbaserade utsläppen står för ca 90 miljoner ton koldioxidequivaler, varav två tredjedelar släpps ut i andra länder. Enbart textilkonsumtionen i Sverige står för 4 miljoner ton koldioxidequivaler. Att sluta kretsloppen och minska vårt beroende av att alltid behöva nya naturresurser är brådskande men inte omöjligt. Med dagens tekniska utveckling blir det allt lättare och skattningar har visat att en cirkulär ekonomi kan halvera den svenska industrins utsläpp redan till 2030. Men då måste lagstiftningen uppdateras och det måste bli enklare att göra hållbara och cirkulära val som konsument. Det första steget är att fler produkter och varor börjar designas för att enkelt kunna repareras, uppgraderas och inte gå sönder efter en viss tid. Jag och mitt parti vill därför att EU skärper ekodesigndirektivet för att fasa ut smutsiga energibovar och främja mer energieffektiv och klimatsmart teknik. Jag och mitt parti vill att det genom skarpare ekodesignkrav sätts högre standarder på utformningen av produkter redan i tillverkningsfasen. Jag vill se att det genom nationella riktlinjer och i förlängningen EU:s ekodesigndirektiv ställs krav på att bl.a. toaletter, duschar och blandare ska vara vattensnåla. Toaletter som är snålspolande eller använder gråvatten, dvs. vatten från bad, disk och tvätt, är redan vanligt förekommande, och studier gör gällande att vattenförbrukningen i ett hushåll kan minska med upp till 50 procent med rätt typ av åtgärder. En bonus i sammanhanget är att en stor del av besparingen sker på varmvatten, vars uppvärmning påverkar effektsituationen i elsystemet negativt. Det finns alltså dubbla anledningar till att fasa ut de sämsta produkterna.

Jag och mitt parti vill också införa en nollvision för avfall som en metod för att uppnå en hållbar konsumtion och produktion. Det innebär ett förhållningssätt som styr mot att produkter designas för att kunna återbrukas och återvinnas i sin helhet men också ett sätt att se på förbrukade varor som användbara resurser att bevara i kretsloppet snarare än avfall.

Ju längre en produkt håller och kan användas, desto bättre är det för miljön. En särskilt intressant möjlighet är att införa en klimatmärkning på textilier, något som både stimulerar tillverkning med en lägre miljöpåverkan och möjliggör för den enskilda konsumenten att göra medvetna val i butiken. En klimatmärkning bör vara både lättbegriplig och synlig; exempelvis kan andelen återvunnen råvara och vilket koldioxidutsläpp plaggets produktion har gett upphov till anges direkt på prislappen. Även om många känner till råvaror som bomull, viskos, lyocell och polyester är kännedomen om deras miljöpåverkan desto mindre, t.ex. att det behövs tre gånger mer energi för att producera fibrer av polyester än av bomull. Råmaterialet i polyester kommer i regel från fossila källor, men miljöpåverkan kan minskas om polyestern tillverkas från återvunnet material såsom återvunna petflaskor och spillmaterial från textil- och plastproduktion. Då kan energianvändningen i tillverkningen av fibrer minska med upp till 70 procent, något som bör framgå för konsumenten redan i butiken. Vidare anser jag och mitt parti att

civilsamhället och privatpersoner behöver få möjlighet att skaffa sig ökade, bättre och djupare kunskaper om den cirkulära omställningen. Det behövs därför ett regeringsuppdrag till berörda myndigheter om att genomföra ett särskilt kunskapslyft på området.

I ett cirkulärt samhälle bör det finnas få mellansteg i en produkts livscykel där resursläckage kan förekomma, och därför vill jag och mitt parti se att våra återvinningsanläggningar utrustas med den senaste tekniken för att kunna vara en direktlänk mellan slutanvändare och nya producenter. Avancerad robotteknik och automatisering erbjuder i dag nya och lovande lösningar på ett område där utvecklingen går fort framåt. Dessa lösningar kan också bli en modern del av miljöteknikexporten.

6. Övergripande om åtgärder för ökad återanvändning och återvinning, punkt 3 (C)

av Stina Larsson (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna
2022/23:907 av Stina Larsson m.fl. (C) yrkandena 13 och 53–56 samt
2022/23:2190 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkandena 179 och 186–189 samt
avslår motion
2022/23:716 av Lina Nordquist (L).

Ställningstagande

Ett ofta påtalat hinder för att lyckas uppnå en högre grad av cirkularitet och resurseeffektivitet är att det saknas såväl tillräcklig efterfrågan som en utvecklad marknad för återvunna material, och dessa materialströmmar måste därför göras mer konkurrenskraftiga och attraktiva att investera i. Jag och mitt parti vill se att Sverige och i förlängningen EU inför successivt ökande kvotplikter på återvunnet material i ny produktion, vilket kommer att driva fram en ny och växande marknad. En kvotplikt kan med stor fördel kombineras med ett marknadsdrivet certifikatsystem.

Jag och mitt parti vill se att återvinningsmålen på EU-nivå höjs, inte minst för plaster, textilier och elektronik, och detta bör kompletteras med nationella insamlingsmål som ligger över unionens genomsnitt. Det behövs också en gemensam standard för återvinning inom hela EU, framför allt när det gäller plast. Även om plast är en materialström med särskilt stor miljöpåverkan så bör EU-gemensamma kvalitetsstandarder med tiden utvecklas för alla slags material för att underlätta handel med återvinningsbara material. Det är i detta

sammanhang viktigt att verka för kvalitetsstandarder för avfall för att underlätta handel och kunna kontrollera kvaliteten på avfallet.

7. Återanvändning och återvinning av textilier, punkt 4 (C)

av Stina Larsson (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna
2022/23:907 av Stina Larsson m.fl. (C) yrkandena 46–49 och
2022/23:2190 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkandena 191 och 192.

Ställningstagande

Producentansvarssystem är ett effektivt och ändamålsenligt sätt att skapa ekonomiska drivkrafter och incitament att göra produkter lättare att återbruka och återvinna. I slutet av 2020 presenterades förslagen i en utredning om ett utvecklat producentansvar för textilier (SOU 2020:72). Utredningen landade i ett flertal kloka och välvägdade slutsatser och drog lärdom från tidigare producentansvarssystem som har fungerat både väl och mindre väl. Jag och mitt parti vill se att utredningens förslag bereds och genomförs så snart som möjligt för att kraftigt minska mängden textilier som slängs i restavfallet och i stället markant öka den andel textilier och kläder som samlas in separat. Det är av vikt att dagens befintliga insamlingssystem bevaras men utökas med nya lösningar, vilket i praktiken innebär att insamlingen kan ske i butiker, på återvinningscentraler och återvinningsstationer eller hushållsnära. Det primära är att det är anpassat efter lokala förutsättningar och gör det enkelt för den enskilda individen att lämna in sitt textilavfall. Som en del av arbetet behövs gradvisa etappmål för att kraftigt minska mängden textilier som slängs i det vanliga restavfallet, vilket i dagsläget leder till att de förbränns med övriga sopor vilket är ett stort resursslöseri. Utredningen föreslog att 90 procent av textilavfallet 2036 ska sorteras ut separat. Det är en ambitiös nivå, men det behöver kompletteras med etappmål för de föregående åren.

Jag och mitt parti ser det också som angeläget att införa successivt ökande krav på att det insamlade textilavfallet ska kunna förberedas för återanvändning eller materialåtervinning. Även för det behövs etappmål så att vi till 2028 kan återbruka eller återvinna minst 90 procent av det insamlade textilavfallet. Om dessa mål nås har det stor potential att höja statusen på s.k. remake och fiberåtervinning som en ny industrigren, vilket är helt i linje med den cirkulära ekonomi som jag och mitt parti vill se. Att förlänga livslängden och hållbarheten på textilier innebär stor miljö- och klimatnytta eftersom det

minskar beroendet av jungfruligt material och öppnar för att använda svensk skogsråvara i högre utsträckning. Genom ett producentansvar skulle mängden insamlad textil öka kraftigt och rent av leda till ett överskott av textilavfall i Sverige. I dag skickas mycket av de textilier som inte går till förbränning till utlandet, vilket är en enorm resursförlust eftersom den ofta förbränns eller hamnar på deponi där i stället. En försvinnande liten andel av det exporterade återbrukas eller materialåtervinns. Jag och mitt parti vill i stället att textiliernas livslängd förlängs på plats här i Sverige. Det kan vi göra genom att stärka möjligheterna till en storskalig infrastruktur för sortering och fiberåtervinning, något som näst intill saknas helt i dag men som skulle gynna den växande svenska textiltillverkningsgenom att ge den tillgång till en återvunnen och giftfri insatsvara.

8. Återvinning av elektronik, punkt 5 (C)

av Stina Larsson (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2022/23:907 av Stina Larsson m.fl. (C) yrkande 50 och

2022/23:2190 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 193.

Ställningstagande

Under 2021 presenterades en utredning om att öka återvinningen och recirkuleringen av mobiltelefoner och annan småelektronik (SOU 2021:26). Återvinningen av dessa produktgrupper är i dagsläget alldeles för låg eftersom många konsumenter låter telefoner och småelektronik ligga kvar i byrålådorna hemma snarare än att lämna in dem för återbruk eller återvinning. Utredningen lämnade ett välmotiverat förslag om ett skärpt och reviderat producentansvarssystem som skulle leda till konkreta och omfattande förändringar sett till insamlings- och återvinningsvolymerna. Ytterst vore det önskvärt om ett EU-gemensamt producentansvarssystem togs fram, men Sverige bör gå före med ett eget system som också kan fungera som en modell för övriga EU. Det är min och mitt partis uppfattning att genomförandet av utredningens förslag om ett skärpt och utvecklat producentansvar skulle få långvariga positiva effekter för miljön och kunna drivas framåt av branscherna själva, vilket är betydligt mer effektivt än olika statliga lösningar.

9. Återvinning av förpackningar, punkt 6 (SD)

av Martin Kinnunen (SD), Elsa Widding (SD), Beatrice Timgren (SD) och Björn Tidland (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2022/23:999 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 1.

Ställningstagande

Vi anser att arbetet på EU-nivå för att ta fram förpackningsstandarder som förenklar materialåtervinning måste intensifieras.

10. Återanvändning och återvinning av innovationskritiska material såsom metaller och mineral, punkt 7 (SD)

av Martin Kinnunen (SD), Elsa Widding (SD), Beatrice Timgren (SD) och Björn Tidland (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2022/23:936 av Tobias Andersson m.fl. (SD) yrkande 15 och
avslår motion
2022/23:907 av Stina Larsson m.fl. (C) yrkandena 75 och 76.

Ställningstagande

Det är ett moraliskt och etiskt ansvar att tillvarata de metaller och mineral som en gång brutits ur marken. En ökad kunskap om och förmåga till materialåtervinning kan vara positivt såväl ur miljösynpunkt som ur ett företagsekonomiskt hänseende. Modern forskning pekar på att det finns stora möjligheter till en ökad grad av materialåtervinning inom gruvnäringen. I dag är det emellertid i många fall inte lönsamt för företagen att återvinna material ur exempelvis slagghögar, trots att det finns tekniker för att återvinna en rad olika metaller och mineral. Vi menar att företag som ligger i framkant inom detta område måste främjas. Även om återvinning och utvinning av råvara ur tidigare deponier inte kommer att kunna ersätta behovet av att bryta jungfruligt

material betraktar vi detta som ett mycket viktigt komplement till vår råvaruförsörjning. Vi föreslår därför att de regelverk som reglerar möjligheten till en effektiv återvinning och tillståndsgivning för utvinning ur exempelvis slagghögar och deponier måste genomlysas för att förbättra möjligheterna att ta tillvara de metaller och mineral som redan brutits ur marken.

11. Återanvändning och återvinning av innovationskritiska material såsom metaller och mineral, punkt 7 (C)

av Stina Larsson (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2022/23:907 av Stina Larsson m.fl. (C) yrkandena 75 och 76 samt avslår motion

2022/23:936 av Tobias Andersson m.fl. (SD) yrkande 15.

Ställningstagande

För att vi ska lyckas med elektrifieringen och en grön samhällsomställning är det av stor vikt att tillgången till och försörjningen av nödvändiga råmaterial säkras. Innovationskritiska råmaterial är grundämnen som i dagsläget inte har några gångbara substitut med befintliga teknologier men som vi är helt beroende av för vår tids konsumentprodukter och förnybara energikällor, och vars utvinning och export domineras av ett fåtal länder. EU står för hela 30 procent av världens förbrukning av innovationskritiska material men endast för 3 procent av den globala produktionen. Den stora merparten av dessa material importeras i dag från Kina, Sydafrika, Ryssland och Kongo där de bryts eller utvinns med avsevärd negativ miljöpåverkan och till höga kostnader i form av oerhört mänskligt lidande. Att stärka den europeiska och svenska återvinningen av redan upptagna råmaterial är en mycket viktig prioritering. Många kritiska råmaterial är metaller och mineral av olika slag som sällan utgör stora volymer men vilka vi i dag måste bryta allt större mängder berg och malm för att komma åt, samtidigt som den totala tillgången förstås är begränsad. I Sverige återfinns dessa material främst i våra produkter, både de som är i bruk och de som är uttjänta, men också i gamla deponier och gruvavfall. I dag är den funktionella återvinningsgraden för vissa kritiska råmaterial väldigt låg. Sällsynta jordartsmetaller har t.ex. en återvinningsgrad på mindre än 1 procent men är också nyckelkomponenter i mycket miljöteknik. Att öka återvinningstakten, även marginellt, kan bidra till att uppnå högre resurseffektivitet och slutna kretslopp, stärka arbetet mot en

giftfri cirkulär ekonomi, minska miljöpåverkan i tredjeländer och främja svensk återvinningsindustri, tillväxt och miljöinnovationer.

För att Sverige ska ha en god möjlighet att ligga i framkant i denna utveckling vill jag och mitt parti att det tillsätts en eller flera utredningar som har i uppdrag att utreda och kartlägga samtliga fysiska, juridiska och skatterelaterade hinder som idag motverkar en ökad återvinning av innovationskritiska material i Sverige samt inom EU. Konkreta förslag på vad som behöver ändras för att öka återvinningen bör presenteras i en nationell handlingsplan som kompletterar den redan existerande för cirkulär ekonomi. Den bör i hög utsträckning utvecklas tillsammans med de branscher som redan ligger långt fram i den tekniska utvecklingen.

För att öka återvinningen av innovationskritiska material krävs också en kraftfull satsning på applicerad forskning om hur vi använder och omhändertar dessa råvaror. Det gäller både själva återvinningsteknikerna och hanteringen genom hela produktlivscykeln. Genom att designa produkter på ett hållbart sätt från början kan vi underlätta återvinning i ett senare skede. Genom att skapa grogrunder för teknisk innovation, och tillhandahålla testbäddar och demonstrationsmiljöer för att pröva dem, kan vi förkorta steget från idé till marknad. Genom att satsa på mer och vassare forskning om substitut för kritiska material kan vi hitta billigare alternativ och skapa mindre sårbara leverantörskedjor. Jag vill se att det statliga forskningsinstitutet Rise blir navet för den typ av applicerad forskning som, tillsammans med näringslivet, producerar jämförelsevis snabba resultat och god avkastning för skattebetalarna. Ett kunskapscenter för innovationskritiska material kan stärka svenska företags innovations- och konkurrenskraft genom att bl.a. erbjuda en samlad pilot- och demonstrationsmiljö som de kan använda för att testa och verifiera sina produkter före kommersialisering. Det kan också stötta innovativa och lovande start up-företag med modeller för riskreducering och kartlägga och analysera materialflöden och flaskhalsar kopplade till statliga regelverk och leverantörs- och produktionskedjor.

12. Återvinning av fosfor och kväve, punkt 8 (SD)

av Martin Kinnunen (SD), Elsa Widding (SD), Beatrice Timgren (SD) och Björn Tidland (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2022/23:981 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkandena 3 och 7.

Ställningstagande

Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande (Formas) har fått i uppdrag att inrätta ett nationellt tioårigt program om hav och vatten, vilket vi och vårt parti välkomnar. Det finns potential för återvunnen fosfor och återvunnet kväve i mineralgödsel. Marknaden för dessa är dock mycket liten i dag, varför en strategi krävs på EU-nivå. Vidare bör en kvotplikt på inblandning av återvunnen fosfor och återvunnet kväve utredas närmare inom EU.

13. Återanvändning och återvinning m.m. i byggsektorn, punkt 9 (S)

av Anna-Caren Säterberg (S), Joakim Järrebring (S), Malin Larsson (S), Tomas Kronståhl (S) och Johan Löfstrand (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2022/23:2073 av Anna-Caren Säterberg m.fl. (S) yrkande 44.

Ställningstagande

Det stora behovet av nya bostäder liksom behovet av att rusta upp, energieffektivisera och klimatanpassa såväl befintlig som framtida bebyggelse innebär en utmaning för byggsektorn och samhället i stort. Vi menar att det krävs en ökad återanvändning och återvinning i byggbranschen. Det är också viktigt att design och designprocesser kommer in tidigt i både produktutveckling och planering av miljöer för att uppnå en god hushållning med energi och naturresurser och en hållbar avfallshantering. Bygg- och rivningsavfall är en prioriterad ström i strategin för cirkulär ekonomi, och åtgärderna är viktiga för omställningen.

14. Pantsystem, punkt 11 (C)

av Stina Larsson (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 11 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2022/23:907 av Stina Larsson m.fl. (C) yrkande 34 och avslår motionerna
2022/23:295 av Jan Ericson (M),
2022/23:527 av Markus Wiechel (SD) yrkande 5,
2022/23:870 av Michael Rubbestad (SD),
2022/23:899 av Michael Rubbestad (SD),
2022/23:902 av Michael Rubbestad (SD) och
2022/23:1046 av Lars Mejern Larsson och Mikael Dahlqvist (båda S).

Ställningstagande

Mitt parti och jag vill utöka producentansvaret för nedskräpning genom att lägga kostnaden för skräpet på de som sätter ut produkter på marknaden som sedan slängs på fel ställe. Ett sätt att undvika dessa kostnader är att införa ett pantsystem för att få tillbaka produkterna i ett cirkulärt kretslopp, något som redan i dag finns för ett antal produktgrupper. Jag och mitt parti ser också gärna att pantsystemet för aluminiumburkar och petflaskor på sikt samordnas inom hela EU. I början av 2021 röstade Europaparlamentets miljöutskott ja till ett förslag om att ta steg mot ett EU-gemensamt pantsystem, vilket kan innebära miljövinster och viktiga steg mot en mer cirkulär ekonomi. Jag vill se att Sverige verkar pådrivande inom EU för att ett sådant system ska införas.

15. Definitionen av avfall och vissa frågor om avfall som resurs , punkt 12 (S)

av Anna-Caren Säterberg (S), Joakim Järrebring (S), Malin Larsson (S), Tomas Kronståhl (S) och Johan Löfstrand (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 12 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2022/23:2073 av Anna-Caren Säterberg m.fl. (S) yrkande 45 och avslår motionerna
2022/23:907 av Stina Larsson m.fl. (C) yrkandena 58, 59, 69.1 och 70–72,
2022/23:1871 av Sten Bergheden (M) och
2022/23:2190 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkandena 182.1, 183 och 184.

Ställningstagande

Vi anser att avfall ska återvinnas eller utnyttjas på ett resurseffektivt sätt i den gröna omställningen. Vårt parti gav därför i regeringsställning Naturvårdsverket flera uppdrag som syftar till att uppnå detta, bl.a. uppdraget att analysera förutsättningarna, inklusive för- och nackdelar med nationella

kriterier, för när avfall upphör att vara avfall samt att utreda hanteringen av jord- och schaktmassor, entreprenadberg och annat naturligt förekommande material som kan användas för anläggningsändamål. Samtidigt har arbetet inom EU förstärkts genom ytterligare initiativ för en mer cirkulär avfallshantering och för en mer klimatneutral och cirkulär byggsektor.

16. Definitionen av avfall och vissa frågor om avfall som resurs , punkt 12 (C)

av Stina Larsson (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 12 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2022/23:907 av Stina Larsson m.fl. (C) yrkandena 58, 59, 69.1 och 70–72 samt 2022/23:2190 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkandena 182.1, 183 och 184 samt avslår motionerna

2022/23:1871 av Sten Bergheden (M) och

2022/23:2073 av Anna-Caren Säterberg m.fl. (S) yrkande 45.

Ställningstagande

Sverige har på många sätt en av de mest ambitiösa och omfattande miljölagstiftningarna i världen. Samtidigt bygger den i flera hänseenden på gamla sanningar och föråldrade strukturer. Ett belysande exempel är avfallshierarkin som varit en grundbult i miljöpolitiken under lång tid och som har tjänat oss väl, men varje styrmedel har en begränsning både i tid och rum. Avfallshierarkin handlar om att minska och undvika avfall i stället för att utgå från resursperspektivet, dvs. att designa, cirkulera och dela resurser. Jag och mitt parti anser att det måste tillsättas en utredning som grundligt undersöker avfallshierarkins fortsatta applicerbarhet och centrala plats i miljöbalken. Ett tänkbart alternativ är i stället en resurshierarki som utgår från att nyttja en resurs på bästa möjliga sätt och få den att leva så länge som möjligt i kretsloppet. En annan viktig princip i resurshierarkin är upcycling, dvs. att göra en ny och bättre produkt av något dåligt, slitet eller uttjänt. En första prioritering ska så ofta som möjligt vara att uppgradera och förbättra det som redan finns, gärna med återvunnet material, och finns det absolut ingen möjlighet till det kan man överväga att återvinna och byta ut. I en helt cirkulär ekonomi är återvinning det absolut sista steget och återbruk och upcycling har mer framträdande prioriteringar, vilket skulle leda till att fler befintliga produkter och material skulle kunna bevaras. Den typen av modell är något

jag och mitt parti vill se såväl i Sverige som inom EU och som kan bidra till betydligt högre resurseffektivitet.

Den revidering som nyligen har gjorts av EU:s avfallsdirektiv är ett steg i rätt riktning mot att betrakta mer avfall som en resurs och att styra om till mer cirkulära materialflöden. Men vi kan inte nöja oss med denna revidering, utan på sikt måste avfallsdefinitionerna utvecklas ytterligare så att det endast är material som helt saknar fortsatta användningsområden som omfattas av avfallsbegreppet. Så är det inte i dag och en alldeles för hög andel material klassas ännu som avfall, vilket i sin tur försvårar hanteringen och en gränsöverskridande handel på grund av komplicerade och oförutsägbara regelverk. Det leder till att en stor mängd material inte återanvänds och att tillverkare i stället vänder sig till jungfruliga materialkällor. För att förlänga resursers livslängd och värde vill jag därför att EU tar fram en resurslagstiftning som komplement till sin avfallslagstiftning.

Vidare finns det ett brådskande och kortsiktigt behov av att ge ett förnyat och breddat uppdrag till bl.a. Naturvårdsverket och Kemikalieinspektionen att förtydliga viktiga frågor om när avfall upphör att vara avfall, något som i dag inte är tydligt eller förutsägbart för många branscher och tillverkare. Mitt parti och jag vill se att det tas fram nationella end of waste-kriterier för olika typer av materialslag i samverkan med branscherna och införs i Sverige så snart som möjligt. Tydligare och samtidsanpassade definitioner av när avfall upphör att vara avfall och i stället bör betraktas som en resurs är kritiskt för den cirkulära omställningen i samhället. Det är också relevant att se över hur Sverige kan lagstifta om att kvaliteten på en råvara ska föregå dess ursprung som styrande princip, något som skulle främja investeringar i återvinningsteknik i Sverige och minska vårt importberoende.

Ett betydande problem som har uppdagats under de gångna åren är Naturvårdsverkets problematiska klassificering av berg- och schaktmassor från stora infrastrukturbyggen, s.k. entreprenadberg, som avfall. Entreprenadberg från exempelvis det pågående och planerade tunnelbanebygget i Stockholm har en naturlig plats i ett cirkulärt samhällsbygge genom att användas till att bygga nya bostäder och gator, något som har varit fallet i Stockholmsregionen i över 100 år. För att hålla klimatbelastningen så låg som möjligt är det viktigt att recirkulationsplatser för hantering av entreprenadberg lokaliseras nära både brytningsplatsen och området för dess framtida utnyttjande. Fram till för cirka två år sedan klassades entreprenadberg som en biprodukt och materialet hade ett ekonomiskt värde och följde ett cirkulärt flöde. Naturvårdsverket har dock ändrat sin tolkning och vägledning och har börjat klassa entreprenadberg som avfall. Det får konsekvensen att prövningsprocesserna i fråga om hur materialet kan flyttas och användas ökar kraftigt, att tillgången till platser för recirkulation minskar och att klimatbelastningen ökar eftersom det krävs transporter längre bort från tätorter samt att det får ekonomiska följdverkningar eftersom materialet blir skattepliktigt enligt avfallsskatten. Därtill kan det leda till att bygget av nya stadsdelar och trafiknätet i våra tätorter stannar av eller kraftigt försenas.

Därför menar jag att det är av stor betydelse att Naturvårdsverket snarast ser över sin klassificering och vägledning på detta område eftersom det i dagsläget utgör ett betydande hinder för cirkularitet och innebär en avsevärd klimatbelastning.

17. Hanteringen av kommunalt avfall, punkt 13 (SD)

av Martin Kinnunen (SD), Elsa Widding (SD), Beatrice Timgren (SD) och Björn Tidland (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 13 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2022/23:999 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkandena 7 och 8 samt avslår motion

2022/23:907 av Stina Larsson m.fl. (C) yrkandena 51, 60 och 61.

Ställningstagande

När det gäller insamlingen av kommunalt avfall är det viktigt att utgå från såväl närhetsprincipen som vad är som praktiskt mest lämpligt. Fastighetsnära insamling är exempelvis i grunden eftersträvansvärt men måste kombineras med samhällsekonomisk effektivitet, och ibland kan man behöva göra avvägningar beroende på vilket slags förpackning det handlar om. När det gäller glas har branschen fört fram att man har dåliga erfarenheter av fastighetsnära insamling av glas samtidigt som man ser stora fördelar när det gäller insamling av plastförpackningar. Det är viktigt att möjliggöra viss flexibilitet när det gäller den fastighetsnära insamlingen och det bör vara möjligt att exkludera glasförpackningsinsamlingen från de fastighetsnära insamlingssystemen om det bedöms försämra kvaliteten på avfallet. För att möjliggöra hög grad av samhällsekonomisk effektivitet är det också viktigt med flexibilitet i den fastighetsnära insamlingen. Det är viktigt att det är möjligt med andra lösningar när fastighetsnära insamling inte är möjligt att kombinera med tillräckligt hög grad av samhällsekonomisk effektivitet.

18. Hanteringen av kommunalt avfall, punkt 13 (C)

av Stina Larsson (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 13 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2022/23:907 av Stina Larsson m.fl. (C) yrkandena 51, 60 och 61 samt avslår motion

2022/23:999 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkandena 7 och 8.

Ställningstagande

Sverige har fantastiska förutsättningar att utveckla och exportera de gröna innovationer och tekniker som både EU och världen efterfrågar för att vi ska kunna nå mer cirkulära samhällen som inte belastar planetens resurser, och även nå de 17 hållbarhetsmålen i Agenda 2030. Vi har en tradition av innovativa människor och företag, vi har en välutbildad befolkning och vi har stor trovärdighet inom grön teknik. När vi skapar och exporterar framtidens tekniker ger det inte bara fler jobb och företag i Sverige utan vi levererar en miljönytta som går långt bortom vårt eget ekologiska fotavtryck. För att lyckas med detta krävs satsningar på grönt företagande, varför vi vill se att en allt större del av återvinningsmarknaden brett definierat öppnas för företagande och konkurrens, vilket gynnar teknik- och tjänsteinnovationer. Ett särskilt påtagligt hinder är det ännu rådande kommunala avfallsmonopolet som effektivt förhindrar en cirkulär omställning i vilken fler företag och entreprenörer ges möjlighet att växa och bidra. Det kommunala avfallsmonopolet förbjuder verksamheter att upphandla återvinning av restavfall och matavfall, vilket leder till för låga återvinningsnivåer. Jag och mitt parti vill därför se att större verksamheter och organisationer, såväl privata som offentliga, får denna möjlighet. Detta kommer att leda till kostnadsminskningar samt öka verksamheters incitament att arbeta med cirkulära lösningar, samtidigt som det skapar nya företag och arbetstillfällen inom den moderna avfallshanteringen. Det är fullt möjligt att göra utan att miljöskyddet och hållbarheten försvagas eller minskar. Jag och mitt parti vill därför se att förslagen från utredningen om det s.k. frivalet (SOU 2021:24) bereds och genomförs fullt ut. Mitt parti och jag vill också se utökade möjligheter för privata aktörer att hämta grovavfall från hushållen, vilket förbättrar servicenivån för medborgarna samtidigt som miljöskyddet kan förbli starkt genom en effektiv och förutsägbar kommunal tillsyn. Det finns i dagsläget företag som har som cirkulär affärsmodell att erbjuda denna tjänst, men det kommunala avfallsmonopolet slår undan benen på sådana entreprenörer. Därför bör Naturvårdsverket ges i uppdrag att analysera detta samt lämna förslag på hur privata entreprenörer kan inkluderas i grovavfallshämtningen.

Under 2022 antog regeringen en förordning som innebär att insamlingen av förpackningar från hushållen kommunaliseras. Sverige har sedan lång tid tillbaka en förpackningsinsamling som överträffar samtliga EU:s mål för materialåtervinning samt flera av våra högt ställda nationella mål. Att minska

förpackningars miljöpåverkan och öka deras cirkularitet bör vara en prioriterad ambition, men det förslag som nu ska genomföras riskerar att medföra investeringskostnader på över 10 miljarder kronor men inte bidra till någon väsentlig miljönytta. I stället för att kommunalisera insamlingsansvaret vill jag och mitt parti se att det befintliga producentansvarssystemet utvecklas i nära samarbete med återvinningsindustrin vid anpassningen till EU:s krav samt att ett sammanhållet finansiellt och operativt producentansvar bibehålls. Vidare bör kommuner även ges större rådighet att själva besluta om formerna för insamling och hantering av förpackningar och avfall så att det passar lokala förutsättningar.

19. Ekonomisk säkerhet och vissa andra frågor om deponier och avfallsverksamhet, punkt 14 (SD)

av Martin Kinnunen (SD), Elsa Widding (SD), Beatrice Timgren (SD) och Björn Tidland (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 14 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2022/23:999 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 14 och avslår motionerna

2022/23:48 av Ann-Sofie Lifvenhage (M),

2022/23:60 av Robert Stenkvist (SD) yrkandena 1–6,

2022/23:674 av Caroline Högström och Mikael Damsgaard (båda M) yrkandena 1–3,

2022/23:907 av Stina Larsson m.fl. (C) yrkandena 42 och 78 samt

2022/23:1613 av Martina Johansson och Malin Björk (båda C) yrkande 1.

Ställningstagande

Miljöbrottslighet är ett växande problem i det svenska samhället, och särskilt utbredda är problemen när det gäller transporter och hantering av farligt avfall. Det är i dag tillåtet att mellanlagra avfall i upp till tre år innan det klassas som deponering. De senaste åren har flera händelser ägt rum där oseriösa och i bland kriminella företagare flyttat avfall mellan olika platser för att undvika att behöva stå för saneringskostnaderna. Vi anser att detta agerande måste motverkas.

20. Ekonomisk säkerhet och vissa andra frågor om deponier och avfallsverksamhet, punkt 14 (C)

av Stina Larsson (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 14 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2022/23:907 av Stina Larsson m.fl. (C) yrkandena 42 och 78 samt avslår motionerna

2022/23:48 av Ann-Sofie Lifvenhage (M),

2022/23:60 av Robert Stenkvisst (SD) yrkandena 1–6,

2022/23:674 av Caroline Högström och Mikael Damsgaard (båda M) yrkandena 1–3,

2022/23:999 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 14 och

2022/23:1613 av Martina Johansson och Malin Björk (båda C) yrkande 1.

Ställningstagande

Jag och mitt parti anser att det är relevant att se över hur krav på ekonomisk säkerhet eller bankgarantier för viss avfallsverksamhet kan införas, men det är samtidigt av vikt att säkerheten är proportionell till verksamhetens karaktär och företagets storlek.

Därtill vill jag och mitt parti att kravet på övertäckning av deponier utreds grundligt. Det finns en stor risk att övertäckningar enbart riskerar att kapsla in material och resurser som vi dels kan få stor samhällsnytta av i framtiden (bl.a. innovationskritiska metaller), dels inte kan säkerställa hundra procentigt att de inte läcker ut ändå, antingen genom ytan eller nedåt i de fall det inte finns ett fungerande skydd i botten. Samtidigt finns det vissa miljörisiker med att börja gräva upp gamla deponier, särskilt i de fall kunskapen är låg om vad de innehåller. Därför är det av vikt att tillsätta en utredning som kan se över problematiken, med beaktande av såväl miljöskyddet som materialförsörjningen i dag och i framtiden. En utredning kan också bedöma de offentliga-finansiella effekterna av att täcka över kontra gräva upp och sanera deponier. Det bör poängteras att deponier är en bred kategori, och i de fall där utgrävning och sanering är aktuellt bör de deponier som bedöms ha störst negativ miljöpåverkan prioriteras.

21. **Brottslighet inom avfallsverksamhet, punkt 15 (S)**

av Anna-Caren Säterberg (S), Joakim Järrebring (S), Malin Larsson (S), Tomas Kronståhl (S) och Johan Löfstrand (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 15 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2022/23:2073 av Anna-Caren Säterberg m.fl. (S) yrkandena 47, 48 och 50 samt

avslår motionerna

2022/23:907 av Stina Larsson m.fl. (C) yrkandena 41 och 43 samt

2022/23:1423 av Ingela Nylund Watz m.fl. (S).

Ställningstagande

Den förra regeringen har vidtagit åtgärder för att få ordning och reda på avfallet för att motverka miljöbrott. Det är ett viktigt steg i kampen mot den organiserade brottsligheten. Vi vet att det finns ett samband mellan miljöbrott och den organiserade brottsligheten, något som polisen har pekat på. Miljöbrott riskerar att orsaka allt från svåra bränder till farliga utsläpp. Få miljöbrott klaras upp och straffen är för låga. Dessutom riskerar kostnaden för miljöbrott att drabba skattebetalarna, exempelvis för att ta hand om berg av dumpade sopor. Den tidigare socialdemokratiska regeringen har gett ett årligt uppdrag till myndigheterna att fram till 2026 redovisa de insatser som myndigheterna gjort, resultatet av dessa och vilka insatser som planeras för efterföljande år. Detta är ett gemensamt uppdrag till Naturvårdsverket, Polismyndigheten, Åklagarmyndigheten, Tullverket, Kustbevakningen samt länsstyrelserna i Gävleborgs, Norrbottens, Skånes, Stockholms och Västra Götalands län. Detta är vårt partis miljöpolitiska bidrag till att knäcka gängen eftersom det finns en tydlig koppling mellan illegal avfallshantering och organiserad brottslighet. De nya utredningarna om miljöbrott och myndighetsuppdragen som tillsattes när vårt parti satt i regeringen är viktiga steg för att minska riskerna för människors hälsa och miljön samt för att trycka tillbaka den organiserade brottsligheten. Utredningen om miljöbrott ska ta ett helhetsgrepp om hela kedjan: från att förebygga och upptäcka miljöbrott till att utreda och lagföra de som har begått dessa brott. Vår prioritering är att stoppa de miljöbrott som finansierar organiserad brottslighet. Vidare ska uppdragen till polisen och andra myndigheter bidra till ökad kontroll över den illegala avfallshantering. Vi ska ha ordning och reda på avfallet och ta tillbaka kontrollen.

22. Brottslighet inom avfallsverksamhet, punkt 15 (C)

av Stina Larsson (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 15 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2022/23:907 av Stina Larsson m.fl. (C) yrkandena 41 och 43 samt
avslår motionerna

2022/23:1423 av Ingela Nylund Watz m.fl. (S) och

2022/23:2073 av Anna-Caren Säterberg m.fl. (S) yrkandena 47, 48 och 50.

Ställningstagande

Ett påtagligt hinder i omställningen till en cirkulär ekonomi är avfallsbrottslighet och framväxten av oseriösa eller rent av olagliga aktörer på avfallsområdet. Min och mitt partis uppfattning och bild är att den överväldigande merparten av aktörerna faktiskt försöker göra rätt för sig och bidrar till en cirkulär omställning. I många fall är det betungande och krångliga regelverk som sätter stopp för små entreprenörer och detta utgör ett avsevärt hinder att riva ned de närmaste åren. Samtidigt kan man inte blunda för verkligheten; det finns ofrånkomligen oseriösa aktörer och som försöker utnyttja kryphål i lagstiftningen för sin egen vinning. Skärpningar i avfallslagstiftningen är i många fall välkomna, men det får inte leda till tyngre administrativa bördor för små företag och entreprenörer eller sätta käppar i hjulet för skötsamma aktörer som bidrar till mer cirkularitet och resurseffektivitet i samhället. Små aktörer är en viktig komponent inom svensk avfallshantering och deras möjligheter att konkurrera på goda villkor måste värnas samtidigt som avfallsbrott kan beivras. Samtidigt kan allt heller inte lösas genom skärpningar i lagen. Det krävs också att tillsynen på avfallsområdet blir betydligt effektivare och hårdare samt att myndighets-samverkan över kommungränserna utvecklas för att kunna spåra bl.a. avfallsflöden både geografiskt och över tid.

23. Export av avfall, punkt 16 (C)

av Stina Larsson (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 16 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2022/23:907 av Stina Larsson m.fl. (C) yrkande 57 och

2022/23:2190 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 190.

Ställningstagande

Det är av vikt att Sverige inom EU verkar för skärpta exportrestriktioner i fråga om avfall till länder utanför EU och OECD. Avfallshanteringen och materialåtervinningen i stora delar av världen, inte minst i det globala syd, är ofta av en sämre standard och bidrar till lokala negativ miljöpåverkan. Vidare utförs den ofta under skadliga och hälsofarliga arbetsvillkor, inte sällan av samhällets mest utsatta grupper. Inom Europa har vi goda förutsättningar att på ett mer miljömässigt sätt ta hand om det avfall vi genererar. Det minskar inte bara EU:s globala miljöpåverkan utan skapar också en värdefull tillgång till material som behövs i en modern och högteknologisk återvinningsindustri.

24. Övriga frågor om avfall, punkt 17 (C)

av Stina Larsson (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 17 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2022/23:906 av Stina Larsson m.fl. (C) yrkande 43 och

avslår motionerna

2022/23:219 av Mikael Larsson (C) och

2022/23:1873 av Sten Bergheden (M).

Ställningstagande

I dagsläget finns det få eller inga möjligheter för svenska återvinningsstationer att ta hand om marinors avfall och att sortera ut det på ett säkert och hållbart sätt. Jag och mitt parti vill därför att Naturvårdsverket ges i uppdrag att se över hur förutsättningarna för att omhänderta avfall från marina verksamheter kan förbättras.

25. Cirkulär livsmedelsproduktion och åtgärder för att minska matsvinnet, punkt 18 (SD)

av Martin Kinnunen (SD), Elsa Widding (SD), Beatrice Timgren (SD) och Björn Tidland (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 18 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2022/23:999 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkandena 5 och 6 samt avslår motionerna

2022/23:375 av Niels Paarup-Petersen m.fl. (C) yrkandena 1 och 2,

2022/23:761 av Katarina Luhr m.fl. (MP) yrkandena 1, 3 och 4,

2022/23:907 av Stina Larsson m.fl. (C) yrkandena 24–26 och 28–30,

2022/23:1700 av Lina Nordquist (L) yrkandena 1–3 och

2022/23:2190 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkandena 195–197 och 199–201.

Ställningstagande

Den föregående regeringen har beslutat om nya etappmål för att minska matsvinnet. Detta är positivt, men grundläggande i arbetet med att minska matsvinnet är ett fungerande mätsystem som innehåller tydliga definitioner och som inte påverkar företagens lönsamhet negativt. Ett ramverk med tydliga mätregler och definitioner av nyckeltermerna bör därför tas fram. Ramverket ska sträva mot att alla aktörer i livsmedelskedjan mäter på samma sätt och kan bidra med mätresultat som går att sammanställa på nationell nivå. För att skapa bättre förutsättningar för att minska matsvinnet bör mätningarna av matsvinn framöver omfatta fler flöden än de som i dag omfattas av EU:s mätkrav. Ett sådant exempel är potentiellt ätbar mat.

26. Cirkulär livsmedelsproduktion och åtgärder för att minska matsvinnet, punkt 18 (C)

av Stina Larsson (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 18 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2022/23:907 av Stina Larsson m.fl. (C) yrkandena 24–26 och 28–30 samt

2022/23:2190 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkandena 195–197 och 199–201 samt avslår motionerna

2022/23:375 av Niels Paarup-Petersen m.fl. (C) yrkandena 1 och 2,

2022/23:761 av Katarina Luhr m.fl. (MP) yrkandena 1, 3 och 4,

2022/23:999 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkandena 5 och 6 samt

2022/23:1700 av Lina Nordquist (L) yrkandena 1–3.

Ställningstagande

Sverige har en livsmedelsproduktion och ett jordbruk i världsklass när det gäller miljö och djurskydd, men det finns fortfarande utmaningar att ta tag i när det gäller klimatpåverkan och resursförbrukning inom livsmedelssektorn. Enligt Naturvårdsverket står utsläppen enbart från matsvinnet för 2 miljoner ton koldioxidekvivalenter per år, vilket är nästan en tredjedel av jordbrukssektorns utsläpp. För vissa varor är svinnet så högt att en av två matkassar slängs. Till det kommer den vattenförbrukning, växtskyddsmedel och annat som krävs för att producera mat som sedan bara slängs. Majoriteten av svinnet uppstår i hushållen, men även i butikerna uppstår stort svin. Retursystemen för mejeriprodukter och bröd minskar affärernas incitament att försöka sälja slut på dessa livsmedel eftersom de kan återlämna varorna nästan utan kostnad.

Att minska matsvinnet är bra för miljön på en mängd olika sätt. FN:s hållbarhetsmål för matavfall till 2030 innebär att matsvinnet ska halveras i butiks- och konsumentledet. Sveriges mål är att det sammantagna livsmedelsavfallet minskar med minst 20 viktprocent per capita från 2020 till 2025. Jag och mitt parti anser att det behöver skärpas så att matsvinnet minskar med 30 procent till 2025 och att det, i linje med åtagandet i Agenda 2030, halveras till 2030. Mitt parti och jag finner det också viktigt att införa bindande rapporteringskrav på matsvinn från livsmedelsbutiker i syfte att kunna ta fram mer träffbara åtgärder. Till exempel har man genom att väga och registrera matavfallet i Ikeas restauranger lyckats minska matsvinnet med 1,4 miljoner kilo eller ca 3 miljoner måltider. Jag och mitt parti vill att all mat som skulle kunna konsumeras av människor ska rapporteras in från livsmedelsbutiker till Naturvårdsverket. Rapporteringen ska vara bindande och inledningsvis ske i volym och vikt, men i längden bör det ses över om fler aktörer såsom restauranger och storkök kan omfattas. Utifrån rapporteringen behöver Naturvårdsverket förbättra beräkningarna av matsvinnets miljö- och klimatpåverkan sett till energiförlust, utsläpp, miljöbelastning och vattenanvändning. Detta bör göras till stor del via digitala verktyg och schablonberäkningar. Arbetet bör utvärderas löpande och metoderna för utvärdering av förluster bör uppdateras utifrån tillgänglig kunskap på området.

Även om andelen onödiga förpackningar, särskilt i plast från jungfruliga material, ska minskas får det inte leda till att matsvinnet ökar. Förpackningar som bidrar till att öka hållbarheten eller förenkla transporter och som leder till totalt mindre utsläpp vid en livstidsförlängning av livsmedlet ska behållas.

Däremot vill jag och mitt parti minska den fossila andelen i plastförpackningarna och ersätta dessa med biobaserad eller återvunnen plast. Vi vill att forskningsinstitutet Rise ska studera fördelar kontra nackdelar med livsmedelsförpackningar ur ett matsvinnsförebyggande syfte och presentera förslag som innebär att förpackningarna helt kan fasa ut. Det är också relevant att slopa retursystemet för bröd och mjölk. Detta driver svinn eftersom det inte skapas några incitament att se till att utbudet möter efterfrågan, vilket leder till att onödigt stora volymer förloras. Det leder också till onödiga transporter som skulle kunna förebyggas.

27. Cirkulär livsmedelsproduktion och åtgärder för att minska matsvinnet, punkt 18 (MP)

av Emma Nohrén (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 18 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2022/23:761 av Katarina Luhr m.fl. (MP) yrkandena 1, 3 och 4 samt avslår motionerna

2022/23:375 av Niels Paarup-Petersen m.fl. (C) yrkandena 1 och 2,
2022/23:907 av Stina Larsson m.fl. (C) yrkandena 24–26 och 28–30,
2022/23:999 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkandena 5 och 6,
2022/23:1700 av Lina Nordquist (L) yrkandena 1–3 och
2022/23:2190 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkandena 195–197 och 199–201.

Ställningstagande

Att arbeta med att minska matens klimatpåverkan är en av de mest effektiva miljö- och klimatåtgärderna. Enligt avfallsstatistik från Naturvårdsverket slängdes 106 kilo matavfall per person i Sverige 2020. Livsmedelsproduktionens alla led orsakar ca 25 procent Sveriges totala klimatpåverkan enligt Naturvårdsverket, och globalt slängs livsmedel som skulle kunna ge mat till 3 miljarder människor. 40 procent av den mat som produceras globalt hamnar enligt Världsnaturfonden aldrig i någons mage. För att nå de svenska miljö- och klimatmålen, och för att nå klimatmålen i Parisavtalet, krävs att vi minskar utsläppen från livsmedelssektorn. Att minska matsvinnet borde vara den mest prioriterade åtgärden. Mål 12.3 i Agenda 2030 anger att det globala matsvinnet per person ska halveras mellan 2015 och 2030 i butiks- och konsumentled och minskas längs hela livsmedelskedjan. Sverige har ett nationellt mål om att minska matsvinnet med 20 procent mellan 2020 och 2023 men har i dagsläget inget långsiktigt matsvinns mål till 2030. Många aktörer jobbar med frågan,

men det finns flera konkreta åtgärder som ytterligare kan öka takten i arbetet. Matavfall uppkommer i flera olika led i livsmedelskedjan: vid tillverkning, hos grossister och leverantörer samt i butiker, restauranger, storkök och hushåll. Beroende på produkt varierar svinnet mellan 10 och 50 procent i hela kedjan. Men var svinnet än uppkommer är det konsumenterna som får stå för kostnaderna i form av högre priser på livsmedel och måltider. När vi ser en bred prisuppgång på livsmedel innebär detta också att maten vi kastar kostar oss mer och mer. Att minska svinnet är alltså inte bara bra för miljön och klimatet utan även för plånboken. Att förebygga matsvinn måste alltså vara förstahandsalternativet för att minska klimatutsläppen och andra miljöeffekter från livsmedelssektorn.

I kommissionens förslag till reviderat avfallsdirektiv föreslås en bestämmelse om hur medlemsstaterna ska förebygga avfall. Medlemsstaterna ska enligt direktivet arbeta för att minska livsmedelsavfall i hela livsmedelskedjan. De ska också uppmuntra till livsmedelsdonationer och annan omfördelning av livsmedel. Livsmedel ska enligt direktivet i första hand användas som mat till människor och först i andra hand som foder eller upparbetas till icke-livsmedelsprodukter. Det följer den s.k. resurshierarkin för livsmedel. Många svenska livsmedelsbutiker bedriver i dag ett arbete för att minska svinnet genom att t.ex. laga portionsmat av livsmedel med kort utgångsdatum och där portionsmaten sedan säljs vidare, något som är ett bra steg i rätt riktning. Det franska parlamentet har beslutat om ett förbud för matbutiker att slänga livsmedel. Den osålda maten ska i stället ges till behövande. Lagen innebär att butiker inte tillåts slänga mat innan den passerat sitt bäst före-datum. Butikerna får heller inte avsiktligt förstöra mat för att hindra folk från att t.ex. plundra containrar. Genom ett förbud mot att destruera fullt ätlig mat kan matsvinnet från butiker minska rejält samtidigt som många biståndsorganisationer och behövande skulle kunna få sina behov bättre tillgodosedda. Att följa Frankrikes exempel med ett förbud för livsmedelsbutiker att slänga livsmedel skulle därmed kunna uppfylla ett flertal mål samtidigt.

Den mat som ändå måste kastas är en resurs som behöver användas bättre. Svinn kommer även i fortsättningen att uppstå i alla led, men aktörerna i livsmedelskedjan har olika förmåga att hantera matsvinn. Rester från jordbruk och skördar på gårdsnivå bör effektivt kunna hanteras som t.ex. jordförbättring eller djurfoder lokalt. På konsumentnivå finns dessutom mycket att göra. Många kommuner samlar i dag in matavfall för rotning till biogas där resterna blir biogödsel, och inom kort blir det obligatoriskt att samla in matavfall i alla landets kommuner. Biogas är en förnybar energikälla som är viktig i omställningen till ett hållbart samhälle, och det finns goda möjligheter att producera mer biogas i Sverige. Produktionen av biogas i Sverige är i huvudsak baserad på avloppsslam, gödsel och matavfall. Enligt studier kan det vara upp till 15 gånger mer klimateffektivt att förebygga matsvinn än att göra biogas av det. Det är dock svårt att undvika en viss mängd matavfall, och matavfall kommer att fortsätta att finnas som en avfallsfraktion.

Det matsvinn och matavfall som inte kan förebyggas eller undvikas bör därför i större utsträckning materialåtervinnas i anläggningar för biogas, komposteras eller användas som djurfoder. Även i butiker eller restauranger behöver rutinerna för insamling av obrukbara livsmedel stärkas. I Stockholms stad samlas i dagsläget bara 30–40 procent av det uppkomna matavfallet in. I Uppsala kommun källsorteras ungefär 50 procent av det uppkomna matavfallet. Resterande osorterat matavfall går med hushållens brännbara avfall till sopförbränning. Att bränna matavfall är slöseri och ineffektivt. Senast 2024 ska alla Europas länder erbjuda insamling av bioavfall, vilket bl.a. inkluderar matavfall. Trots att insamling erbjuds till en stor andel av Sveriges hushåll är sorteringsgraden i många fall låg och en för stor del av matavfallet hamnar i den brännbara fraktionen trots att system för insamling finns på plats. Ett långsiktigt mål för matavfallsinsamling bör därför införas och följas av åtgärder för ökad insamling. Matavfallssorteringen bör t.ex. kunna ökas genom ökad information om nyttorna med minskat matsvinn ökad och matavfallsinsamling.

28. Biogasproduktion och hantering av slaktavfall, punkt 19 (SD)

av Martin Kinnunen (SD), Elsa Widding (SD), Beatrice Timgren (SD) och Björn Tidland (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 19 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2022/23:985 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 54 och avslår motion

2022/23:527 av Markus Wiechel (SD) yrkande 2.

Ställningstagande

Djurhållare är skyldiga att ta hand om döda djur och slaktbiprodukter på ett säkert sätt för att undvika risk för spridning av smittsamma sjukdomar. Normalt ska slaktavfall eller kadaver sändas till en godkänd eller registrerad anläggning eller mottagare. Det är tillåtet i hela landet att gräva ned döda sällskapsdjur och hästar, om kommunens anvisningar och EU-lagstiftningens krav på nedgrävning följs. Det finns även undantag för en del slaktbiprodukter. Exempelvis gäller det avfall från vilthanteringsanläggningar, renslakt och husbehovsslakt. Slaktbiprodukter som uppstår vid bl.a. jakt för eget eller jaktlagets bruk kan lämnas kvar i skogen. För lantbruk med fjäderfä- och svinproduktion som har en gårdspanna finns det i dag möjlighet att få pannan

godkänd av Jordbruksverket för förbränning av gårdens döda djur. Fler djurslag och även slaktavfall borde kunna brännas i gårdspannor och värmeverk i större omfattning än i dag.

29. Slamåterföring, punkt 20 (SD)

av Martin Kinnunen (SD), Elsa Widding (SD), Beatrice Timgren (SD) och Björn Tidland (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 20 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2022/23:985 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkandena 56 och 57.

Ställningstagande

När det gäller slam och återföring av växtnäring måste hänsyn tas till säkerhet och växttillgänglighet. Det kan dock konstateras att både lantbrukare och konsumenterna ofta är tveksamma till livsmedel som har producerats på jordbruksmark där slam har tillförts. I dag är även enbart en mindre del av fosfor i slammet tillgänglig för upptag. Därför behöver bättre metoder utvecklas för att möjliggöra en återcirkulation av växtnäring i en renare, mer attraktiv form som är mer tillgänglig för upptag och som både producenter och konsumenterna kan acceptera. Det bör möjliggöra att slam i högre grad kan återföras som växtnäring. Det bör också utredas vilka styrmedel som kan användas för att fungerande metoder ska användas.

30. Plastfrågor, punkt 22 (S)

av Anna-Caren Säterberg (S), Joakim Järrebring (S), Malin Larsson (S), Tomas Kronståhl (S) och Johan Löfstrand (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 22 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2022/23:2073 av Anna-Caren Säterberg m.fl. (S) yrkandena 27.4, 28, 29, 31 och 39 samt

avslår motionerna

2022/23:527 av Markus Wiechel (SD) yrkande 4,

2022/23:907 av Stina Larsson m.fl. (C) yrkandena 52 och 63,
2022/23:969 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 22,
2022/23:981 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkandena 12, 13 och 15–18,
2022/23:999 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 4,
2022/23:1924 av Christofer Bergenblock (C),
2022/23:2175 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkande 21 och
2022/23:2190 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 194.

Ställningstagande

Marin nedskräpning och andra negativa miljöeffekter från plast är en av vår tids stora miljöutmaningar. De senaste årens globala ökning av engångsplastprodukter har skett parallellt med att plastnedskräpningen har ökat. Fiskeriedskap bidrar till den marina nedskräpningen, och förekomsten av plast i den marina miljön har stora negativa effekter. Vi behöver minska plastavfallet och samtidigt öka återvinningen av avfallet. Sverige driver på inom EU för att fasa ut all engångsplast. EU:s engångsplastdirektiv ska genomföras på ett ambitiöst sätt för en omställning till en giftfri, biobaserad och cirkulär ekonomi och den tidigare socialdemokratiskt ledda regeringen beslutade därför om en utredning som ska ge förslag på hur lagstiftningen kan anpassas. Vidare anser vi att fler produkter som sprider mikroplast ska förbjudas.

31. Plastfrågor, punkt 22 (SD)

av Martin Kinnunen (SD), Elsa Widding (SD), Beatrice Timgren (SD) och Björn Tidland (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 22 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2022/23:969 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 22,
2022/23:981 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkandena 12, 13 och 15–18 samt
2022/23:999 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 4 och
avslår motionerna
2022/23:527 av Markus Wiechel (SD) yrkande 4,
2022/23:907 av Stina Larsson m.fl. (C) yrkandena 52 och 63,
2022/23:1924 av Christofer Bergenblock (C),
2022/23:2073 av Anna-Caren Säterberg m.fl. (S) yrkandena 27.4, 28, 29, 31
och 39,
2022/23:2175 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkande 21 och
2022/23:2190 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 194.

Ställningstagande

Förekomsten av plast i marina miljöer och andra ekosystem är ett potentiellt tilltagande bekymmer. Marin nedskräpning är ett allt större problem med tanke på att materialet sprids och orsakar oöverskådliga skador. Enligt en publikation i den fackvetenskapliga tidskriften *Science* hamnar mellan 1,5 och 4,5 procent av all tillverkad plast i havet. Det innebär 4 respektive 12 miljoner ton per år. Problemet är globalt. Den absoluta merparten av plasticskräpet härstammar från några få floder, varav de flesta finns i Asien. Forskningsläget är oklart när det gäller mikroplast. Forskningen om mikroplast bör styras mot de minsta plastpartiklarna av nanostorlek där osäkerheten om skadorna i dag är som störst. Sverige bör agera regionalt, nationellt och internationellt för att intensifiera arbetet med att lyfta problematiken i internationella forum. Möjlighet att göra störst skillnad finns i synnerhet i och kring Östersjön, där Sverige är landet med längst kust. Samtidigt är det viktigt att understryka att en kraftig majoritet av allt plasticskräp härrör från andra kontinenter än Europa och Sveriges bidrag lär i sammanhanget vara begränsat. För att effektivt kunna arbeta mot plast i hav är det grundläggande med ett internationellt perspektiv framför olika typer av plakatpolitiska åtgärder i Sverige och Europa. Sverige bör också arbeta internationellt för att stödja drabbade länder i arbetet med förbättrade system för avfallshantering.

Arbetet med att få fram material för plaster som enklare kan återvinnas bör fortgå. Ökade resurser bör avsättas för att kartlägga och reducera flödena av plast i samhället och generellt minimera konsekvenserna för miljön. Däremot är det negativt med totalförbud riktade mot vissa plastprodukter, både nationellt och inom EU. Grundproblemet är inte plast i sig utan brister i hanteringen av avfallet. Detta tenderar att utmyнна i symbolpolitik och stelbent byråkrati, utan mätbar miljöeffekt, inte minst eftersom man på så vis riskerar att ersätta engångsartiklar av plast med andra, dyrare produkter med större miljöpåverkan. Däremot borde produkter som förenklar återvinning av plast högre upp i avfallshierarkin uppmuntras.

Ett övergivet fiskenät fortsätter att fånga fisk, fåglar och marina däggdjur under många år. Detta skapar ett onödigt lidande för djuren då djuren svälter eller kvävs till döds i näten. Nät gjorda av nylon eller andra syntetiska material bryts inte ned utan kan finnas kvar under många år. Fiskenät kan fastna i båtpropellrar eller roder men också skada fiskeredskap, vilket leder till dyra reparationer för fiskare. Det finns många anledningar till att fiskeredskap överges. Ett exempel kan vara att utplacerade nät blir förstörda då de blir överkörda. Nät kan försvinna i stormar och en annan anledning är slarv och dålig kunskap. Även fritidsfiskare bidrar till övergivna nät i Östersjön. Vi anser därför att det är viktigt att arbeta för att minska mängden övergivna fiskenät.

Det finns behov av ytterligare system för att på ett bättre sätt styra mot cirkulära flöden. Ett förslag som förts fram av branschen är införande av ett bonus malus-system för plastavfall där utmaningarna i dag är stora på återvinningsområdet. Syftet med ett sådant system för plastavfall skulle vara

att stimulera till faktisk återvinning. Principen skulle utgå från att malus betalas när avfallet uppkommer och bonus ges vid bevisad verklig återvinning. Det bör utredas om ett system med bonus malus för plaståterfall kan bidra på ett effektivt sätt till ökad grad av återvinning av plast.

32. Plastfrågor, punkt 22 (C)

av Stina Larsson (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 22 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2022/23:907 av Stina Larsson m.fl. (C) yrkandena 52 och 63 samt

2022/23:2190 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 194 och

avslår motionerna

2022/23:527 av Markus Wiechel (SD) yrkande 4,

2022/23:969 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 22,

2022/23:981 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkandena 12, 13 och 15–18,

2022/23:999 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 4,

2022/23:1924 av Christofer Bergenblock (C),

2022/23:2073 av Anna-Caren Säterberg m.fl. (S) yrkandena 27.4, 28, 29, 31 och 39 samt

2022/23:2175 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkande 21.

Ställningstagande

Plaster i allmänhet och engångsplaster i synnerhet är en materialström där EU kan göra mer genom att dels höja ambitionsnivån för vilka engångsplaster som ska förbjudas helt, dels skärpa de befintliga regelverken för att förhindra spridningen av mikroplaster.

Att investera i storskaliga återvinningsanläggningar kan vara kostsamt, men i Sverige finns det redan en god infrastruktur på plats, vilket ger oss ett försprång internationellt sett. I takt med att volymerna av avfall ökar i EU finns det en möjlighet för Sverige att kliva fram och säkerställa en modern återvinning samtidigt som det skapas nya jobb och bolag. I det sammanhanget finner jag det relevant att utreda möjligheten till en storskalig anläggning för högteknologisk kemisk plaståtervinning i Sverige.

33. Plastfrågor, punkt 22 (MP)

av Emma Nohrén (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 22 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2022/23:2175 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkande 21 och avslår motionerna

2022/23:527 av Markus Wiechel (SD) yrkande 4,

2022/23:907 av Stina Larsson m.fl. (C) yrkandena 52 och 63,

2022/23:969 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 22,

2022/23:981 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkandena 12, 13 och 15–18,

2022/23:999 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 4,

2022/23:1924 av Christofer Bergenblock (C),

2022/23:2073 av Anna-Caren Säterberg m.fl. (S) yrkandena 27.4, 28, 29, 31 och 39 samt

2022/23:2190 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 194.

Ställningstagande

Jag och mitt parti anser att förbränning av vissa återvinningsbara material, t.ex. vissa plastsorter, ska förbjudas. Regeringen bör även skapa incitament för raffinering av returplast för att få igång en bättre återanvändning av plast.

34. Förebyggande insatser mot nedskräpning m.m., punkt 23 (C)

av Stina Larsson (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 23 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2022/23:907 av Stina Larsson m.fl. (C) yrkandena 32 och 33 samt avslår motion

2022/23:1519 av Gudrun Brunegård (KD).

Ställningstagande

En stor mängd skräp består av förpackningar av olika slag och innehållet i olika förpackningar är ofta överemballerat. Detta vill jag och mitt parti se åtgärdat genom en utveckling och skärpning av EU:s förpackningsdirektiv. Under de kommande åren kommer delar av EU:s engångsplastdirektiv att träda i kraft i Sverige och en del av de åtgärder som Sverige ska införa har potential att minska nedskräpningen. Jag och mitt parti anser dock att vissa av de planerade åtgärderna behöver kompletteras med andra insatser för att vara mer verkningsfulla och motiverade. En sådan åtgärd är de nedskräpningsavgifter som kommer att tas ut och betalas av den som sätter ut en produkt på marknaden som sedan slängs på marken eller i naturen. För att dessa avgifter, och den ekonomiska påverkan de har på producenterna, ska återspegla den faktiska nedskräpningen behöver fler skräpmätningar med effektivare metoder genomföras. Det skulle utgöra ett mycket viktigt kunskapsunderlag om hur nedskräpningen de facto ser ut runt om i landet, t.ex. vilka skräptyper som är vanligast och var skräpet finns. Detta har hittills varit bristfälligt och utgör ett osäkert underlag för beräkning av nedskräpningsavgifterna. Jag och mitt parti vill att Naturvårdsverket får i uppdrag att öka mängden mätningar och att ta fram effektivare metoder för att mäta nedskräpning. Ett samarbete med organisationer som Håll Sverige Rent skulle vara lämpligt för denna kompletterande insats.

35. Övergivna och uttjänta båtar, punkt 24 (C)

av Stina Larsson (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 24 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2022/23:907 av Stina Larsson m.fl. (C) yrkandena 35, 37 och 38 samt avslår motion

2022/23:2193 av Kerstin Lundgren och Mikael Larsson (båda C) yrkandena 1 och 2.

Ställningstagande

Det finns i dag ungefär 100 000 båtar i Sverige som närmar sig sitt bäst föredatum eller redan har passerat det. Den största andelen av dessa är uttjänta plastbåtar som ofta innehåller giftiga ämnen från en tid när kemikalielagstiftningen inte var lika utvecklad. En stor andel båtar blir helt enkelt dumpade i naturen och riskerar att skapa långvariga miljöskador när ämnen läcker ut i vattendrag eller ned i marken. Samtidigt innehåller många båtar en

mängd metaller och mineral som skulle kunna användas i nya produktionsfaser om de bara återvanns. Det finns dessvärre inget nationellt system för återvinning av gamla fritidsbåtar. Inte heller kan kommunen ta sig rätten att flytta en gammal skrotbåt utan tillstånd från båtägaren, och går ägaren inte att identifiera blir båten liggande. Och om det saknas ekonomiska incitament är risken stor att båtägaren inte kommer att ge sig till känna. Jag och mitt parti vill därför att möjligheten till en skrotbåtspremie utreds. En sådan premie skulle styra mot en ökad återvinning, vilket i sin tur skapar jobb och cirkularitet i materialflödena och minskar den negativa miljöpåverkan. Vidare anser jag och mitt parti att det bör införas ett producentansvar för fritidsbåtar på EU-nivå.

36. Sanering och städning, punkt 25 (SD)

av Martin Kinnunen (SD), Elsa Widding (SD), Beatrice Timgren (SD) och Björn Tidland (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 25 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2022/23:981 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 14 och avslår motionerna

2022/23:906 av Stina Larsson m.fl. (C) yrkandena 40 och 42,

2022/23:907 av Stina Larsson m.fl. (C) yrkandena 39, 40 och 44,

2022/23:1103 av Ann-Sofie Alm (M) yrkandena 1 och 2,

2022/23:1613 av Martina Johansson och Malin Björk (båda C) yrkande 2,

2022/23:1640 av Martina Johansson (C) och

2022/23:2144 av Markus Wiechel m.fl. (SD) yrkande 5.

Ställningstagande

Vi anser att de kommuner som drabbas av marin nedskräpning bör erbjudas ett mer långsiktigt stöd för strandstädning.

37. Sanering och städning, punkt 25 (C)

av Stina Larsson (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 25 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2022/23:906 av Stina Larsson m.fl. (C) yrkandena 40 och 42 samt

2022/23:907 av Stina Larsson m.fl. (C) yrkandena 39, 40 och 44 samt
avslår motionerna

2022/23:981 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 14,

2022/23:1103 av Ann-Sofie Alm (M) yrkandena 1 och 2,

2022/23:1613 av Martina Johansson och Malin Björk (båda C) yrkande 2,

2022/23:1640 av Martina Johansson (C) och

2022/23:2144 av Markus Wiechel m.fl. (SD) yrkande 5.

Ställningstagande

I våra hav och kustnära områden finns det dessvärre en stor mängd kemikalier och miljögifter i form av gamla tunnor, vrak och bottensediment i anslutning till gamla industrier och fabriker. Jag och mitt parti ser gärna att en lämplig myndighet på central nivå fortsätter att kartlägga var de värsta föroreningarna finns och upprätthåller en prioriteringslista över var insatser ska göras.

Ett betydande problem är att en stor andel av landets marinor har kraftigt förorenad mark till följd av årtionden av läckage från skrapad båtbottnfärg samt tvättning av båtskrov. Det rör sig om både organiska miljögifter och miljöfarliga tungmetaller. Över tid tränger gifterna ned i marken och vid extremt kraftiga skyfall är risken omfattande att de permanent sprids ut i hav och sjöar. Samtidigt finns EU-direktiv som anger att högt satta miljökvalitetsnormer för vatten ska vara uppnådda till 2027, med hot om omfattande böter till staten och kommunerna vid uppnådda normer. Tillsynsmyndigheterna har börjat ge förelägganden till enskilda marinor om att sanera marken, men de höga kostnaderna gör att risken för konkurser ökar och att saneringsåtgärder då uteblir helt. Många marinor ägs i huvudsak av enskilda föreningar som saknar ekonomiska resurser att själva vidta åtgärder samtidigt som de inte kan ta del av statliga saneringsanslag, vilka endast delas ut till kommuner. Marinor som har tillräckliga resurser skickar ofta iväg den förorenade jorden på deponi, vilket endast skjuter ansvaret vidare och inte gör något åt grundproblemet. IVL Svenska Miljöinstitutet bedömer att merparten av landets redan inventerade marinor är grovt förorenade: 40 till 50 procent ligger i den högsta riskklassen och 20 till 30 procent i den näst högsta. Samtidigt har 600 av 1100 marinor ännu inte inventerats färdigt och de högsta riskklasserna förväntas öka med flera hundra riskobjekt de närmaste åren. Därutöver saknas det ett nationellt register hos de berörda myndigheterna, vilket gör att det inte finns någon helhetsbild av problemet, något som i förlängningen försvårar en systematisk tillsyn och ett verkningfullt åtgärdsarbete. Jag och mitt parti vill därför att berörda myndigheter ges ett särskilt uppdrag att förstärka och utveckla saneringen och efterbehandlingen av marinors förorenade mark och att den nationella styrningen och vägledningen effektiviseras.

Att ta itu med den marina nedskräpningen kräver åtgärder på inte minst europeisk och internationell nivå. Det är i första hand tillförseln av nytt skräp som måste stoppas genom åtgärder på land. Samtidigt går det att i viss grad mildra effekterna och plocka bort en andel befintligt marint skräp ur haven, även om det inte löser grundproblemet. Det finns i dag ett antal statliga bidrag för skräpminskningståtgärder som förtjänar att ses över för att eventuellt stärkas. Till dessa hör stödet som kustkommuner kan söka för strandstädning samt stödet som riktar sig till yrkesfiskare för omhändertagande av gamla och övergivna fiskeredskap till havs.

Ett påtagligt problem som många kommuner ställs inför är att de bär ansvaret för att sanera och återställa förorenade områden om en verksamhetsutövare som orsakat en miljökada inte går att identifiera eller har gått i konkurs. Ofta rör det sig om avsevärda kostnader som kan vara svåra för en liten kommun att bära. I dagsläget finns det medel som kan sökas från Naturvårdsverket för just sanering och återställande, men det har framkommit att dessa medel sällan räcker eller att det är lång väntan på utbetalning. Jag och mitt parti anser att om den som har begått ett miljöbrott inte kan utkrävas ekonomiskt ansvar ska det finnas tillräckligt med statliga medel för att ersätta kommunerna för de uppkomna kostnaderna. Jag vill därför att berörda myndigheter får i uppdrag att se över hur kommuner i högre utsträckning kan ersättas för kostnader för sanering och återställande av förorenad mark.

38. Ekonomisk säkerhet för nedmontering m.m. av vindkraftverk, punkt 26 (SD)

av Martin Kinnunen (SD), Elsa Widding (SD), Beatrice Timgren (SD) och Björn Tidland (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 26 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2022/23:944 av Tobias Andersson m.fl. (SD) yrkande 3.

Ställningstagande

Beräkningar har visat att kostnaden för att montera ned ett uttjänt två megawatts vindkraftverk kan uppgå till ca 700 000 kronor. Enligt gällande lagstiftning saknar kommunerna rätt att ställa krav på ekonomiska garantier för att den som uppför ett vindkraftverk verkligen också finansierar skrotningen när det blir dags. Det kan bli problematiskt när vindkraftverkets ekonomiska eller tekniska livslängd har uppnåtts om vindkraftsbolaget då har ekonomiska bekymmer. I värsta fall kan markägaren tvingas stå för

nedmonteringskostnaden. Det är därför angeläget att ansvarsförhållandet redan i dagsläget utreds och fastställs. De som uppför eller driver vindkraftverk bör årligen fondera medel på låsta konton för att säkerställa betalning av de kostnader som uppstår vid nedmontering och skrotning. 2 öre per kilowattimme är en siffra som Energimyndigheten nämnt som kostnad för nedmontering.

39. Producentansvar för läkemedel, punkt 27 (C)

av Stina Larsson (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 27 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2022/23:906 av Stina Larsson m.fl. (C) yrkande 14.

Ställningstagande

För mig och mitt parti är det särskilt viktigt att vårt vatten, såväl i kranarna som i naturen, är fritt från gifter och skadliga ämnen. Ett allt större problem är de läkemedelsrester som cirkulerar i vattnet och va-systemen. För mig är det en bärande princip att den som står för en miljöpåverkan också ska betala dess kostnader. Det är därför orimligt att det i dag går att sätta ut ett läkemedel på marknaden som inte kan renas i befintliga reningsverk. Att kommunerna och va-organisationerna ska bära ansvaret för att investera i sådan teknik innebär en ytterligare kostnad för en redan ansträngd infrastruktur. I stället bör ett utvidgat ekonomiskt producentansvar på läkemedel utredas och införas. På så sätt styrs läkemedelsförsäljningen mot mediciner där miljöpåverkan är lägre, i de fall de är utbytbara. Det är också rimligt att läkemedelsbolagen är med och finansierar investeringar i reningsteknik för att rena läkemedelsrester på samma sätt som förpackningsindustrin har ansvar för att ta hand om sitt eget avfall. Genom ett samlat ansvar för industrin drivs också innovation och kostnadsreduktion effektivare än om varje enskild kommun ska investera och driva frågan.

40. Skrotningspremier, punkt 28 (C)

av Stina Larsson (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 28 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2022/23:2190 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkandena 65 och 86.

Ställningstagande

Oljepannor är inte det vanligaste medlet för att värma hushåll i Sverige i dag, men ändå beräknas tiotusentalet pannor vara kvar i drift i hushållen och inom industrin saknas statistik helt. Pannorna byts ut i en alldeles för långsam takt i förhållande till de uppsatta miljö- och klimatmålen. Jag och mitt parti anser därför att vi bör överväga att införa en skrotningspremie för att snabbare fasa ut användningen av oljepannor såväl i industrin som i hushåll. Det bör även införas en skrotningspremie för uttjänta fordon.

BILAGA

Förteckning över behandlade förslag

Motioner från allmänna motionstiden 2022/23

2022/23:48 av Ann-Sofie Lifvenhage (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att införa ett regelverk som innebär att nystart av soptipp ska vara förenat med en deponering av återställningskostnaderna till länsstyrelsen i syfte att täcka återställningskostnaderna och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:60 av Robert Stenkvist (SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skärpa tillståndsplikten för verksamhet med yrkesmässig deponering av avfall och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en skärpning av villkorsbrott vid avfallshantering och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skärpa kraven för markägare som upplåter sin mark för avfallshantering, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att näringsförbud avseende deponi och avfallsförvaring ska kunna ges till markägare som missköter sig, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att näringsmässig avfallsdeponering inte bör få läggas i vattenskyddsområden och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att alla avfallsupplägg som ligger på samma plats längre än tre år ska räknas som deponi och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:219 av Mikael Larsson (C):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om klassning av miljöfarligt avfall och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:279 av Åsa Eriksson (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av att se över aktuella regelverk för uttagande av renhållningsavgift och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:295 av Jan Ericson (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda förutsättningarna för ett nationellt pantsystem för batterier och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:329 av Rickard Nordin och Niels Paarup-Petersen (båda C):

4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att avskaffa tillståndskravet på varmkomposter och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:331 av Rickard Nordin (C):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stryka tillståndskravet för varmkompost i avfallsförordningen och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:375 av Niels Paarup-Petersen m.fl. (C):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av strukturella åtgärder för cirkulär livsmedelsproduktion och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge Tillväxtverket i uppdrag att utreda lämpliga steg för utvecklingen av ett centrum för cirkulära system för livsmedelsproduktion och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:446 av Mats Green (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att införa krav på återvinning av glykol och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:527 av Markus Wiechel (SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda ett avskaffat tillståndskrav när det gäller kompostering och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att skapa möjligheter att tillåta biogasproduktion av kadaver och slaktavfall och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda en stimulans för inhemsk tvätt och granulering av återvunnen plast och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över arbetet för att införa ett gemensamt pantsystem i hela Norden och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:674 av Caroline Högström och Mikael Damsgaard (båda M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om skärpt tillsyn av tillfälliga avfallsdeponier och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ansvar för sanering efter avfallsdeponier och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över sänkt mängdkrav för tillståndsplikt gällande avfallsdeponier och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:716 av Lina Nordquist (L):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en översyn av hur villkoren kan bli mer förmånliga för företag med återbruk som affärsidé och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:761 av Katarina Luhr m.fl. (MP):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att minska matsvinnet med 50 procent till 2030 och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda ett förbud för livsmedelsbutiker mot att slänga mat innan den passerat sitt bästföredatum, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa ett etappmål för ökad insamling och behandling av det kvarvarande matavfallet där senast 2030 minst 75 procent av matavfallet från hushåll, storkök, butiker och restauranger ska rötas eller komposteras och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:870 av Michael Rubbestad (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga utredningen av ett pantsystem för färgpatroner och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:899 av Michael Rubbestad (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa obligatorisk anslutning av saftflaskor av pet-typ till det svenska pantsystemet och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:902 av Michael Rubbestad (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa obligatoriskt mottagande av importburkar och flaskor och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:906 av Stina Larsson m.fl. (C):

14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa ett utvidgat ekonomiskt producentansvar för läkemedel i syfte att styra produktionen mot snabbare biologiskt nedbrytbara läkemedel samt öka läkemedelsbolagens finansiering av reningsteknik på reningsverken och tillkännager detta för regeringen.
19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det ska ställas skarpa ekodesignkrav på vattenförbrukande produkter i syfte att nå en mer effektiv vattenkonsumtion och tillkännager detta för regeringen.
40. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att inventeringar bör göras för att kartlägga var de mest prioriterade saneringsåtgärderna finns och tillkännager detta för regeringen.
42. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över hur saneringen och efterbehandlingen av marinors förorenade mark kan förstärkas och effektiviseras och tillkännager detta för regeringen.
43. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över hur återvinningsstationers förutsättningar att omhänderta avfall från marin verksamhet kan utvecklas och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:907 av Stina Larsson m.fl. (C):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa ett nationellt mål om att Sverige ska ha en cirkulär ekonomi på plats till 2040 och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa en nollvision för avfall som en metod för att uppnå mer hållbar konsumtion och produktion och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda hur ett heltäckande mått på cirkularitet kan tas fram för produkter, material och tjänster samt införas i Sverige och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska ta en ledarroll i det regionala, europeiska och globala miljöarbetet genom att främja och utveckla olika internationella regelverk för ökad resurseffektivitet och materialåtervinning, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för att EU bör vara en stark och drivande kraft i omställningen till ett

- grönt, cirkulärt och hållbart Europa, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kvotplikter på återvunnen råvara bör införas i syfte att skapa en större efterfrågan och marknad på cirkulerade material och tillkännager detta för regeringen.
 19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en klimatmärkning på textilier bör införas och tillkännager detta för regeringen.
 21. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga ett särskilt kunskapslyft för cirkulär och hållbar konsumtion i syfte att ge civilsamhället och privatpersoner bättre kunskap om den cirkulära omställningen och tillkännager detta för regeringen.
 24. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skärpa det nationella målet för matsvinn för att minska svinnet med 30 procent till 2025 och minst 50 procent till 2030 och tillkännager detta för regeringen.
 25. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa bindande rapporteringskrav på matsvinn från livsmedelsbutiker till Naturvårdsverket och tillkännager detta för regeringen.
 26. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förbättra beräkningarna av matsvinnets miljö- och klimatpåverkan utifrån energiförlust, utsläpp, miljöbelastning och vattenanvändning och tillkännager detta för regeringen.
 28. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att främja digitala lösningar och konsumentorienterade tjänster som bidrar till ett minskat matsvinn och tillkännager detta för regeringen.
 29. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge ett uppdrag till forskningsinstitutet Rise att studera fördelar kontra nackdelar med förpackningar ur ett klimat- och matsvinnsförebyggande syfte, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
 30. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att slopa retursystemet för bröd och mjölk och tillkännager detta för regeringen.
 32. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utveckla EU:s förpackningsdirektiv i syfte att minska överemballeringen och nedskräpningen och tillkännager detta för regeringen.
 33. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över hur mängden skräpmätningar som genomförs i svenska kommuner kan ökas samt att effektivisera dess metoder i syfte att bygga upp ett bättre kunskapsunderlag och tillkännager detta för regeringen.
 34. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka inom EU för ett gemensamt europeiskt pantsystem och tillkännager detta för regeringen.

35. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ett producentansvar för fritidsbåtar bör införas på EU-nivå och tillkännager detta för regeringen.
37. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förenkla hanteringen av skrotbåtar och vrak och tillkännager detta för regeringen.
38. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att utveckla skrotbåtspremien för ökad återvinning och tillkännager detta för regeringen.
39. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över hur bidraget som kustkommuner kan söka för strandstädning kan stärkas och tillkännager detta för regeringen.
40. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över hur bidraget som yrkesfiskare kan söka för omhändertagande av övergivna fiskeredskap till havs kan stärkas och tillkännager detta för regeringen.
41. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att främja en effektiv lagstiftning mot avfallsbrottslighet som bygger på skärpt tillsyn och som inte hindrar cirkulära affärsmodeller och tillkännager detta för regeringen.
42. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa krav på ekonomisk säkerhet för viss avfallsverksamhet samt att den är proportionell till verksamhetens karaktär och företagets storlek och tillkännager detta för regeringen.
43. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utveckla myndighetssamverkan över kommungränser i syfte att kunna spåra avfallsflöden både över tid och geografiskt och tillkännager detta för regeringen.
44. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda hur kommuner i högre utsträckning kan ersättas för kostnader för sanering och återställande av förorenad mark till följd av miljöbrott, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
46. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa ett producentansvar för textilier i syfte att kraftigt öka mängden textilier och kläder som samlas in separat och på sätt som är enkla för den enskilde individen och tillkännager detta för regeringen.
47. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att successivt men kraftigt minska andelen textilavfall som slängs i restavfallet eller lämnas på återvinningscentraler och tillkännager detta för regeringen.
48. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa successivt ökande krav på att det insamlade textilavfallet ska förberedas för återanvändning eller materialåtervinning i syfte att höja statusen på remake och fiberåtervinning som en ny industrigren och tillkännager detta för regeringen.

49. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att etablera en infrastruktur i industriell skala för fiberåtervinning i Sverige och tillkännager detta för regeringen.
50. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa ett utvidgat producentansvar för mobiltelefoner och övrig småelektronik i syfte att öka insamlingen och återvinningen och tillkännager detta för regeringen.
51. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att återinföra ett sammanhållet finansiellt och operativt producentansvar för förpackningar samt ge kommunerna större rådgighet i att besluta om lokala lösningar för avfall från hushåll och verksamheter, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
52. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att främja skarpere europeiska och internationella regelverk för att minska användningen och spridningen av mikroplaster och tillkännager detta för regeringen.
53. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för att återvinningsmålen på EU-nivå successivt höjs och tillkännager detta för regeringen.
54. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en gemensam standard för återvinning bör tas fram för hela EU och tillkännager detta för regeringen.
55. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för kvalitetsstandarder på avfall för att underlätta handel med återvinningsbara material och för att kunna kontrollera kvaliteten och tillkännager detta för regeringen.
56. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att underlätta handel med återvinningsbart material inom EU och tillkännager detta för regeringen.
57. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige på EU-nivå bör verka för skärpta exportrestriktioner av avfall till länder utanför EU och OECD, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
58. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för att det tas fram EU-gemensamma definitioner av avfall, samt när avfall upphör att vara avfall, som möjliggör ökad cirkularitet och resurseffektivitet och tillkännager detta för regeringen.
59. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för att EU tar fram en resurslagstiftning som komplement till avfallslagstiftningen och tillkännager detta för regeringen.
60. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa ett utökat frival i avfallshantering avseende företag och hushåll och tillkännager detta för regeringen.
61. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över det kommunala avfallsmonopolet och utreda hur fler marknadsaktörer

- kan bli en del av samhällets avfallshantering utan att miljöskyddet försvagas, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
62. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utveckla återvinningsanläggningar så att de blir en direktlänk mellan slutanvändare och nya producenter, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
63. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda möjligheten att starta en anläggning för högteknologisk kemisk plaståtervinning i Sverige och tillkännager detta för regeringen.
- 69.1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda alternativ till avfallshierarkin samt att uppdatera miljöbalken för att stärka förutsättningarna för en cirkulär omställning och tillkännager detta för regeringen.

Förslaget behandlas i den del som avser tkg om att utreda alternativ till avfallshierarkin

70. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utveckla samt införa nationella end of waste-kriterier för en större mängd materialslag och tillkännager detta för regeringen.
71. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att lagstifta om att kvaliteten på en råvara ska föregå dess ursprung som styrande princip, i syfte att främja investeringar i återvinningsteknik och minska Sveriges importberoende och tillkännager detta för regeringen.
72. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att öka cirkulariteten av berg- och schaktmassor genom att klassificera detta som en resurs snarare än avfall och tillkännager detta för regeringen.
74. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda förutsättningarna för en dedikerad expertmyndighet för cirkulär ekonomi för att säkerställa en effektiv omställning inom alla politikområden och tillkännager detta för regeringen.
75. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att undanröja fysiska, juridiska och skatterelaterade hinder för en ökad återvinning och recirkulering av innovationskritiska material samt ta fram en konkret handlingsplan på området och tillkännager detta för regeringen.
76. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka forsknings- och kunskapsläget kring återvinningen av innovationskritiska material och tillkännager detta för regeringen.
78. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda kravet på övertäckningar av deponier och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:936 av Tobias Andersson m.fl. (SD):

15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över de regelverk som reglerar återvinning och återanvändning av metaller och mineral och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:944 av Tobias Andersson m.fl. (SD):

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att vindkraftsexploaterer ska fondera medel för framtida rivning av vindkraftverken, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2022/23:969 av Martin Kinnunen m.fl. (SD):

22. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att arbeta för att minska övergivna fiskenät och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:981 av Martin Kinnunen m.fl. (SD):

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att på EU-nivå se över förutsättningarna för en kvotplikt på icke-jungfrulig fosfor och icke-jungfruligt kväve och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om arbetet på EU-nivå med återvunnen fosfor och återvunnet kväve och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det krävs en helhetsstrategi i arbetet för att reducera problemen med plast i marin miljö och tillkännager detta för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att fokus i forskning rörande mikroplaster bör riktas mot de minsta plastpartiklarna av nanostorlek och tillkännager detta för regeringen.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att mer långsiktigt stöd bör erbjudas berörda kommuner vad gäller strandstädning och tillkännager detta för regeringen.
15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska arbeta internationellt för att stödja länder som drabbats av mycket plastavfall, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att åtgärder bör vidtas för att minska den totala användningen av plastprodukter och tillkännager detta för regeringen.
17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att produkter som förenklar återvinning av plast högre upp i avfallshierarkin bör uppmuntras och tillkännager detta för regeringen.
18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att inte totalförbjuda enskilda plastprodukter och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:985 av Martin Kinnunen m.fl. (SD):

54. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för att fler djurslag och fler sorters slaktavfall ska kunna brännas i gårdspannor och värmeverk och tillkännager detta för regeringen.
56. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om metodutveckling för att slam i högre grad ska kunna brännas och säkert återföras som växtnäring med hög tillgänglighet till upptag och tillkännager detta för regeringen.
57. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en utredning av vilka styrmedel som kan användas för återcirkulation av växtnäring från säker hantering av slam och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:999 av Martin Kinnunen m.fl. (SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att intensifiera arbetet inom EU-samarbetet vad gäller standarder för förpackningsmaterial och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda ett bonus malus-system för avfall och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ta fram ett ramverk med mätregler och definitioner av nyckeltermerna för mätning av matsvinn och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att mätning av matsvinn framöver bör omfatta fler flöden än i dag och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att hushållsnära insamling måste kombineras med samhällsekonomisk effektivitet och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att glas kan vara mindre lämpligt att samla in i hushållsnära insamlingssystem och tillkännager detta för regeringen.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda hur brottslighet i samband med förvaring av avfall kan bekämpas och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:1046 av Lars Mejern Larsson och Mikael Dahlgvist (båda S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att gemensamt i Norden diskutera förutsättningarna för att inrätta ett gemensamt pantsystem för flaskor och aluminiumburkar och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:1103 av Ann-Sofie Alm (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att utreda ett nationellt ansvar med åtgärder för att säkerställa städningen av västkustens stränder och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör verka för att EU-parlamentet ser ett gemensamt ansvar för att få upp plast ur havet från våra stränder och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:1423 av Ingela Nylund Watz m.fl. (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av en översyn av relevant lagstiftning och skärpta åtgärder för att motverka sopdumpning som en del av ett kriminellt ekosystem och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:1519 av Gudrun Brunegård (KD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att komplettera lagen om nedskräpning med möjlighet för enskilda att polisanmäla nedskräpning på platser som inte är avsedda för sophantering, med rimliga straffsatser i relation till omfattning och art av nedskräpning, och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:1613 av Martina Johansson och Malin Björk (båda C):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda hur ekonomiska garantier kan utställas för dem som bedriver deponiverksamhet och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att aktuell kommun ska få ta del av tilldömda skadestånd från företag som brutit mot avfallsreglerna, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2022/23:1640 av Martina Johansson (C):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör tillsätta en utredning om hur befintliga intäkter kan omfördelas för att bidra till sanering av miljöskadliga gamla industribyggnader och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:1700 av Lina Nordquist (L):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga åtgärder för att samordna och centralisera arbetet för minskat matsvinn och tillkännager detta för regeringen.

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga behovet av tydliga uppföljningsbara mål för minskat matsvinn och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga införandet av strategiska åtgärder för cirkulär matanvändning och minskat matsvinn och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:1827 av Sten Bergheden (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att utvärdera införandet av kravet på att lämna matavfall och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:1871 av Sten Bergheden (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att se över miljölagarna så att sprängmassor och schaktmassor vid väg och andra infrastrukturbyggen ska kunna användas om igen på byggsplatsen och inte behöva köras till deponi och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:1873 av Sten Bergheden (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att om möjligt göra en översyn av regelverket för företag, verksamheter och föreningar för återvinning av grovavfall och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:1924 av Christofer Bergenblock (C):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda hur återvinningen av plast kan öka och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:2073 av Anna-Caren Säterberg m.fl. (S):

15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en omställning till en mer cirkulär ekonomi är en förutsättning för att klara miljömålen och tillkännager detta för regeringen.
- 27.4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att hav och sjöar ska klaras från övergödning och försurning, den biologiska mångfalden ska säkras i åar och älvar, gifter och plast inte ska spridas i havet och fiskbestånden ska vara hållbara, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

Förslaget behandlas i den del som avser tkg om att plast inte ska spridas i havet.

28. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av att både minska plastavfallet och samtidigt öka återvinningen av avfallet och tillkännager detta för regeringen.

29. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att EU:s engångsplastdirektiv ska genomföras på ett ambitiöst sätt för en omställning till en giftfri, biobaserad och cirkulär ekonomi och tillkännager detta för regeringen.
31. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att spridningen av mikroplaster till haven måste stoppas och tillkännager detta för regeringen.
39. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om vikten av att minska mängden plast och se till att den hamnar på rätt plats och göra den mer återvinningsbar och tillkännager detta för regeringen.
43. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om vikten av en cirkulär ekonomi för att nå klimatmålen, bevara den biologiska mångfalden och för att skapa fler nya jobb och tillkännager detta för regeringen.
44. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det krävs en ökad återanvändning och återvinning i byggbranschen samt att design och designprocesser bör komma in tidigt i både produktutveckling och planering av miljöer för att uppnå en god hushållning med energi och naturresurser och en hållbar avfallshantering, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
45. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att i den gröna omställningen ska avfall återvinnas eller utnyttjas på ett resurseffektivt sätt och tillkännager detta för regeringen.
47. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om vikten av att bekämpa avfallsbrottsligheten och tillkännager detta för regeringen.
48. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om sambandet mellan miljöbrott och den organiserade brottsligheten och tillkännager detta för regeringen.
50. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att de nya utredningarna om miljöbrott och myndighetsuppdragen som tillsatts av den tidigare socialdemokratiska regeringen är viktiga steg för att minska riskerna för människors hälsa, för miljön och för att trycka tillbaka den organiserade brottsligheten, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2022/23:2144 av Markus Wiechel m.fl. (SD):

5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda möjligheten att förebygga marin nedskräpning och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:2175 av Per Bolund m.fl. (MP):

18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att genom ett nationellt mål, lagkrav och andra styrmedel verka för att minska

resursförbrukningen till inom planetens gränser och tillkännager detta för regeringen.

21. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förbränning av vissa plastsorter ska förbjudas och om att skapa incitament för cirkulering och raffinering av returplast för att få igång bättre återanvändning av plast och tillkännager detta för regeringen.
22. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att genom bl.a. krav på produktdesign och produkters livslängd verka för att saker ska hålla längre och gå att reparera och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:2190 av Annie Lööf m.fl. (C):

58. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skärpa kraven i ekodesigndirektivet för att fasa ut smutsiga energibovrar och främja mer energieffektiv och klimatsmart teknik och tillkännager detta för regeringen.
65. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda möjligheten att införa en skrotningspremie för oljepannor för att fasa ut de kvarvarande i bruk och på så sätt minska de fossila utsläppen och tillkännager detta för regeringen.
86. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att införa en skrotningspremie för uttjänta fordon och tillkännager detta för regeringen.
177. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda hur ett heltäckande mått på cirkularitet kan tas fram för produkter, material och tjänster samt införas i Sverige och tillkännager detta för regeringen.
178. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa ett nationellt mål om att Sverige ska ha en cirkulär ekonomi på plats till 2040 och tillkännager detta för regeringen.
179. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kvotplikter på återvunnen råvara bör införas i syfte att skapa en större efterfrågan på och marknad för cirkulerade material och tillkännager detta för regeringen.
- 182.1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda alternativ till avfallshierarkin samt att uppdatera miljöbalken för att stärka förutsättningarna för en cirkulär omställning och tillkännager detta för regeringen.

Förslaget behandlas i den del som avser tkg om att utreda alternativ till avfallshierarkin.

183. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utveckla samt införa nationella end of waste-kriterier för en större mängd materialslag och tillkännager detta för regeringen.

184. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att lagstifta om att kvaliteten på en råvara ska föregå dess ursprung som styrande princip, i syfte att främja investeringar i återvinningsteknik och minska Sveriges importberoende, och tillkännager detta för regeringen.
185. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda förutsättningarna för en dedikerad expertmyndighet för cirkulär ekonomi för att säkerställa en effektiv omställning inom alla politikområden och tillkännager detta för regeringen.
186. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för att återvinningsmålen på EU-nivå successivt höjs och tillkännager detta för regeringen.
187. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en gemensam standard för återvinning bör tas fram för hela EU och tillkännager detta för regeringen.
188. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för kvalitetsstandarder på avfall för att underlätta handel med återvinningsbara material och för att kunna kontrollera kvaliteten och tillkännager detta för regeringen.
189. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att underlätta handel med återvinningsbart material inom EU och tillkännager detta för regeringen.
190. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige på EU-nivå bör verka för skärpta exportrestriktioner av avfall till länder utanför EU och OECD och tillkännager detta för regeringen.
191. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa ett producentansvar för textilier i syfte att kraftigt öka mängden textilier och kläder som samlas in separat och som på sätt är enkla för den enskilda individen och tillkännager detta för regeringen.
192. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att successivt men kraftigt minska andelen textilavfall som slängs i restavfallet eller lämnas på återvinningscentraler och tillkännager detta för regeringen.
193. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa ett utvidgat producentansvar på mobiltelefoner och övrig småelektronik i syfte att öka insamlingen och återvinningen av dessa och tillkännager detta för regeringen.
194. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda möjligheten att starta en anläggning för högteknologisk kemisk plaståtervinning i Sverige och tillkännager detta för regeringen.
195. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skärpa det nationella målet för matsvinn för att minska svinnet med 30 procent till 2025 och minst 50 procent till 2030 och tillkännager detta för regeringen.

196. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa bindande rapporteringskrav på matsvinn från livsmedelsbutiker till Naturvårdsverket och tillkännager detta för regeringen.
197. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förbättra beräkningarna av matsvinnets miljö- och klimatpåverkan utifrån energiförlust, utsläpp, miljöbelastning och vattenanvändning och tillkännager detta för regeringen.
199. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att främja digitala lösningar och konsumentorienterade tjänster som bidrar till ett minskat matsvinn, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
200. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge ett uppdrag till forskningsinstitutet Rise att studera fördelar kontra nackdelar med förpackningar ur ett klimat- och matsvinnsförebyggande syfte och tillkännager detta för regeringen.
201. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att slopa retursystemet för bröd och mjölk och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:2193 av Kerstin Lundgren och Mikael Larsson (båda C):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om införandet av ett producentansvar för fritidsbåtar och ett nationellt system för skrotbåtar och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda ansvarsfördelning för skrotbåtar som i dag finns i våra skärgårdar och sjöar och tillkännager detta för regeringen.